

„... da bi bili eno!”

Po zgodovinskem objemu v Havani 12. februarja 2016

Razmišljanje o srečanju med Kirilom in Frančiškom

Kuba, 12. februar 2016. Letališče v Havani. Pristanek papeža Frančiška na 4. potovanju v Latinsko Ameriko. Srečanje rimskega škofa Frančiška z ruskim patriarhom Kirilom. Zgodovinsko - prvo srečanje voditelja ruske pravoslavne Cerkve (RPC) z rimskim škofom, ki je voditelj katoliške Cerkve. Zakaj je tako pomembno srečanje potekalo na Kubi? Kakšen simbolni pomen ima to? Vsekakor je bilo to srečanje, čeprav je potekalo daleč od Evrope in "Starega sveta", namenjeno tudi Evropi, ZDA in bližnjemu vzhodu.

Zakaj se je Kiril (Vladimir Mikhailovic Gundayev) v 7. letu svoje službe odločil za ta korak? Kateri so njegovi interesi? Koliko je k temu srečanju pripomogel ruski predsednik Putin? Doslej se so papeži srečevali s patriarhi iz Konstantinopla, nikoli pa z moskovskim

patriarhom, ki je voditelj okoli 70 milijonov kristjanov, poleg tega pa mu veliko pravoslavnih kristjanov priznava prvenstveno vlogo v pravoslavni Cerkvi in je tako najvplivnejši pravoslavni patriarh. Vsekakor bo imel velik vpliv na koncilu vseh pravoslavnih Cerkva, ki bo potekal junija letos na Kreti.

Rusija je sprejela krščansko vero l. 988, torej pred razkolom, do katerega je prišlo leta 1054. V času boljševizma so bili kristjani v Rusiji preganjeni. Kaj pa se v Rusiji na verskem področju dogaja danes? V manj kot 30 letih je število škofij naraslo s 67 na 136; število samostanov od 21 na 620; število župnij s 6893 na 24.000; število akademij z 2 na 5; število semenišč s 3 na 32 ...

/ str. 2
Bogdan Vidmar

Skupna izjava papeža in patriarha

Papež Frančišek in patriarh ruske pravoslavne Cerkve Kiril sta na zgodovinskem srečanju v Havani podpisala skupno izjavo, v kateri pozivata k obnovi enotnosti krščanskega sveta, se zavzemata za mir, življenje in družino, proti revščini, nasilju in terorizmu. V dobi epokalnih sprememb skupaj odgovarjata na izzive sodobnega sveta v prid razvoju človeške civilizacije. Izjemno besedilo objavljamo v celoti. Ured.

Milost Gospoda Jezusa Kristusa in ljubezen Boga in občestvo Svetega Duha z vami vsemi! (2Kor 13,13).

1. Po volji Boga Očeta, od katerega prihaja vsak dar, v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa ter s pomočjo Svetega Duha Tolažnika, sva se, papež Frančišek in Kiril, patriarh Moskve in vse Rusije, srečala danes v Havani. Zahvaljujemo se Bogu, slavljenemu v Trojici, za to srečanje, prvo v zgodovini. Z veseljem sva prišla skupaj kot brata v krščanski veri na to srečanje, da se "pogovoriva iz oči v oči" (2Jn

1,12), iz srca do srca, ter razpravljava o medsebojnih odnosih obeh Cerkva, o bistvenih problemih naših vernikov ter o obetih razvoja človeške civilizacije.

2. Najino bratsko srečanje se je zgodilo na Kubi, torej na križišču severa in juga, vzhoda in zahoda. S tega otoka, simbola upanja 'Novega sveta' in dramatičnih zgodovinskih dogodkov 20. stoletja, se z našino skupno besedo obračava na vsa ljudstva Latinske Amerike kakor tudi drugih celin.

Vesela sva, da je tu krščanska vera v živahnem porastu. Močan verski potencial Latinske Amerike, njeno večstoletno krščansko izročilo, udejanjeno v osebnih izkušnjah milijonov oseb, so zagotovila za veličastno prihodnost te regije.

3. S tem da sva se srečala daleč od starodavnih sporov 'Starega sveta', s posebno močjo čutiva potrebo po skupnem delu katoličanov in pravoslavnih, ki smo poklicani z nežnostjo in spoštovanjem odgovoriti, če nas svet vpraša za razlog upanja, ki je v nas (prim. 1Pt 3,15).

/ str. 5

Lanza

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE

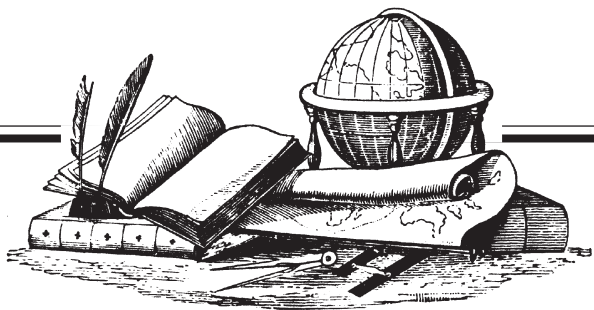
www.parrucchelanza.com

Najboljši portal v Italiji
za kakovostne lasulje

Gorica - Ul. Garibaldi, 13
na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078

Odprto vsak dan od ponedeljka
do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

TRST Seja paritetnega odbora

Govor je bil tudi o prostorih v Narodnem domu

Paritetni odbor je na sejo, ki je bila na sedežu deželnega predsedstva v sredo, 10. februarja, povabil na razgovor rektorja tržaške univerze Maurizia Fermiglio, da bi spregovorili o možnostih glede vselitve Narodne in študijske knjižnice in nekaterih drugih slovenskih organizacij v Narodni dom na ul. Filzi v

Trstu, kjer že več kot desetletje domuje Visoka šola za tolmače in prevajalce.

Kot je poudarila predsednica paritetnega odbora Ksenja Dobrila na tiskovnem srečanju, je rektor izrazil "jasno politično voljo univerze", da bi se v dogovoru z deželo FJK odrekla dodatnim prostorom poslopja v prid sloven-

skim organizacijam, kot to določa 19. člen zaščitnega zakona. Bodisi paritetni odbor bodisi univerza želita, da bi se postopek končal do leta 2020, to je ob stoletnici požiga Narodnega doma. Na seji je bila obenem ustanovljena delovna skupina, ki bo imela nalogo določiti operativno-finančne smernice, ki se jih bo deželna uprava poslužila pri vzpostavitvi Središčnega urada za slovenski jezik. Ta organ je dežela ustanovila konec lanskega leta, da bi izboljšala in poenotila službe, ki se ukvarjajo z rabo slovenskega jezika v javnih upravah. Delovno skupino bodo sestavljali Julijan Čavdek, Marko Jarc, Franco Miccoli, Mario Minetto, Maurizio Pessato in Livio Semolič.

Foto damij@n

Minister Žmavc je sprejel novoimenovanega italijanskega veleposlanika v RS

"Manjšine so dodana vrednost!"

V sredo, 10. februarja 2016, je minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc na vljudnostni obisk sprejel novoimenovanega veleposlanika Italijanske republike v Republiki Sloveniji Paola Trichila. Sogovornika sta poudarila predvsem dobre odnose med državama kot tudi med obema manjšinama, tako slovenske v Italiji kot italijanske v Sloveniji. V nadaljevanju je minister izpostavil pomen medsebojnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo še posebej ob povezovanju v okviru regije in predvsem v obliki razvojnih projektov. Manjšini v tem procesu lahko odigraja ze-

lo pomembno vlogo. V regijskem konceptu se Urad nagiba h koriščenju evropskih sredstev za infrastrukturo, gospodarstvo in druga področja. Veleposlanik Trichilo je naglasil, da so manjšine dejansko dodana

vrednost pri povezovanju med državami. Potrnil je dober dialog med slovensko manjšino v Italiji in italijansko manjšino v Sloveniji, kar je potrebno v prihodnje nadgraditi s konkretnimi akcijami.

Radio Trst A

Ponovitev radijskih srečanj z dr. Karlom Bonuttijem

Radio Trst A bo zadnji dve nedelji v februarju ponovno predvajal radijska srečanja z ekonomistom in diplomatom **dr. Karlom Bonuttijem**, ki je lani pri Goriški Mohorjevi družbi v zbirki Naše korenine izdal knjigo z naslovom **Med izbiro in zgodovino- spomini goriškega Slovenca**. V prvi oddaji, ki bo na sporedu v nedeljo, 21. februarja, ob 12.00 bo ugledni gost obudil spomine na svoje otroštvo v rodni Bukovici v Vipavski dolini, od koder ga je življenjska pot najprej peljala v Gorico, kjer je dokončal gimnazijo, nato pa na univerzitetni študij v mesto Fribourg v Švici. **Ponovitev prve oddaje bo v ponedeljek, 22. februarja, ob 14.10.** Druga oddaja bo na sporedu v nedeljo, 28. februarja, ob 12.00, v njej pa bo govor o Bonuttijevem bivanju in delovanju v Združenih državah Amerike, kamor se je z ženo Herminko odselil leta 1951 in se nastanil v Clevelandu. Njegova prizade-

vanja in zavzetost za kulturne in univerzitetne izmenjave so privedli do prvih gostovanj slovenskih gledaliških, glasbenih in zborovskih skupin v Clevelandu, pa tudi do obiskov slovenskih profesorjev ter študija slovenskih študentov in tedanjih jugoslovanskih poslovnih nečev na clevelandski državni univerzi, kjer je cenjeni goriški rojak začel svojo bleščečo akademsko kariero. Bonuttijeva clevelandska leta so pomenila tudi izredno plodno in uspešno udejstvovanje v vrstah tamkajšnje slovenske skupnosti in njenih organizacij.

Karl Bonutti, velik domoljub in znan kot neutrujen tkalec slovensko-ameriških kulturnih in

akademijskih stikov, je z osamosvojitvijo Slovenije leta 1992 postal prvi častni konzul Republike Slovenije v Clevelandu in vsekoli brezplačno opravljal dragoceno poslanstvo kulturnega ambasadorja. Leta 1998 je bil imenovan za veleposlanika Republike Slovenije v Vatikanu, kjer je ostal do leta 2002. V to obdobje sodita beatifikacija Antona Martina Slomška z obiskom papeža Janeza Pavla II. v Mariboru in podpis sporazuma med Svetim sedežem in Slovenijo v času predsedovanja dr. Janeza

Drnovška, o čemer bo govor v tretji oddaji, ki bo na sporedu v ponedeljek, 29. februarja, ob 14.10. Radijska srečanja z dr. Karlom Bonuttijem je pripravila urednica Ines Škabar.

S 1. strani

Razmišljanje o ...

V oči bode, da je dogajanje v Rusiji precej drugačno od dogajanja v EU, ki je sekularizirana in razkristjanjena. Kakšen je v Rusiji odnos med državo in RPC? Kakšno vlogo igra pri obnavljanju in novogradnjah cerkva, samostanov in semenišč ruski predsednik Vladimir Putin? Je zunanja rast RPC tudi notranja rast in je samo pozitivna ali pa skriva tudi pasti? Se v Rusiji večja število kristjanov zgolj na deklarativni ravni ali pa so državljani Rusije zares bolj verni? Je ruski človek obvarovan pred sekularizmom in konsumizmom, ki prevladujeta na t. i. Zahodu? Mar RPC ne diši po nacionalizmu, ki je izven resničnih krščanskih okvirov in ljubezni do lastnega naroda? Zakaj je v Rusiji toliko splavov, ločitev in zasvojenosti? Bo graditev toliko cerkva, samostanov in semenišč obvarovala Rusijo pred tem, kar se dogaja pri nas, ali pa bo dolgoročno to krščanstvu v Rusiji škodovalo? Lahko ruski zgled vpliva na preporod krščanstva v državah EU? Dva voditelja kristjanov sta v bratskem vzdušju podpisala skupno izjavo, v kateri sta med drugim izrazila skrb za preganjanje kristjane, za ohranitev

družine, ki temelji na svobodni zvezi med moškim in žensko, in za pravice še nerojenih otrok. Zavzela sta stališče do umetne oploditve, spregovorila o kršenju

verske svobode na Zahodu, o nevarnostih, ki jih prinašajo migracije. Mar niso to tista ključna vprašanja, izzivi vseh kristjanov, pa tudi celotnega človeštva? Žal imajo Evropa in ZDA na ta vprašanja drugačne poglede, kot sta jih predstavila najvplivnejša voditelja kristjanov. Rusija se je v preteklih letih in mesecih veliko odločneje zoperstavila preganjanju kristjanov v Iraku in Siriji. Mar se ni Francišek s tem srečanjem na neki način izneveril korektnemu ravnanju v odnosu do Zahodne politike? Imajo prav komentatorji, ki trdijo, da se s tem

srečanjem Rusija vrača v Evropo? Kaj pa, če mora Evropa zapustiti sama sebe tako, kot je, in svoj brezbožni liberalizem ter se na neki način približati Rusiji?

Papež Francišek je poudaril, da ta izjava ni politična niti socio-loška, temveč je pastoralna. Verjamem papežu Francišku, da je njegovo prizadevanje in prizadevanje njegovega brata Kirila izraz pastoralne skrbi. Vsekakor pa so odločitve držav glede družinske zakonodaje, splava, umetnega oplojevanja, učinkovite zaščite preganjanih kristjanov, yazidov in drugih manjšin politične odločitve. Če odmislimo diplomatsko govorjenje, je temeljno vprašanje: bo "nepolitično srečanje" imelo politične posledice? In zakaj jih ne bi smelo imeti? Mar ni lahko politika tudi, in to na bi bila, najvišji izraz lju-

bezni? Kako ekumensko srečanje dveh krščanskih voditeljev interpretirajo ruski predsednik Putin, preganjanji kristjani v Iraku in Siriji, ameriški predsednik Barak Obama, ameriški predsedniški kandidati, politična elita EU in evropskih držav ter vplivni predstavniki lobijev, ki si z vsemi razpoložljivimi sredstvi prizadevajo za uničenje družine in so nedeljivi, ko gre za zaščito preganjanjih kristjanov? Francišek je zelo dobro predvidel, da bo različnih interpretacij izjave, ki sta jo podpisala skupaj s Kirillom, veliko.

FJK-Slovenija

Sergaš in Torrenti o migrantih in zaščitnem zakonu

Deželni odbornik za kulturo in solidarnost Gianni Torrenti se je v ponedeljek, 15. februarja, v Trstu srečal z generalno konzulko Republike Slovenije Ingrid Sergaš. Na delovnem sestanku je tekla beseda o migrantih in izvajanju zaščitnih

norm za Slovence v Italiji. "Izmenjala sva si informacije o migrantski politiki", je po srečanju povedal Torrenti. "Očitno imata Italija in Slovenija glede tega vprašanja enaki stališči, in sicer da je treba zavezati migrantski val in v to smer ukrepati že na jugu ce-

line". Glede na to, da je prav v nedeljo, 14. februarja, minilo 15 let od izglasovanja zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, se je pogovor dotaknil tudi izvajanja zaščitnih norm. "Konzulki sem povedal, da Furlanija Julijska krajina ne namerava zgolj udeležati zakonska določila, pač pa področje zaščite še bolj razširiti", je pojasnil deželni odbornik za kulturo.

ARC/PPV

Povejmo na glas

Enkratno slovensko znanstveno odkritje

Nepopisno čudovita je bila novica, da je slovenskim znanstvenikom uspelo pojasniti delovanje in značaj virusa zika, ki se še posebej v Južni Ameriki in Združenih državah Amerike širi z veliko naglico. Odkritje je uspelo Inštitutu za mikrobiologijo in imunologijo Medicinske fakultete v Ljubljani in v trenutku, ko je bilo objavljeno, obšlo znanstvenike vsega sveta. Ti so odkritje enoglasno priznali, namreč izpričano povezovali med virusom zika in mikrocefalijo, se pravi hudimi možganskimi poškodbami novorojenčev. S tem je bilo dokazano, da v telesu nosečnice zgolj imenovani virus povzroča na otroku strašne invalidne posledice, prej je šlo le za sume in predvidevanja. Po zaslugi slovenskega odkritja se je šele sedaj moglo z virusom zares spopasti in iskati ustrezna zdravila oziroma cepiva. Gre torej za svetovno pomembni dogodek, saj se bo po napovedih bolezen širila in je v možni nevarnosti tudi Evropa. Slovenskim znanstvenicam in znanstvenikom je uspelo toliko prodornejši dosežek, ker se je zgodil prav v trenutku, ko je virus pričel osvajati širše prostore z veliko hitrostjo in že storjenim opustošenjem. V Braziliji se je namreč z od virusa poškodovanimi možgani rodilo že več kot štiri tisoč otrok, kar je že tragedija. Na televizijskem posnetku je bilo mogoče videti mlado brazilsko mater, katere otrok bo slep in hrom, res pretresljivo. Kar pa velja ob tem svetovnem slovenskem znanstvenem uspehu nemara še posebej poudariti, je ponos, ki nas lah-

ko upravičeno prevzame. Naše delovanje, naše sposobnosti so v najboljšem pomenu besede globalne in tista lepa globalnost je v tem, da ima prav vsak košček sveta s svojimi prebivalci in s svojim znanjem priložnost biti dragoceno za ves planet, za vse človeštvo. Slovenski narod je potemtakem na tisti višini, kjer so višine drugih, in s tem dejstvom se lahko upravičeno poistovetimo in si dvignemo lastno cenno. S ponosom, ki drugim nič ne jemlje, nam pa lahko da ogromno. Nismo torej le narod vrhunskih smučarskih skalcev, naš glas se ne širi po Evropi in drugje le zaradi naše narodno-zabavne glasbe, pri čemer smo na oboje lahko ravno tako ponosni. Smo tudi narod z izjemnimi znanstvenimi sposobnostmi, in ker bodo le-te reševale življenja ljudi in preprečile marsikateri družini možnost gotovo težkega življenja s prizadetimi otrokom, je občutek naše vrednosti toliko bolj utemeljen. In ob vsem tem nam pride na misel, kako smo pripravljeni biti ponosni na vsak naš uspeh in se z njim poistovetiti, nobene takšne pripravljenosti pa ni, da bi bili ponosni in trdno poistoveteni z lastno državo. Nejevolja z vsakršno vlado je velikanska, saj zdajšnje ne podpira niti petina Slovencev. Še slabše je bilo z vlado Janeza Janše in Alenke Bratušek, pa tudi mediji kar tekmujejo s svojim kritikastrstvom. Nismo ponosni na svoj lastni dom, to pa postaja že boleče za vsakogar, ki se zaveda zla takšnega samoizničevanja.

Janez Povše

POGOVOR Luka Lisjak Gabrijelčič

“Čase propagande bi morali zamenjati časi kritičnega premisleka!”

Luka Lisjak Gabrijelčič je mlad goriški izobraženec, ki se že vrsto let pojavlja v javnosti s svojimi nevsakdanjimi zapisi in mnenji, sodeluje pri odlični slovenski reviji Razpotja in je Goričan v žlahtnem pome-nu besede.

Bi se lahko predstavili našim bralcem, povedali kaj več o sebi in seveda o svoji življenjski poti?

Sem rojen Novogoričan, tu sem odrasčal in obiskoval gimnazijo, na katero imam zelo lep spomin. V Ljubljani sem študiral italijanščino in zgodovino, nekaj let sem bil aktiven v lokalni politiki. Tista leta sem se v glavnem preživljal s prevajanjem. Na neki točki sem se odločil, da nadaljujem študij v tujini. Na Srednjeevropski univerzi v Budimpešti, mednarodni univerzi po ameriškem modelu, sem opravil magistririj iz primerjalne zgodovine Srednje in Vzhodne Evrope in nadaljeval z doktoratom. Kmalu sem dobil delo kot raziskovalec pod okriljem Evropskega raziskovalnega sveta. Gre za zapleten projekt, pišemo zgodovino politične misli v Srednji in Vzhodni Evropi od razsvetljenstva do danes. Letos smo pri oxfordski univerzitetni založbi izdali prvi zvezek, naslednje leto bo izšel še drugi del, ki obsega obdobje po prvi svetovni vojni. Tu sem soavtor tudi sam. Letos me čaka konec doktorata, potem bomo videli, kako naprej.

Širši javnosti pa ste verjetno bolj znani kot pisec mnenjskih člankov za spletni portal PlanetSiol.net. Kako to, da ste se odločili, da posežete v novinarske vode?

Z mediji sem sodeloval že pred odhodom v tujino. Med drugim sem pisal za Primorske novice in

nekatero lokalne italijanske revije, občasno tudi za španske medije. Pred dobrima dvema letoma sem se znova preizkusil v kolumnističnem žanru. V vmesnem času so se stvari v Sloveniji precej spremenile. V prejšnjem desetletju se nam je mnogim zdelo, da ob trenjih, ki so normalna za vsako pluralno družbo, vendarle plovemo v smer razvite demokracije. To upanje se je v času krize omajalo. Stališča so se radikalizirala. Javni diskurz je postal bolj raznolik, a tudi surovejši. Počasi se je izkazalo, da na številne stvari gledam zelo drugače kot ljudje, s katerimi sem se prej strinjal. Prijatelji so me zato dolgo prigovarjali, naj napišem kaj o aktualnih razmerah, saj so moja mnenja drugačna od prevladujočih. Očitali so mi, da “politiziram” le za omizjem, v javnosti pa se izogibam perečim političnim in družbenim temam. Pa sem sprejel izziv. Ne vem, če so zdaj bolj zadovoljni.

Imate mogoče drugačen pogled na Slovenijo tudi zato, ker že vrsto let živite v tujini?

Kaj pa vem. Komentiranje o aktualnih zadevah zahteva prisotnost. Ko zadeve spremljam iz tujine, to počnem prek spleta, kar me pogosto zavede, saj so v resnici stvari veliko manj ostre, kot se kažejo v medijih in družabnih omrežjih. Življenje v tujini seveda omogoča večjo mero neodvisnosti, poznam pa precej posameznikov iz različnih držav, ki so prav v tujini postali še večji sužnji predsodkov, ki so jih s sabo pripeljali od doma. Ali pa so popolnoma izgubili živ stik z realnostjo doma.

Osebnostno mislim, da mi je tujina pomagala na dveh točkah. Najprej me je navadila na visoko stopnjo profesionalnosti in rigo-roznosti. Temu ni bilo vselej lah-

ko biti kos, v akademski sferi je veliko več dela in stresa, kot si marsikdo misli. Poleg tega sem imel čast, da sem sodeloval z največjimi strokovnjaki na svojem področju, kar človeka nauči ponižnosti.

Najpomembnejši pa so bili številni osebni stiki, ki sem jih razvil. Prek spoznavanja ljudi iz najrazličnejših dežel in okolij odkrivaš nove perspektive sveta, kar verjetno pomaga, da začneš na lastno deželo gledati drugače.

Kako se pisanje kolumn razlikuje od zgodovinopisja? Zgodovinarji naj bi čim bolj objektivno raziskovali preteklost, kolumnist pa podaja subjektivne komentarje o aktualnih dogajanjih. Kako usklajujete to dvojje?

Drži, med pristopoma je velika razlika, obstaja pa tudi nekaj skupnih lastnosti. Kolumnist, ki vzame svoje delo resno, je podoben zgodovinarju v tem, da mora znati razumeti in pravilno predstaviti mnenja akterjev, o katerih piše, čeprav se z njimi ne strinja. Lahko bi rekel, da gre za klasični ideal pravičnosti: dati vsakomur, kar mu gre.

Ključna razlika tiči v preprostem dejstvu, da imamo ljudje do preteklosti drugačno razmerje kot do sedanjosti. Preteklosti ne moremo spreminjati, na sedanjost lahko vplivamo. To zahteva drugačen etični pristop. Preteklost

lahko le spoznavamo. To nas uči ponižnosti, saj se trudimo razumeti stvarnost, ki je takšna, kakršna je, in se prav nič ne briga za naše želje. Hkrati pa jo je dokaj enostavno izkrivljati in prilaga-

Foto JMP

jati potrebam sedanjosti. Zgodovinopisje zato zahteva etiko povedovanja utvaram v imenu zvestobe do stvari, kakršne so. To predpostavlja neko distanco, ki ni normalna v vsakodnevnem življenju. Zdrav človek ima do sedanjosti veliko bolj dejaven odnos, nanjo želi vplivati, jo prilagajati svojim željam. Kolumnist se sooča s sedanjostjo, je poseg aktivnega pisca, ki poskuša s svojim pogledom na zadeve vplivati na percepcijo bralcev. Seveda podobno velja tudi za

zgodovinarje. V zgodovinopisju se krešejo interpretacije, ki so odvisne tudi od nazorskih prepričanj zgodovinarjev. Toda te služijo odpiranju različnih perspektiv, glavni razsojevalec pa ostaja objektivna realnost, ki je enkrat za vselej dana. Realnost, o kateri piše kolumnist, pa je praviloma odprta: s svojim lastnim pisanjem vpliva nanjo. Zato kolumne zahtevajo bolj angažiran slog, ki pa tudi terja določeno ponižnost, ki zgodovinarjem pogosto manjka. Akademiki smo vedno nekoliko vzvišeni, ker skušamo govoriti iz pozicije vednosti. Kolumnist pa ne piše s stališča stroke, temveč le kot informiran in rado-veden državljan. Zato si ne sme dovoliti nadutosti, češ “poslušajte me, saj vem, o čem govorim”. Poslušali ga bodo, če bo zanimiv.

Sam poskušam ta dva žanra čim bolj ločiti. V praksi zgodovinar-profesor pogosto vdre na področje kolumnista. Obratno pa kolumnistu nikoli ne dovolim, da bi vdrl na področje zgodovinarja.

Polemizirali ste tudi z uveljavljenimi imeni slovenske medijske scene.

Polemika je v pluralni družbi nujna. Na neki način je njen imunski sistem. Ne maram politizacije vsakdanjega in profesionalnega življenja. Skeptičen sem tudi do politizacije kulture. Mislim, da mora imeti politična in druga polemika jasno odmerjeno mesto, zato da se razlike v pogledih tam razčistijo in se potem ne vlečejo za nami kot prtajena travma.

Dejavni ste tudi v uredništvu revije Razpotja. V Novem glasu smo že večkrat zapisali, da je ena najboljših revij, kar jih izhaja na Slovenskem. Nam lahko poveste kaj več o njej, kdo ste, ki jo urejate, kako se odločate za tematike?

Razpotja so vseslovenska revija, ki izhaja na Goriškem. Namenjena je širjenju javne razprave. Izhaja štirikrat letno. Vsaka številka ima neko osrednjo temo, ki jo avtorji obravnavajo vsak s svojega stališča. Od tod tudi ime revije. Ideja je, da naj bi služila kot mesto, kjer se sečejo različne trajektorije. Gre za splošne teme, ki so neprestano v zraku, ampak praviloma ostajajo nepremišljene: javni interes, družine, vojna in mir, slovenščina, zdravje, narava in tako dalje. Včasih se v tematskem sklopu posvetimo določeni osebnosti iz preteklosti: v jesenski številki smo tako pisali o Maksu Fabianiju. To je bila prva številka, v celoti posvečena neki osebi. Poleg tematskega sklopa imamo namreč praviloma še širok nabor člankov o drugih vprašanjih. Zlasti poskušamo slovenskim bralcem približati razprave iz drugih evropskih držav, predvsem prek mladih tujih piscev. Nekateri zemljepisne prostore tako pokrivamo že skoraj redno: veliko smo objavili o ukrajinski krizi, o situaciji v Španiji, Kurdistanu, na Madžarskem. Imamo tudi rednega pisca, ki pokriva italijanske teme. Sicer pa je veliko člankov o kulturi, filmu in televizijskih serijah, precej ponosni smo na esejistični sklop. Poleg tega imamo redno rubriko, ki pokriva goriške teme. Kot

rečeno, nastala je na Goriškem, a je kmalu postala vseslovenska revija. Smo tudi člani evropske mreže revij Eurozine: na njihovi spletni strani redno objavljamo članke v angleščini. Na neki način bi lahko rekli, da postavljamo Gorico na zemljevid Evrope. Zdaj je že večina uredniškega sveta od drugod, toda revija ostaja vezana na ta prostor. Revija je brezplačna, vsakdo jo lahko naroči prek spleta in jo brez stroškov prejme na dom. Od bralcev, ki si to lahko privoščijo, pa pričakujemo, da bodo po svoji zmožnosti podprli njeno delovanje s primernim prostovoljnim prispevkom.

Naša želja je, da bi postavili neko revijo, ki bi se iz tega prostora odpirala široko v svet. Gorica to tradicijo ima, tu so pred prvo svetovno vojno izhajale pomembne kulturne revije. V tistem času je bila vsaj drugo, če ne glavno intelektualno središče na Slovenskem.

Na zgodovino Goriške smo vsi ponosni, veliko se tudi govori o tem, kako pomembno je ohraniti njeno večjezičnost, pa vendar bi sam rekel, da gre pri tej zadevi po navadi za ploskanje z eno roko, če sem lahko ironičen.

To ozemlje žal ne bo nikoli popolnoma dvojezično, ker bo vedno veliko Italijanov, ki ne bodo obvladali slovenščine. To je treba vzeti v zakup in voditi premišljeno jezikovno in kulturno politiko z naše strani. Stvari se vendar izboljšujejo. Prejšnji teden sem v knjigarni sredi Gorice videl vodič po gostilnah v Italiji, ki ga izdaja vsedrjavno združenje Slow Food. V tej knjižici, ki jo prodajajo po vsej Italiji, so imena krajev na tržaškem in goriškem Krasu ter v Brdih označena dvojezično. Spoštovanje do slovenskega jezika je veliko večje kot v preteklosti. To je dobro. Naš interes mora biti, da se okrepi težnja učenja slovenščine s strani Italijanov. Takšni posamezniki bodo vedno v manjšini, a pomembno je, da jih v čim večjem številu privabimo v slovensko kulturo. Toda, kot je zapisal Miha Kosovel, se moramo vprašati, kakšno kulturo jim nudimo. Tu ne mislim le za skrb za eleganten in pravičen jezik. Merim tudi na stanje javne diskusije na Slovenskem. Danes so razmere glede tega zelo slabe. S pomočjo slovenščine danes tujci vstopajo v posurovljen medijski prostor, kjer t. i. polarizacija služi kot krinka za poneumljenje. Razdelili smo se na sovražna plemen, kjer, kot je opozoril tudi Miha Mazzini, vsakdo štiti hrbet “svojim”. Desnica se čuti zapostavljeno, kar jemlje kot opravičilo za vse večjo grobost svoje retorike, ki postaja sovražna in že prav prostaška. Levica pa to degradacijo izkorišča, da se prikazuje kot edini branik razsvetljenstva, kar že spet pomeni, da ji je dovoljeno vse. Ta sprevrženi krog hrani samega sebe. V tem vedno bolj vidim odraze nezdrave dediščine neke specifične kranjske politične kulture, ki je preplavila vso Slovenijo tudi zaradi šibkih regionalnih centrov in zelo centralizirane politike. Težava ni le v tem, da je takšna “polarizacija” jalova in v kriznih časih nevarna, temveč tudi da pušča negativne sledi na kakovosti kulture v slovenskem jeziku. Poglejte na primer, kakšne jezikovne zmazke danes pišejo nekateri priljubljeni demagogi. Toda pomembno je, da napišejo ideološko pravilno. Znana šala, “ni važno, ali je pismen, važno, da je naš”, danes opisuje realno stanje.

/str. 16
Jurij Paljk

Naši domovi, bogastvo ali breme? (10)

Slovenski športni center Mirko Špacapan

V sklopu Kulturnega centra Lojze Bratuž deluje tudi Slovenski športni center Mirko Špacapan, ki zaobjema telovadnico, večnamensko cementno ploščo in travnato igrišče. Nastanek tega centra gre pripisati dolgoletni športni dejavnosti AŠD Olympia. Do druge polovice sedemdesetih let prejšnjega stoletja je bila športna dejavnost omejena na travnato igrišče oz. ploščad ob sedanjem skavtskem sedežu, za ostalo so se morali posluževati mestnih telovadnic. Ob dejstvu, da je zanimanje za športno dejavnost vedno bolj rastlo, so prvi zametki telovadnice nastali leta 1978. Do prvih načrtov pa je prišlo leta 1983. Istega leta so se začeli postopki za pridobitev gradbenega dovoljenja in za nabiranje finančnih sredstev. Že naslednje leto, dne 25. februarja 1984, je bil postavljen in blagoslovljen temeljni kamen. Slovesno odprtje z blagoslovom pa je bilo v tridenju od 25. do 27. septembra 1987. Po poročilu dr. Jožeta Vrtovca je izgradnja telovadnice in cementne plošče stala 387 milijonov lir. Nekaj več

kot 50 milijonov lir sta prispevali Dežela FJK in Slovenija, več kot polovico pa je bilo prostovoljnih prispevkov. Za ostalo pa so bila najeta posojila.

To goriško športno središče se je z leti uveljavilo kot eden izmed osrednjih krajev športnega dogajanja slovenske narodne skup-

nosti v FJK. Leta 2008 je bil športni kompleks poimenovan po vsestranskem kulturnem in političnem delavcu, zdravniku, glasbeniku, skavtu in športniku dr. Mirku Špacapanu.

V Slovenskem športnem centru Mirko Špacapan vadijo razne skupine in odbojarske ekipe AŠD Olympia. Slovensko društvo iz Gorice ponuja telesno

vzgojo in športno dejavnost za več kot 200 otrok in mladostnikov. V ospredju so odbojka, športni ples in orodna telovadba. V jutranjih urah pa telovadnico koristijo dijakinje in dijaki bližnjih višjih srednjih šol. Ob koncu tedna potekajo v telovadnici številne mladinske in član-

skovnega društva. Za drobna dela s prostovoljnimi delom poskrbijo odborniki Olympie. Uporabniki objekta KTD-ju plačujejo najemnino, ki pa ne krije celotnega stroška. V zadnjih letih je bilo potrebno predvsem na telovadnici opraviti marsikatero obnovitveno delo. Najprej so zamenjali strešno kritino, ki je bila iz azbesta. Namestili so nov sistem ogrevanja. Da bi nekoliko omilili strošek za porabo električne energije, so na streho namestili fotovoltaične celice. Ko je članska odbojarska ekipa Olympie napredovala v državno B2 ligo, je bilo treba prilagoditi notranjost. To je poleg vsega drugega zahtevalo prenovo razsvetljave in igralne površine. V prihodnje pa bo potrebno še dopolniti sistem za požarno varnost in popraviti slačilnice ter sanitarije. Slovensko športno središče Mirko Špacapan v Gorici lahko brez dvoma uvrstimo med pomembnejše strukture slovenske narodne skupnosti v FJK. Gre namreč za zbirališče slovenske mladine, ki ji je tako omogočena športna dejavnost v slovenskem jeziku.

Julijan Čavdek

Cerkveni in družbeni antislovar (15)

N kot NERODOVITNOST

Zadnjič smo omenili ameriškega intelektualca Davida P. Goldmana, ki sem ga pred časom bral, pa se mi zdi zanimivo pogledati nekatera njegova razmišljanja, zlasti tista o nerodovitnosti ali jalovosti, ki pa se po njegovem mnenju kaže na več področjih, tudi na glasbenem, ki je blizu Goldmanu, glede na to, da je učil na konservatoriju Mannes v New Yorku. Zanimivo je tudi dejstvo, da je omenjeni intelektualec laični Jud, vendar piše (tudi) za katoliško revijo First Things (piše namreč tudi za Wall Street Journal, Asia Times in še za koga, je pa tudi član London Institute for Policy Research). Evropa gre tako skozi krizo, ki je politične, kulturne, pa tudi demografske narave, kar je vsem na očeh. "Težava ni v izgubi cilja, temveč v razumevanju neke volje. Evropa je brezbrizna do prihodnosti, kar se jasno izraža v nizki rodnosti. Povprečna italijanska, španska ali nemška žena bo imela v povprečju le 1,4 otroka v svojem življenju, stopnja rodnosti te populacije pa se bo v delovni dobi še zmanjšala". Goldman pogosto uporablja demografijo, da bi osvetlil politično krizo v Evropi. "Zakaj se gre v vojno? Imamo osvajaške vojne, vendar je cilj narodov vedno ta, da gredo v vojno tako, da se bo sedanja generacija žrtvovala, da bi zaščitila prihodnje generacije. Če pa prihodnjih generacij ni, za današnje mlade ni nobenega razloga, da bi umrli v vojni. Če rečemo s Franzom Rosenzweigom, živijo v 'deželah, kjer so reke in gore še vedno pod soncem, vendar tam živijo drugi ljudje, njihov jezik je zakopan v knjigah, njihovi zakoni pas izgubili svojo moč". Bolj kot vzrok je demografija simptom, četudi jo sedaj uporabljamo za nekontrolirano imigracijo. Predvsem je simptom moralnega in duhovnega problema". Prva od evropskih nacij, ki je doživela demografski padec, je bila Francija, ki je že v Napoleonovih časih opustila svojo krščansko identiteto. "Francija je zapustila vero na račun laične samouveljavitve, to pa je pripomoglo k hedonizmu in moralnemu lakizmu, kar je zadušilo rodno. Na-

rodi potrebujejo čas, da se spremenijo. Izreden dogodek je nenaden upad rodnosti v nekaterih katoliških deželah. V Španiji so imele ženske leta 1975, to je leto smrti Franca, v povprečju 2,8 otroka. Leta 1990 je rodnost padla za polovico na stopnjo, kjer je še danes. Enako se je zgodilo v katoliškem Québecu, ki je imel v šestdesetih letih največjo stopnjo katoliške udeležbe in rodnosti, vendar pa eno od najnižjih stopenj v osemdesetih letih. Glede povezave med vero in rodnostjo smo imeli precej akademskih študij, kot npr. tistih, ki jih je napravil Max Planck Institute". Goldman je prepričan, da obstaja jasna povezava med demografijo in sekularizacijo: "Tu je neka prostovoljna slepota. Racionalizem je že v redu v filozofiji, a je izredno nevaren kot pristop. Seveda Evropejci niso prav nič racionalni, kajti če bi bili, bi že pred dvajsetimi leti sprožili alarm zaradi demografskega padca in bi ponudili rešitve. Ena je ta, da se poveča stopnja rodnosti, kar pa ni enostavno doseči, druga pa je v tem, da bi se poslužili odgovorne imigrantske politike, kar tudi ni lahko storiti". David Goldman pravi, kako na Zahodu močno primanjkuje kulturnih navdihov, kakor teh navdihov ni s strani filozofije in moralnih avtoritet: "Banalnost Zahoda je obupna". Kot velik šok izpostavi abdikcijo (ker je za to šlo!) Benedikta XVI., saj je zaslužni papež zanj "eden od zadnjih velikih mož Zahoda, teolog, ki pozna vse viře, prijatelj judovskega ljudstva ... Ima tudi intelektualno ostrino, da je razumel izziv Islama, kakor je pokazal v svojem govoru v Regensburgu leta 2006". Goldman je zelo jasen, ko govori o zatonu kulture na Zahodu, ki po njegovem mnenju izhaja iz duha časa: "Hočemo biti mali bogovi na zemlji in oblikovati svojo identiteto po naših muhah. Rezultat te epidemije samoustvarjanja je povprečnost, ki se čedalje bolj širi. Enostavno nismo več do-

David P. Goldman

bri v ustvarjanju svoje identitete. Namesto da bi ustvarjali dialog med generacijami, imamo v umetnosti babilonski stolp, kjer se razne mode med seboj borijo za publiko. Pred tridesetimi leti se je ameriški kritik Harold Bloom pritoževal, da univerzitetnim študentom ni več mogoče podajati literature. Sodoba zahodna filozofija je bila od Kanta naprej prizadevanje, da se vera nadomesti z laično mislijo. Ta projekt fenomenologiji, eksistencializmu in pozitivizmu ni uspel. Filozofija je tako preživela le v nekaterih akademskih krogih. Za razliko od Sokratovih časov ne čutimo več potrebe po njej". Ne potrebujemo več dobrih romanov, ki so nekoč služili kot pripomoček za osebno samoodkrivanje. "Danes nimamo več nič kaj ugotoviti o nas samih. Če nam ni všeč trenutna identiteta, jo zamenjamo z drugo. Bog je mrtev in vse je dovoljeno ... Nismo več lačni velike književnosti, ker smo nehali raziskovati sami sebe. Nočemo več zastavljati vprašanj o smrti naših družbenih struktur". David Goldman pravi, ko citira francoskega avtorja Jeana Claira, da je angel varuh naše dediščine odletel stran: "Začetek tega dogajanja je leto 1968, ko se je levica odločila uničiti kulturo, prav kakor Talibani in Islamska država. Potem je bilo potrebno pol stoletja, da je bil transseksualec Caitlyn (Bruce) Jenner izbran za 'žensko leta'".

Andrej Vončina

Visoko imenovanje

Papež Frančišek je 9. februarja imenoval Natašo Govekar, docentko teologije in članico skupnosti Centra Aletti v Rimu, za eno izmed vodij v novem vatikanskem tajništvu za medije. Postala je direktorica teološko-pastoralnega oddelka. Nataša Govekar se je rodila v Šempetru pri Gorici, na Univerzi v Ljubljani je študirala teologijo in slovenski jezik s književnostjo. Leta 2007 je na Fakulteti za misiologijo na Gregorijanski univerzi v Rimu z

odliko zagovarjala doktorsko disertacijo pri p. Marku Rupniku, in sicer o posredovanju vere preko podob. V tajništvu za medije, ki ga vodi nekdanji vodja vatikanske televizije msgr. Dario Edoardo Viganò, naj bi v prihodnjih štirih letih združili različne vatikanske medijske ustanove, med katere sodijo Radio Vatikan, časnik L'Osservatore Romano, televizija CTV, medijski svet in vatikanska tiskarna.

Prejeli smo

Še pripomba k stisku rok pri maši

Spoštovani! V Novem glasu št. 3 letošnjega 21. januarja (dobil sem jo šele 9. februarja po "zaslugi" ameriške, verjetno najbolj skorumpirane pošte na svetu) berem na 4. strani *Še o stisku rok med mašo*. Z navedenim se popolnoma strinjam. Opuščal sem ta relikv iz davne preteklosti tako v Sloveniji kot v Rimu, kjer sem delal kar precej let, pa tudi zdaj v Ameriki. Nikoli nisem slišal zaradi tega kakšnega očitka. Ne bi pisal o tem, če ne bi bila v prispevku navedena izjava nekega popolnoma določenega župnika iz popolnoma določenega kraja, češ da tega ne more opustiti, ker da je tako po pravilih. Možno je samo

dvoje: ali je popoln ignoran, ki ni niti prebral rubrike v slovenskem misalu, ali pa svojo odločitev zagovarja z neobstoječimi pravili v prepričanju, da vernikom pač ne bo uspelo preveriti, koliko drži njegova trditev. V priponki pošiljam besedilo iz Apostolske konstitucije *Missale Romanum* Pavla VI., ki jo najdete na: <http://media.musicasacra.com/books/latin-missal2002.pdf>, pa še besedilo iz slovenskega misala (ne vem, kje so sneli ta nabuhli čvek). Iz obeh je popolnoma jasno, da je omenjeni relikv fakultativen in da o njem odloča celebrant. Mir in dobro!

p. Bernardin Sušnik, Lemont, IL, USA

Akcija 40 dni brez alkohola

Alkohol prizadene tudi svojce alkoholikov

Slovenska karitas skupaj s partnerskimi organizacijami je začela tradicionalno preventivno akcijo 40 dni brez alkohola, ki poteka pod geslom *Vsak dan je nov začetek*. Kot poudarjajo, alkohol prinaša eno izmed največjih težav v naši družbi, alkohol namreč tako ali drugače prizadene kar 100.000 družin v Sloveniji. Akcija 40 dni brez alkohola sovpada s postnim časom. Post pomeni pot k sebi, premislek o lastnem življenju, navadah in razvadah, poudarjajo v Slovenski karitas. Alkohol nas dohiti, po levi in desni prehiti in hitro lahko ostanemo ukleščeni, je opozoril Imre Jerebic s Slovenske karitas. Namen akcije po njegovem ni, da bi vzgajali abstinentne, ampak da bi se učili imeti mero v naši družbi, da bi se učili solidarnosti, da bi se zavedel, da živimo v "mokri družbi" in da alkohol prinaša eno največjih težav v naši družbi.

Preventivna akcija ni namenjena temu, da bi ljudje nehali piti, ampak gre za 40-dnevno spodbudo k zmernosti in učenje solidarnosti s tistimi, ki zaradi alkohola trpijo. Kot ugotavljajo, so alkoholne pijače v Sloveniji vrednote, a je z njimi treba biti previden. Popivanje in alkoholizem še posebej prizadene moške srednjih let, a opozarjajo tudi na porast popivanja med ženskami in mladimi. Ob tem opozarjajo na skrb vzbujajoče visoko družbeno toleranco do popivanja. Vsak od nas lahko prispeva nekaj k temu, da bi postali bolj solidarni s soljudmi in da bi imeli prav odnos do alkohola, je prepričan Jerebic. Igor Velov z Javne agencije RS za varnost prometa, ki sodeluje

v akciji 40 dni brez alkohola, je poudaril, da je pitje alkohola v Sloveniji problem. "V Sloveniji vsak dogodek zalijemo z alkoholom, tudi statistika kaže, da smo v samem vrhu po porabi alkohola. To se med drugim kaže tudi v prometni statistiki", je dejal in izpostavil, da se je v zadnjem letu povečalo število mladih, ki vozijo pod vplivom alkohola, statistika smrtnih prometnih nesreč v povezavi z alkoholom pa se skozi leta ne izboljšuje. Izpostavil je tudi druge vidike alkohola - samomori, delovne nesreče, do katerih pride zaradi alkohola. "Moramo začeti vsak pri sebi. Življenje je polno skušnjav in izzivov, akcija 40 dni brez alkohola je priložnost, da se obrnemo vase in si dokazemo, da smo močni". Nataša Sorko iz društva Žarek upanja je poudarila stisko svoj-

programi. Andreja Verovšek s portala Med. Over. Net, ki se je prav tako pridružil letošnji akciji, je napovedala nekatere aktivnosti v času akcije. Med drugim bodo tudi v Planici v času poletov opozarjali obiskovalce in jih osveščali tveganj pitja alkohola. Akciji se je pridružil tudi radijski voditelj Miha Deželak. "Nenavadno se mi zdi, da je celo v šolah tako visoka toleranca do alkohola, ko pa vsi vemo, kaj povzroča v prometu", kot oče srednješolke pravi Deželak, ki se bo tudi osebno pridružil akciji 40 dni brez alkohola. K akciji so se pridružili tudi v Zvezi društev upokojencev Slovenije. Težava starejših, ko se upokojijo, je osamljenost. Društva upokojencev so tista, ki ljudi skušajo povezati in rešiti osame, je pojasnil podpredsednik zveze Janez Sušnik. Starejše

cev alkoholikov. "Zasvojenost postane član družine in dirigira, kaj se bo v družini dogajalo. Svoji v nekem trenutku rečejo, da je bilo dovolj, v takem trenutku pa rabijo veliko pomoči, da lahko vztrajajo pri svoji odločitvi", je poudarila Sorkova. V društvu jim pri tem lahko nudijo podporo z različnimi

je pozval, naj se pridružijo akciji in se v tem času odrečejo alkoholu. Kot pravi, so prvi odzivi s terena pozitivni. "Starejši so lahko vzor družinskim članom in okolici", je prepričan Sušnik. Jerebic je še dodal, da lahko le s skupnimi močmi družba ustvari drugačen odnos do alkohola.

USMILJENJE JE OBRAZ CERKVE (1)

Primož Krečič

S papežem Frančiškom postaja vse bolj jasno naročilo, naj postane usmiljenje obraz in podoba Cerkve v sodobnem času. Mediji in veliki svet tega ne razumejo, tudi nekateri katoličani ne, morda jih je celo strah, da se bo podrla podoba hierarhične in skozi stoletja urejene cerkvene strukture, toda Jezusove besede o usmiljenju vse bolj odmevajo in prinašajo upanje ljudem, ki si želijo izhoda in pristnega življenja. Jezus je rekel farizejem, ki so obsojali njegov odnos do grešnikov, da hoče usmiljenja in ne žrtve. S temi besedami vabi tudi današnje učence, da bi se ravnali kot on in odgovarjali na dar usmiljene ljubezni z novim podarjanjem, usmiljenjem in odpuščanjem.

NASILEN, BREZOSEBEN IN RAVNODUŠEN ČAS

Dvajseto stoletje je bilo v marsičem strašno, polno nasilja in hudih vojn. To stoletje je pripeljalo do vprašanja: Kako more biti Bog, če je na svetu toliko hudobije? Ali more obstajati Bog po Hagasakiju, Auschwitzu, Kočevskem rogu, Srebrenici? Krivično trpljenje nedolžnih je najmočnejši argument ateistov proti Bogu. Toda v krščanski mistiki govorimo o 'temni noči' in Kristusovem trpljenju na križu, kjer je stopil tudi v to temo ter kričal: "Moj Bog, zakaj si me zapustil". Tam ni bilo drugega odgovora kot tihha Božja ljubezen in zvestoba, s katero je odrešil svet. Junak iz romana Bratje Karamazov je ob trpljenju nedolžnih otrok poudaril, da take krivice ne more odtehtati nobeno prihodnje

soglasje. Zato je želel vrniti vstopnico za nebesa. Novo 21. stoletje se je začelo z razmahom nasilnega terorizma, z mnogimi krivicami, zlorabljenimi otroki, množicami beguncev in ne nazadnje z vse bolj očitnim spopadom civilizacij. V bistvu se je zlo še povečalo, čeprav smo mislili, da ne obstaja več in da bomo s potrošništvom zgradili raj na zemlji. Prišli smo do tega, da je težko govoriti o Bogu tudi tistim, ki verujejo vanj, da se znajdejo v temi vere zaradi trpljenja, krivic in zlasti ravnodušnosti, ki se vleče na vsa mnoga področja življenja. Z nevero se večata črnogledost in brezizhodnost, ki jo navadno zapolnijo z različnimi nadomestki. Toda ni rešitve v tem, da bi odpravili osnovna vprašanja, da ne bi razmišljali o smislu življenja ter gledali naprej. Poleg telesnih stisk, ki jih je težko prenašati, je tudi veliko duhovnih stisk, izguba orientacije in občutek nesmisla. Nekateri to prenesejo, druge požene v obup, tretji nočejo razmišljati. Ko človek zanika Boga, dejansko zanika tudi sebe in izgubi svoje dostojanstvo. Smrt in tema Boga je tudi najgloblja stiska za človeka. V bistvu je temeljni odgovor za smisel življenja na drugi strani groba, kjer Kristus dvigne in obudi človeka iz smrti, v kateri je pristal ali se skril. Pomembno je, da mu zaupamo in tvegamo ter se mu izročimo, da nas bo objel s svojim usmiljenjem in obudil. Usmiljenje je Velika noč, prihod ljubezni v smrt in nemoč, da nas ponovno vpelje v življenje.

S 1. strani

Skupna izjava ...

4. Bogu se zahvaljujemo za darove, prejete s prihodom njegovega edinega Sina na svet. Imamo namreč skupno duhovno izročilo prvega tisočletja krščanstva. Pričeta izročila so Sveta Božja Mati Devica Marija ter svetniki, ki jih častimo. Med njimi so številni mučenci, ki so s tem izpričali svojo zvestobo Kristusu ter postali 'seme kristjanov'.

5. Kljub temu skupnemu izročilu prvih desetih stoletij med katoličani in pravoslavni že skoraj tisoč let ni evharističnega občestva. Razdeljeni smo zaradi ran, prizadejanih zaradi sporov v daljni ali bližnji preteklosti, zaradi razhajanj, ki smo jih podedovali od svojih prednikov, v razumevanju in razlaganju naše vere v Boga, enega v treh osebah, Očeta, Sina in Svetega Duha. Obžalujemo izgubo enosti, posledico človeške slabosti in greha, ki se je zgodila kljub duhovniški molitvi Kristusa Zveličarja: "Da bi bili vsi eno, kakor si ti, Oče, v meni in jaz v tebi, da bi bili tudi oni v naju" (Jn 17,21).

6. Čeprav se zavedava, da obstajajo številne ovire, si želimo, da bo to najino srečanje moglo prispevati k ponovni vzpostavitvi te od Boga hotene enosti, za katero je Kristus molil. O da bi to najino srečanje navdihnili kristjane z vsega sveta, da bodo še z večjo go-rečnostjo prosili Gospoda za polno edinost med njegovimi učenci. O da bi v svetu, ki od nas pričakuje ne samo besede, temveč konkretna dejanja, to srečanje bilo znamenje upanja za vse ljudi dobre volje.

7. V najini odločitvi storiti to, kar je potrebno, da prerastemo zgodovinska razhajanja, ki smo jih podedovali, hočeva združiti najino moči pri pričevanju Kristusovega evangelija in skupni dediščini Cerkve prvega tisočletja, da skupaj odgovorimo na izzive sodobnega sveta. Pravoslavni in katoličani se moramo naučiti dati soglasno pričevanje za resnico na tistih področjih, kjer je to mogoče in potrebno. Človeška civilizacija je namreč vstopila v obdobje epohalne spremembe. Naša krščanska zavest in naša pastoralna odgovornost nam ne dopuščata biti neodzivni pred izzivi, ki zahtevajo skupen odgovor.

8. Najin pogled je najprej obrnjen proti področjem sveta, kjer so kristjani žrtve preganjanj. V številnih državah Bližnjega vzhoda ter v Severni Afriki so naši bratje in sestre v Kristusu iztrebljeni iz družin, celih vasi in mest. Njihove cerkve so opustošene in barsko izropane, njihovi sveti predmeti oskrunjeni, njihovi spomeniki uničeni. V Siriji, v Iraku ter po drugih državah Bližnjega vzhoda z žalostjo ugotavljamo množično izseljevanje kristjanov s področij, kjer se je začela širiti naša vera in kjer so živeli vse od časa apostolov skupaj z drugimi verskimi skupnostmi.

9. Mednarodno skupnost prosimo, naj takoj ukrepa ter tako prepreči nadaljnje izganjanje kristjanov z Bližnjega vzhoda. Ko povzdigujeva glas v obrambo preganjanih kristjanov, želimo izraziti najino sočutje tudi do trpljenja vernikov drugih verskih izročil, prav tako žrtev te državljanske vojne, kaosa in terorističnega nasilja.

10. V Siriji in Iraku je nasilje povzročilo na tisoče žrtev in je brez strehe ter vsega ostalo na milijone ljudi. Pozivamo mednarodno skupnost, naj združi moči, da se prenehata nasilje in terorizem, in da istočasno prispeva preko dia-

loga k hitri vzpostavitvi miru v državi. Nujno potrebno je tudi zagotoviti obsežno humanitarno pomoč tako za preizkušane prebivalce kakor za številne begunce v sosednjih državah.

Prosimo vse tiste, ki lahko vplivajo na usodo ugrabljenih oseb, med katerimi sta metropolita Aleppa, Pavel in Janez Ibrahim, ugrabljeni aprila 2013, da storijo vse, kar je potrebno, za njihovo takojšnjo osvoboditev.

11. Najini molitvi dvigava h Kristusu, Zveličarju sveta, za vzpostavitev miru na Bližnjem vzhodu, ki je "sad pravičnosti" (prim. Iz 32, 17), da se bo okrepilo bratsko sobivanje med različnimi ljudstvi, Cerkvami ter verami, ki so tam navzoče, da se bodo lahko begunci vrnili na svoje domove, pozdravili ranjeni in bodo v miru počivale duše nedolžno ubitih.

Goreče pozivamo vse strani, ki so vpletene v spopade, da pokažejo dobro voljo in se usedejo za pogajalsko mizo. Medtem pa naj mednarodna skupnost vložijo vse možne napore v skupne povezane in koordinirane akcije za prenehanje terorizma. Pozivamo vse države, ki so vključene v boj proti terorizmu, naj to počnejo odgovorno in pametno. Pozivamo vse kristjane ter vse vernike v Boga, naj goreče prosijo skrbnega Stvarnika sveta, da bi svoje stvaritve obvaroval pred uničenjem in ne dopustil nove svetovne vojne. Da pa bo mir trajen in zagotovljen, bodo potrebni posebni napori, usmerjeni v ponovno odkrivanje skupnih vrednot, ki nas povezujejo, utemeljenih na evangeliju našega Gospoda Jezusa Kristusa.

12. Najin poklon velja mučeništvu tistih, ki za ceno svojega življenja pričujejo za resnico evangelija in imajo raje smrt kot odpad od Kristusa. Verjameva, da so ti mučenci našega časa, pripadniki različnih Cerkva, a združeni v skupnem trpljenju, poroštvo za enost kristjanov. Vam, ki trpite za Kristusa, je namenjena beseda apostola: "Ljubi ..., kolikor ste soudeleženi pri Kristusovem trpljenju, se veselite, da se boste ob razodetju njegove slave veselili in radovali" (1Pt 4,12-13).

13. V tem nemirnem obdobju je nujno potreben medverski dialog. Razlike v razumevanju verskih resnic ne smejo osebam različnih ver preprečevati mirno in skladno sobivanje. V sedanjih okoliščinah so verski voditelji še posebej odgovorni za vzgojo svojih vernikov v duhu spoštovanja prepričanj tistih, ki pripadajo drugim verskim izročilom. Polnoma nesprejemljivi so poskusi opravičevanja kriminalnih dejanj z verskimi gesli. Nobenega dejanja ne moremo storiti v imenu Boga, "kajti Bog ni Bog nereda, ampak miru" (1Kor 14,33).

14. Ko potrjujeva visoko vrednost verske svobode, se Bogu zahvaljujemo za sedanjo prenovno krščanske vere, kakršne do sedaj še ni bilo, ki poteka v Rusiji ter v številnih državah vzhodne Evrope, kjer so desetletja vladali ateistični režimi. Danes so verige militantnega ateizma pretrgane in kristjani lahko po številnih krajih svobodno izpovedujejo svojo vero. V četrto stoletje je bilo zgrajenih na deset tisoče novih cerkva ter odprtih na stotine samosta-

nov in teoloških šol. Krščanske skupnosti izvajajo pomembne karitativne in socialne dejavnosti ter tako zagotavljajo raznovrstno pomoč potrebnim. Pravoslavni in katoličani pri tem pogosto delajo drug ob drugem. S tem potrjujejo obstoj skupnih duhovnih temeljev človeškega sobivanja ter pričujejo za evangelijske vrednote.

15. Istočasno pa sva zaskrbljena zaradi stanja v številnih državah, kjer se kristjani soočajo z vedno bolj pogosto omejitvijo verske svobode, pravice pričevati za lastna prepričanja ter možnosti živeti v skladu z njimi. Še posebej ugotavljamo, da spreminjanje ne-

katerih dežel v posvetne družbe, v katerih ni nobenega sklicevanja na Boga in na njegovo resnico, predstavlja hudo grožnjo za versko svobodo. Za naju predstavlja vir nemira sedanje omejevanje pravic kristjanom ali celo njihovo diskriminacijo, ko jih nekatere politične sile pod vplivom ideologije včasih zelo agresivnega sekularizma skušajo potisniti na rob javnega življenja.

16. Proces evropskega združevanja, ki se je začel po stoletjih krvavih sporov, so mnogi sprejeli z upanjem kot zagotovilo miru in varnosti. Pa vendar pozivamo k budnosti, da ne bo prišlo do integracije, ki ne bi spoštovala verske identitete. Čeprav naj ostane naša civilizacija odprta za prispeve drugih ver, pa sva prepričana, da mora Evropa ostati zvesta svojim krščanskim koreninam. Prosimo kristjane tako vzhodne kot zahodne Evrope, naj se združijo pri skupnem pričevanju Kristusa in evangelija, da bo Evropa ohranila svojo dušo, ki jo je dva tisoč let oblikovalo krščansko izročilo.

17. Obračava se tudi na osebe, ki so se znašle v zelo težki situaciji, ki živijo v skrajnih razmerah in revščini, medtem ko narašča materialno bogastvo človeštva. Ne moremo ostati brezbržni do usode milijonov migrantov in beguncev, ki trkajo na vrata bogatih držav. Nebrzdana potrošnja, ki jo opazujemo v nekaterih najbolj razvitih državah, izčrpa globalne zaloge našega planeta. Naraščajoča neenakost pri porazdelitvi zemeljskih dobrin povečuje občutek, da je sedanji mednarodni sistem odnosov krivičen.

18. Krščanske Cerkve so poklicane braniti zahteve pravičnosti, spoštovanje izročil ljudstev ter resnično solidarnost z vsemi tistimi, ki trpijo. Mi kristjani ne smemo pozabiti: "Kar je na svetu neupametno, si je Bog izbral, da bi osramotil modre. In kar je na svetu neplemenito in ničevano, si je Bog izbral, to, kar ni nič, da bi uničil to, kar je, da se noben človek ne bi ponašal pred Bogom" (1Kor 27-29).

19. Družina je naravno središče človeškega življenja in družbe. Zaskrbljena sva zaradi krize

družine v številnih državah. Ker je pravoslavnim in katoličanom skupno pojmovanje družine, smo zato poklicani pričevati, da je ona ena od poti svetosti, ki izraža zvestobo zakoncev v njunih medsebojnih odnosih, njuno odprtost za rojevanje in vzgojo otrok, solidarnost med generacijami in spoštovanje najbolj slabotnih.

20. Družina je utemeljena na zakonu, to je svobodnem in zvestem dejanju ljubezni med enim moškim in eno žensko. Ljubezen zapečati njuno zvezo in ju uči, da se medsebojno sprejmeta kot dar. Zakon je šola ljubezni in zvestobe. Žalosti naju, da so tudi že dru-

ge oblike sobivanja postavljene na isti nivo kot ta zveza, medtem ko se pojem očetovstva in materinstva, kot posebna poklicanost moža in žene v zakonu ter posvečena v svetopisemskem izročilu, izključuje iz javne zave-

21. Vse tudi prosimo, da spoštujejo neodtujljivo pravico do življenja. Milijonom otrok je odvzeta možnost, da bi se rodili na svet. Glas krvi nerojenih otrok vpije k Bogu (prim. 1Mz 4,10). Razvoj tako imenovane evtanazije povzroča, da se ostareli in bolni čutijo kot preveliko breme za svoje družine in za družbo na splošno. Zaskrbljena sva tudi nad razvojem tehnik oplojevanja z medicinsko pomočjo, saj je manipuliranje s človeškim življenjem napad na temelje obstoja človeka, ustvarjenega po Božji podobi. Najina dolžnost je, da spomniva na nespremenljiva krščanska moralna načela, ki temeljijo na spoštovanju dostojanstva človeka, poklicanega v življenje po Stvarnikovi zamisli.

22. Danes se še posebej želimo obrniti na mlade kristjane. Naloga vas mladih je, da ne zakopljete talenta v zemljo (prim. Mt 25,25), temveč uporabite vse sposobnosti, ki vam jih je Bog dal, da potrdite v svetu Kristusove resnice in udejanjate v svojem življenju evangelijske zapovedi ljubezni do Boga in do bližnjega. Ne bojte se iti proti toku in braniti Božjih resnic, ki jih posvetne norme niti od daleč ne sprejemajo.

23. Bog vas ljubi ter od vsakega od vas pričakuje, da boste njegovi učenci ter apostoli. Bodite luč sveta, da bodo tisti, ki so ob vas, videli vašo dobro dela in slavili vašega Očeta, ki je v nebesih (prim. Mt 5,14,16). Svoje otroke vzgajajte v krščanski veri, posredujte jim dragocen biser vere (prim. Mt 13, 46), ki ste ga prejeli od svojih staršev in prednikov. Zapomnite si, da "ste bili odkupljeni za visoko ceno" (1Kor 6,20), za ceno smrti na križu Človeka-Boga, Jezusa Kristusa.

24. Pravoslavne in katoličane pa povezuje poleg skupnega izročila Cerkve prvega tisočletja tudi poslanstvo, pridigati Kristusov evangelij v današnjem svetu. To po-

slanstvo vsebuje medsebojno spoštovanje članov krščanskih skupnosti in izključuje kakršno koli obliko prozelitizma.

Nismo si namreč tekmeči, temveč bratje, in ta pojem mora usmerjati naša medsebojna dejanja do zunanjega sveta. Pozivamo katoličane in pravoslavne v vseh deželah, da se naučijo živeti skupaj v miru in ljubezni in da imajo "drug do drugega isto čutenje" (Rm 15,5). Ne moreva torej sprejeti uporabe nepoštenih sredstev za spodbujanje vernikov, da prestopijo iz ene Cerkve v drugo, in s tem zanikati verske svobode ter njihovega izročila. Poklicani smo uresničiti zapoved apostola Pavla: "Vendar je zame stvar časti, da ne oznanjam evangelija tam, kjer je bil Kristus že imenovan, da ne bi zidal na tujem temelju" (Rim 15,20).

25. Upava, da bo najino srečanje prispevalo k spravi tam, kjer obstajajo napetosti med grkokatoliki in pravoslavni. Danes je jasno, da metoda 'unijatstva', znana v preteklosti in razumljena kot povezanost ene skupnosti z drugo tako, da se odcepi od svoje Cerkve, nikakor ni način, ki bi omogočil vzpostavitev enosti.

Kljub temu pa imajo cerkvene skupnosti, ki so se pojavile v takšnih zgodovinskih okoliščinah, pravico do obstoja in da se lotijo vsega tistega, kar je potrebno, da zadostijo duhovnim potrebam svojih vernikov, pri tem pa naj si prizadevajo živeti v miru s svojimi bližnjimi. Potrebna je sprava med pravoslavni in grkokatoliki ter da najdejo oblike sobivanja, ki so za oboje sprejemljive.

26. Obsojava spopad v Ukrajini, ki je povzročil številne žrtve in neštne rane miroljubnemu prebivalstvu ter potisnil družbo v težko ekonomsko in humanitarno krizo. Vse vpletene strani pozivamo k razumnosti, k družbeni solidarnosti ter delovanju za izgradnjo miru. Naše Cerkve v Ukrajini vabimo, da pridejo do družbenega soglasja, da se vzdržijo udeležbe pri spopadih in ne podpirajo več nadaljevanja spo-

ra. 27. Obetava si, da bo razkol med pravoslavni verniki v Ukrajini preraščen na osnovi obstoječih kanoničnih predpisov, da bodo vsi pravoslavni kristjani v Ukrajini živeli v miru in soglasju ter da bodo katoliške skupnosti v državi dale svoj prispevek na tak način, da bo vedno bolj vidno naše krščansko bratstvo.

28. V današnjem sodobnem svetu, tako različnem, pa vendar povezanem s skupno usodo, so katoličani in pravoslavni poklicani bratsko sodelovati pri oznanjanju Blagovesti zveličanja ter skupaj pričevati za moralno dostojanstvo in pristno svobodo osebe, da "bo svet veroval" (Jn 17,21). Ta svet, v katerem postopoma izginejo duhovni stebri človeškega bivanja, pričakuje od nas na vseh področjih osebnega in družbenega življenja močno krščansko pričevanje. Od naše sposobnosti, da skupaj pričujemo v teh težkih časih za Duha resnice, je odvisna prihodnost človeštva.

29. Pri tem pogumnem pričevanju Božje resnice in zveličavne Blagovesti nas podpira Človek-Bog, Jezus Kristus, naš Gospod in Zveličar, ki nas duhovno krepi s svojo obljubo: "Ne boj se, mala čreda, kajti vaš Oče je sklenil, da vam da kraljestvo" (Lk 12,32).

Kristus je vir veselja in upanja. Vera vanj preoblikuje človekovo življenje, ga napolni s smislom. O tem se lahko prepričajo preko lastne izkušnje vsi, ki morejo obrniti nase besede apostola Petra: "Nekdaj niste bili ljudstvo, zdaj pa ste Božje ljudstvo; niste našli usmiljenja, zdaj pa ste našli usmiljenje" (1Pt 2,10).

30. Polna hvaležnosti zaradi daru medsebojnega razumevanja, izražene med srečanjem, gledava z upanjem na Sveto Božjo Mater, kateri kličeva z besedami starodavne molitve: "Pod varstvo tvojega usmiljenja se zatekamo, Sveta Božja Mati". Naj Blažena Devica Marija s svojo priprošnjo opogumlja bratstvo tistih, ki jo častijo, da bodo zbrani v od Boga določenem času, v miru in soglasju, v eno samo Božje ljudstvo, v slavo Najsvetejše in nevidne Trojice!

Msgr. Ivan Jurkovič iz Moskve odhaja v Ženevo

Sveti oče je za stalnega opazovalca Svetega sedeža pri Uradu Združenih narodov in ostalih mednarodnih organizacij v Ženevi ter stalnega opazovalca pri Svetovni trgovinski organizaciji imenoval vatikanskega diplomata, Slovenca msgr. Ivana Jurkoviča, dosedanjega apostolskega nuncija v Ruski federaciji in v Uzbekistanu. Odločitev o njegovem imenovanju je bila v soboto, 13. februarja, objavljena v vatikanskem uradnem biltenu. Jurkovič v Ženevo odhaja iz Moskve, kjer je bil od leta 2011 apostolski nuncij.

V Ženevi bo zamenjal Silvana Tomasija, ki je bil tam predstavnik Vatikana od leta 2003.

Do njegove premestitve iz Moskve v Ženevo je prišlo le dan po petkovem zgodovinskem srečanju med papežem Frančiškom in patriarhom ruske pravoslavne cerkve Kirillom, na katerega so se v Vatikanu in Moskvi pripravljali dve leti. Pri tem je kot veleposlanik Svetega sedeža v Rusiji in Uzbekistanu pomembno vlogo odigral tudi Jurkovič. 63-letni nadškof Jurkovič, doma iz Kočevja, je v Ljubljani diplomiral iz teologije, v vatikansko diplomatsko službo pa je vstopil leta 1984. Štiri leta zatem je, glede na podatke v Wikipediji, doktoriral iz kanonskega prava. Diplomatsko službo je opravljal v Južni Koreji, Kolumbiji in Rusiji, zatem pa je deloval kot svetnik na državnem tajništvu v Vatikanu. Papež Janez Pavel II. ga je leta 2001 imenoval za nadškofa in apostolskega nuncija v Belorusiji, od aprila 2004 je bil apostolski nuncij v Ukrajini, leta 2011 pa je bil imenovan za nuncija v Rusiji in kasneje istega leta še za nuncija v Uzbekistanu.

Kratke

Radovedni noski za veselo pustno razpoloženje

Med pustnimi šemami se najdejo zmeraj tudi šaljivi klovni ali pajacki z "obveznim" rdečim noskom, ki je njihov, tako rekoč, razpoznavni znak. A, kje sploh domujejo ti rdeči noski? Za odgovor na to vprašanje so otroci izvedeli na sedmi Pravljični urici v Feiglovi knjižnici v Gorici. Nad dvajset, v glavnem predšolskih

otrok se je zbralo v prijazni mladinski sobi, da bi spet doživeli topel pravljичni trenutek, ki vselej razveseli njihova srca. Male cicibane je v neizmerni pravljичni svet vodila Katerina Citter, ki ima kar nekaj izkušenj kot pravljīčarka pri teh čarobnih uricah. V pravljicah se dogaja tudi to, da rdeči noski živijo na samotnem, zelenem otoku sredi modrega Jadranskega morja. Do tja je treba pripluti tiho, s čolnom na vesla; noski se drugače hitro prestrašijo, pa tudi sramežljivi so. Na drevesu visijo – v knjižnici je to bil lep košat figus -, in ko so dovolj "zreli" v svoji radovednosti, padejo na nasek prav tako radovednemu otroku. To se je seveda zgodilo tudi na ponedeljkovem pravljīčnem srečanju, 1. februarja 2016. Rdeči noski se niso mogli zadržati in so drug za drugim "pristali" na noskih malih poslušalcev, ki so se tako spremenili v prave klovne. Ljubko pravljīčno zgodnico, v kateri je kar nekaj namigov, da moramo biti z vsemi in z vsako stvarjo nežni, je Citterjeva privlačno in prepričljivo razvijala in ob koncu še povprašala otroke, kakšno pustno masko si bodo naredili v letošnjih pustnih dneh. / IK

SCGV Emil Komel / Četrty pominski večer "Silvanu z ljubeznijo"

V nedeljo, 21. februarja, ob 18. uri bo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž večer v spomin na dragega ravnatelja SCGV Emil Komel prof. Silvana Kerševana. Njegov spomin je še živ v srcih profesorjev, učencev in vseh sodelavcev Centra Komel in društva Arsatelier. Večer bo letos potekal v slovenskem duhu, saj bodo na programu zazvene skladbe slovenske glasbene literature in skladbe, ki so jih napisali tudi domači ustvarjalci ter Silvanovi prijatelji. Med temi bo tudi noviteta za kitariski orkester, ki jo je napisala prav za to priložnost profesorica Martina Gereon. Poleg kitaristov bodo stopili na oder še otroški in mladinski zbor Emil Komel, duo harf, šolski orkester in trio profesorjev Daniela Brussolo, flavta, Tomaž Škamper, klarinet, in Elisabetta Cavaleri, klavir.

Da bo večer še bolj poseben, se bo med glasbo prepletala tudi slovenska poezija, ki jo bo podala muzikologinja Metka Sulič, ob koncu pa bo podelitev štipendije mladim talentiranim učencem Centra Komel, ki so se v zadnjem letu še posebno izkazali.

SD Sončnica, 25.2.: Erika Brajnik

Skupnost družin Sončnica iz Gorice prireja niz strokovnih predavanj, ki bodo potekala v februarju in marcu v Močnikovem domu v Gorici (ob cerkvi sv. Ivana). Prvo predavanje bo v četrtek, 25. februarja, z začetkom ob 20. uri. Znana naturopatinja Erika Brajnik bo govorila o krepitvi telesa. Predavateljica je po rodu iz Štandreža. Študirala je humanistiko v Ljubljani. Diplomirala je iz naturopatije in se specializirala v iridologiji. V Ajdovščini ima svoj naturopatski center. Je avtorica strokovnih člankov za različne revije, ima redno rubriko v našem tedniku Novem glasu. Sodeluje v radijskih in televizijskih oddajah, kjer skuša svoje naturopatsko znanje posredovati na preprost in razumljiv način. Je članica uglednih svetovnih naturopatskih združenj. Pred kratkim je izdala knjigo "Naturopatski priručnik za samopomoč".

Naturopatija je nova veda, ki preučuje, kako naj si človek krepki fiziološke sposobnosti. Krepitev telesa, spoznavanje in razumevanje telesa so v naturopatiji preprosti, a hkrati kompleksni, kot je grajeno naše telo. Lahko ga nadzorujemo, lahko ga energetsko krepimo, najprej seveda z zdravim prehrano. Hrana je za človeško telo energija, energija pa je življenje.

Molitveno glasbeni večer v Štandrežu

V župnijski cerkvi sv. Andreja ap. v Štandrežu bo v soboto, 27. februarja, ob 19.45

molitveno glasbeni večer z naslovom Večer usmiljenja. Gost in pričevalc bo francoski pater Jean-Philippe, ki je napisal knjigo Duhovnik med prostitutkami. Večer pripravljajo mladi iz Skupnosti Emanuel z različnih koncev Slovenije. Ta večer ponuja priložnost, da se v postnem času ob glasbi, molitvi pred Najsvetejšim, pričevanjih in v zakramentu spovedi pripravimo na velikonočno skrivnost. Vabljeni!

Glasbeno "Srečanje pod lipami" / Tamara Stanese in prof. Tomaž Simčič

Venec samospevov Lojzetu Bratužu v poklon

Nekaj dni pred 79. obletnico smrti Lojzeta Bratuža se je goriški Kulturni center, ki nosi ime po njem, skupno s Krožkom Anton Gregorčič v četrtek, 11. februarja, poklonil njegovemu spomnu z glasbenim "Srečanjem pod lipami", z večerom samospevov, ki sta jih v komorni dvorani centra izvedla tržaška sopranistka Tamara Stanese in pianist Tomaž Simčič. Bratuž je bil glasbenik, skladatelj, zborovodja in organist, je poudaril prof. Tomaž Simčič, ki je z opisom repertoarja tudi povezoval večer. Kot zanimivost je povedal, da je Bratuž kot mlad zborovodja sodeloval tudi z Marijem Kogojem; vodil je praznovodbo njegove slovite skladbe *Trenutek*, ki pomeni pravi mejnik v slovenski glasbi. Morda ni izključeno, je poudaril Simčič, da bi "v normalnih okoliščinah" tudi Lojze Bratuž slovenski glasbi, ki je bila takrat še zelo vpeta v tradicijo, "pomagal utirati nova pota".

Samospev ali *Lied* je krajša skladba za glas in glasbilo, navadno klavir, običajno na pesniško besedilo posvetne vsebine. Goriški koncert je bil izjemen tudi zato, ker je imel spored pretežno sakralni značaj. V prvem delu sta pevka in pianist izvedla ciklus desetih pesmi na biblično besedilo češkega skladatelja Antonina Dvoraka, v drugem pa samospeve treh domačih avtorjev. Prvi del je bil res impozanten. Dvorak velja za enega najpomembnejših poznoromantičnih skladateljev in predstavnikov t. i. nacionalnih šol. Znani so njegovi *Slovenski plesi* ali simfonija *Iz novega sveta*; manj znane so njegove komorne skladbe, "a po krivici", je podčrtal Simčič. Med njimi se namreč resnično najdejo pravi biseri, eden od teh so tudi *Biblične pesmi* opus 99. Besedilo je vzeto iz knjige Davidovih

psalmov: pri izbiri odlomkov je skladatelj želel izraziti svojo stisko in oblikovati lastno molitev: dva glavna vsebinska pou-

rovodja, korepetitor in dirigent v največjih svetovnih gledališčih, od Buenos Airesa prek New Yorka do Verone in Be-

foto dpt

darka sta občudovanje Gospodove slave in zaupanje v njegovo Previdnost, po drugi strani pa skrajna človekova stiska, njegov občutek nemoči in ogroženosti. *Biblične pesmi*, ki so nastale ob koncu 19. stol. v ZDA, vsebujejo motive iz češke ljudske zakladnice, ki se prepletajo z idejami črnske duhovne glasbe. Melodični navdih je bogat, glasba preprosta, pristna in neposredna v izražanju čustev in razpoloženj. Zanimivo je tudi to, da je Dvorak za *Biblične pesmi* izbral prvi češki prevod Svetega pisma, delo češke reformacije, ki velja za temeljno delo v zgodovini češkega jezika; jezik je bil torej češčina iz druge polovice 16. stoletja: "Nekako tako, kot bi mi peli v jeziku Primoža Trubarja ali Jurija Dalmatina", je dodal Simčič. Drugi del koncertnega večera se je začel s samospelvoma iz opusa tržaškega skladatelja Adija Daneva. Glasbenik s Proseka ima za sabo briljantno kariero, je dejal Simčič: bil je profesor na tržaškem konservatoriju, krajši čas tudi njegov ravnatelj, nato pa je začel delati kot zbo-

netk. "Sodeloval je z najslavnejšimi dirigenti in opernimi pevci". Danev piše zlasti zborovsko glasbo, pa tudi samospeve. Na goriškem večeru sta Stanesejeva in Simčič izvedla samospeva iz zbirke *Trittico religioso*, ki je nastala v lanskem letu na besedilo sicilskega pesnika Calogera Sorceja. *Lied Graziii, Signuri*, ki ga je skladatelj izrecno posvetil tržaški sopranistki, je bil tokrat prvič izveden na koncertnem odru; doslej ga je bilo mogoče slišati le v dokumentarcu o Danevu, ki ga je Tamara Stanese kot programistka-režiserka pripravila lani za slovensko radijsko postajo. V sicilskem narečju je izzvenel tudi samospev *Angilumia*. Lojze Bratuž ni pisal samospevov. Za počastitev spominskega dne sta se zato tržaška glasbenika obrnila na prijatelja Patricija Quaggiata, da bi uglasbil primerno besedilo. Mladi goriški zborovodja in skladatelj se je odločil za enega izmed najbolj ganljivih sonetov iz venca, ki ga je Ljubka Šorli posvetila pokojnemu možu ob 20-letnici nje-

gove smrti: *Jeseni šla na pot sva z roko v roki*. Simčič se je zahvalil Quaggiatu, ki je pristal na povabilo in skladbo posvetil celotni naši skupnosti "na dan, ko se spominjamo Lojzeta Bratuža, v čigar idealih se prepoznava vsa naša skupnost".

Večer sta tržaška interpretata sklenila s Pavletom Merkujem, izobražencem širokih pogledov in izjemne večplastnosti, znanim raziskovalcem slovenske ljudske kulture, zlasti v Benečiji in Reziji. Sad njegovega življenjskega dela so tudi številne priredbe ljudskih pesmi; nekatere že sodijo v železni repertoar najboljših slovenskih zborov. Tri izvedene beneške ljudske pesmi za glas in klavir so nastale pred 50 leti po izvirnem zapisu iz Štoblanka pri Dreki. Po načinu glasbenega pristopa, je dejal prof. Simčič, ne gre zgolj za priredbo, temveč za pravo avtorsko skladbo, čeprav je navdih brez dvoma ljudski. Zahtevni repertoar je gotovo pomenil poseben podvig, ki

pa ga je Tamara Stanese - ob zanesljivi klavirski igri prof. Simčiča - s svojim suverenim nastopom ter zelo kultiviranim in toplim glasom odlično izpeljala. Izkušena sopranistka, ki je študirala solopetje v Trstu in Ljubljani, diplomirala iz kompozicije in dirigiranja na tržaškem konservatoriju Tartini, sedaj pa opravlja specializacijo v dirigiranju, je značajno odpela mrke in dramatične, pa tudi blage in tolažilne izpovedne psalme kralja Davida, z veliko nežnostjo dve mili in intimni Danevovi molitvi ter praznovodbo ganljive Quaggiatove uglasbitve. Duo Stanese-Simčič je bleščeče izvedel tudi tri Merkujeve beneške pesmi in - kot dodatek - tenkočutni samospev padlemu bratu, ki so še enkrat potrdili genialno žilico tržaškega etnomuzikologa in poliedričnega intelektualca.

V mesecu, ko proslavljamo slovenski kulturni praznik, je bilo to alternativno "Srečanje pod lipami" zaradi vsebine posebno posrečeno, za ljubitelje komornih glasbenih dogodkov pa pravi užitek. / DD

Obnovitev rajonskih svetov? Ni politične volje!

Od maja 2012 Gorica nima več rajonskih svetov, in vendar nekdanji predsedniki ostajajo tako ali drugače trdne oporne točke za ljudi v lastnih okrožjih. Kot so povedali na tiskovni konferenci 12. februarja na sedežu nekdanje ločniške krajevne skupnosti, so pobudniki peticije za obnovo rajonov od konca prejšnjega leta do pred kratkim zbrali skoraj tisoč podpisov v upanju, da bi občinska uprava vzela v poštev njihovo zahtevo. To je tudi želja ljudi, ki so cenili delo svetov, je povedal nekdanji predsednik v Ločniku Giorgio Stabon. Ljudje so odločno podprli peticijo in upajo v pozitiven razplet, saj je za marsikoga še vedno tako, kot bi krajevne skupnosti še obstajale, sta dodala Lovrenc Persoglia

(Pevma-Štmaver-Oslavje) in Marjan Breščak (Štandrež). Navdušenje ljudi je jasno sporočilo za upravitelje, je dodal Bernard Spazzapan, Silvan Primosig pa je poudaril, da z ukinitvijo rajonskih svetov niso kaj dosti privarčevali, saj tako majhne upravne enote več prinesejo, kot stanje. Deset rajonov je stalo manj kot en sam občinski odbornik! Bojevita občinska svetnica SSK Marilka Koršič je poudarila, da je izgubljen stik z ozemljem in ljudmi velika napaka, "župan Romoli dela vse za mestno središče, popolnoma je zapustil predmestje". Nekdanji član krajevne skupnosti Sv. Gora-Placuta Miloš Čotar je izpostavil čezmejno vlogo takih organov in težo institucionalnega sodelovanja, ki je po svoji naravi drugačno od

foto dpt

sodelovanja med društvi. Občinski svet žal ne daje dovolj teže okrajem, kjer imajo nekdanji predsedniki še prestiž za opravljeno delo, je dejal občinski svetnik iz Ločnika Giovanni Bressan. Gre za izgubljeno priložnost, je poudaril tudi tajnik goriške sekcije SSK Julijan Čavdek, saj je deželni svetnik Igor Gabrovec dosegel s popravkom v deželnem zakonu možnost

vzpostavitev šestih goriških rajonov. Če do tega ne bo prišlo, očitno ni politične volje! Skupnosti ostajajo, stavbe še naprej obstajajo, izključno na prostovoljni ravni ni mogoče veliko narediti, je pristavil predsednik konzulte za furlanski jezik na goriški pokrajini Renzo Medeossi. Sicer pa, dokler bo še v veljavi deželni zakon, ni še vse izgubljeno... / DD

Štmaver / Od 12. do 14. februarja

Praznovanje sv. Valentina

Foto DP

Sv. Valentin je zelo priljubljen svetnik. Čeprav je v Štmavru vaški zavetnik sv. Maver, sv. Valentinu po stari tradiciji pripravljajo večdnevno praznovanje. Slovensna sv. maša je bila v popoldanskih urah v nedeljo, 14. februarja, v domači cerkvi. Daroval jo je domači župnik Marijan Markežič, pevci pa so jo obogatili z lepim petjem. Praznovanje, poleg cerkvenih obredov, zaznamujejo tudi družabna in kulturna srečanja. Začelo se je v petek, 12. februarja, na društvenem se-

dežu v prostorih nekdanje osnovne šole, ki jih goriška občina končno obnavlja po požaru, ki je pred tremi leti prizadel poslopje. Za začetek so prireditelji Kulturnega društva Sabotin organizirali tekmovanje v briškoli, ki je privabila kar lepo število ljubiteljev te družabne spretnosti.

V soboto zvečer je kulturni spored začel domači moški zbor pod vodstvom Nadje Kovčič, ki je zapel tudi Prešernovo **Zdravljico**, saj smo še v mesecu praznovanja slovenske kul-

ture. Sledilo je predvajanje lepih in zanimivih fotografskih posnetkov, ki jih je predstavila Slavica Radinja. Pred kratkim je z možem

prepotovala večji del Japonske in v fotografski objektiv ujela marsikatero značilnost te oddaljene dežele. Posebno so jo pritegnili lepo urejeni vrtovi zasebnih bivališč in parki, ki obdajajo značilne japonske tempelje. Tudi način življenja prebivalcev in njihove navade ter oblačila so bili deležni posebne pozornosti. Pohvalila je tudi okusnost in lepo pripravljene jedi in pijače, ki so morda nekoliko nenavadne, a se kar priležejo. Zadnji dan praznovanja je sicer nekoliko skalilo slabo vreme, a k prijetnemu počutju so prispevali odlični domači štrukliji.

DP

Goriški upokoenci so obiskali Cerje

Nad Mirnom se na zelo razglednem vrhu na kamnitih tleh kraške planote veličastno dviga mogočna zgradba CERJE, Pomnik braniteljem slovenske zemlje. Namenjena je vsem tistim, ki so se na tem ozemlju borili in padli. Predstavlja krute boje slovenskega naroda. Postavljena je bila po zamisli rodoljubne organizacije TIGR. Do tega izjemno pomembnega spomenika se je 13. februarja 2015 popoldne povzpela kar številna skupina članov Društva slovenskih upokojencev za Goriško. Pred stavbo je udeležence sprejel in nagovoril predsednik Pokrajinske zveze DU Severne Primorske, Zlatko Marušič. 21 m visok obrambni in spominski stolp Cerje je bil zgrajen na štirih stebrih, ki predstavljajo združeno Slovenijo kot del Evrope narodov Romanov, Germanov, Madžarov in Slovanov. Za javnost so ga odprli 21. septembra 2013 ob mednarodnem dnevu miru. Vsebinskega nadstropja kaže dogajanja od prazgodovine dalje. V pritličju so udeleženci občudovali 'monumentalno' oblikovan prostor, ki zaobjema narodovo zgodovino od Brižinskih spomenikov do pomembnejših osebnosti slovenske kulture. Sredino dvorane krasijo začetne besede 2. Brižinskega spomenika, ki se v sodobni slovenščini glasi: 'Če bi ded naš ne grešil, bi mu na veke bilo živeti, starosti ne prejeti....' V prvem nadstropju so upokoenci s posebno pozornostjo sledili razlagi in multimedijski razstavi o soški fronti, o vsem izredno hudem dogajanju med 1. svetovno vojno, v drugem nadstropju o obdobju fašizma, o primorskih Čedrmacih itd., v tretjem o drugi svetovni vojni do priključitve Primorske Sloveniji. Četrto nadstropje je namenjeno nastajanju samostojne države. Peto nadstropje pa obsega veliko pokrito ploščad za čudovit razgled na vse ozemlje v vse smeri od Jadrana, Furlanije do Dolomitov, Alp in Vipavske doline. Natančnejši razgled pa je, žal, oviralo izletnikom oblačno in megleno nebo. Ob Cerju teče t. i. Pot miru. Udeleženci so bili nad vsem, kar so videli, zelo navdušeni. Zapustili so za sabo znamenit kraj in se ustavili v Lokvici na Valentinovem srečanju. (ed)

PD ŠTANDREŽ, KD STANKO VUK - Miren-Orehovlje
in KTD ZARJA - Bilje

vabijo na

PROSLAVO OB DNEVU SLOVENSKE KULTURE

KRASNA SI, HČI PLANIN ...

Ob 110-letnici smrti Simona Gregorčiča

petek, 19. februarja 2016, ob 19.30
v dvorani na Mirenskem Gradu

nedelja, 21. februarja 2016, ob 17. uri
v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu

sodelujejo:

glasbene in pevske skupine, glasbeni in pevski solisti ter recitatorji
slavnosni govornik umetnostni zgodovinar Saša Quinzi
strokovna pomoč Jože Hrovat, režija Božidar Tabaj

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SREČANJA Z AVTORJI V SOVODENJSKI KNJIŽNICI

OBČINA SOVODNJE OB SOČI

v sodelovanju z GMD in Katoliško knjigarno

vabi na predstavitev knjige **Jožeta Šušmelja**
ANDREJ BARON WINKLER 1825 – 1916

Avtor, poznan diplomat in generalni konzul RS v Trstu, bo v pogovoru s Petro Kolenc iz Raziskovalne postaje ZRC SAZU Nova Gorica orisal lik barona Winklerja, enega najpomembnejših političnih osebnosti druge polovice 19. stoletja

v torek, 23. februarja 2016, ob 18. uri

Pod pokroviteljstvom Fundacije Cassa di Risparmio di Gorizia

KATOLIŠKA KNJIGARNA vabi na kavo s knjigo

Gost srečanja bo **Jasna Tuta**, ki bo v pogovoru
z Jurijem Paljkom predstavila svojo knjigo

MOJ SVET SREDI OCEANA

32 dni jadrnanja čez Pacifik
v soncu in dežju, v strahu in smehu

v četrtek, 25. februarja 2016, ob 10. uri
v prostorih knjižarne na Travniku 25

Pod pokroviteljstvom

JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS

Kavo bo
ponudilo podjetje

PrimoAroma

Obvestila

V goriškem Kulturnem domu bo v sredo, 24. februarja 2016, ob 18. uri odprtje likovne razstave slikarke Marie Grazie Persolja iz Gorice. Razstava bo na ogled do 12. marca 2016 po urniku galerije, in sicer ob delavnikih od 10. do 13. ure in od 16. do 18. ure.

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič vljudo vabita v četrtek, 18. februarja 2016, ob 20. uri na srečanje pod lipami. Gost bo mariborski nadškof Msgr. Alojzij Cvikel. Iz teme bo zasvetila luč je škofovsko geslo nekdanjega provinciala slovenske jezuitske province, predsednika slovenske Karitas in nekdanjega rektorja papeškega kolegija Russicum. Večer bo vodil goriški rojak in duhovnik mariborske nadškofije Franček Bertolini.

Goriška tehniški in licejski pol prirejata v petek, 19. februarja 2016, ob 11.00 v Kulturnem domu v Gorici skupno Prešernovo proslavo. Gostji bosta tržaška pisateljica Vilma Purič in prof. Loredana Umek. Srečanje z njima je omogočila tržaška založba Mladika. Ob tej priložnosti bo tudi nagrajevanje najboljših prispevkov literarnega in likovnega natečaja Pot do človeka, ki je posvečen spominu na dijakinjo Živo Srebrnič.

V galeriji A. Kosič v Raštelu je na ogled do 20. februarja razstava del umetnika Marina Beroviča.

V Katoliški knjigarni v Gorici bo v četrtek, 25. februarja 2016, ob 10. uri gost srečanja ob skodelici kave Jasna Tuta, ki bo v pogovoru z Jurijem Paljkom predstavila svojo knjigo Moj svet sredi oceana.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja na dan žena 8. marca tradicionalno srečanje z izletom v Pordenon za ogled vrtnarskega sejma. Prvi avtobus bo odpeljal ob 12. uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro / z Goriškega, nato s postanki pri vagi blizu pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 12. uri iz Jamelj, nato s postanki v Doberdobo, na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni ter v Štandrežu na Pilošču. Vpisujejo po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569. Profesorica slovenščine išče delo (tudi instrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386 40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjstvih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na št. 040 621 424 (v pošte pride celotno primorsko in goriško območje).

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 19.2.2016 do 25.2.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 19. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 21. februarja, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchigi): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Ponedeljek, 22. februarja (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 23. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 24. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Stati in obstati - Izbor melodij.

Četrtek, 25. februarja (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

izvirni slovenski muzikal!

Cvetje v jeseni

po povesti Ivana Tavcarja

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
NEDELJA, 28. FEBRUARJA 2016, OB 16. URI

Rezervacije možne vsak dan od 8.30 do 12.30
tel. 0039 0481 531445 – e-mail: info@centerbratuz.org
www.centerbratuz.org

Slovenska zgodovina ni borna Zakladnice spomina

“Slovenska zgodovina ni borna, kot jo nekateri skušajo prikazati”, je v Kopru poudaril znani zgodovinar dr. France M. Dolinar, ko je odpiral razstavo z naslovom *Arhivi zakladnice spomina*.

Razstava, ki je bila postavljena lani v Ljubljani in je potem postala potujoča, je izjemno delo desetih slovenskih arhivov, ki na svojih policah hranijo kar 75 kilometrov različnega gradiva. Tako velikega projekta doslej še niso imeli, saj je razstavo postavljalo kar 90 ljudi. Eden od enajstih avtorjev razstave, Andrej Nared, je rekel, da gre za “jagodni izbor” dragocenosti slovenskih arhivov. V Kopru je “šest izbranih jagod” prispeval koprski škofijski arhiv, kot je povedal njegov vodja Luka Tul. “Z njimi ponazarjamo lok človekovega življenja. Na ogled sta najstarejši matični knjigi, krstna iz Izole s prvim vpisom iz leta 1506 in mrliška iz Pirana s prvim vpisom iz leta 1509”, je na odprtju dejal Tul, ki skrbi za prenovljeni škofijski arhiv. Le-ta hrani tudi najstarejšo izvirno listino v državi, darovnico tržaškega škofa koprski stolnici, ki je nastala daljnega leta 1082. Z njo je tržaški škof Heribert nekaj zemljišč iz Izole podaril koprski stolnici.

Zelo zanimiv zaklad, ki si to ime

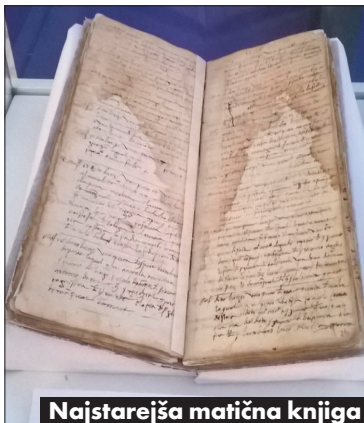

zasluži tudi zaradi svoje kovinske vrednosti, pa je prstan papeža Pavla II. Našli so ga leta 1969, ko so odprli kamnit sarkofag legendarnega prvega koprškega škofa sv. Nazarija (Lazarja). “Ne vemo, kako se je prstan znašel v sarkofagu”, je povedal Luka Tul. Zlati prstan je bil last papeža, ki se je imenoval Pietro Barbo. Nasledil je papeža Pija II., znamenitega nekdanjega tržaškega škofa Eneja Silvija Piccolomini, ki je ustanovil ljubljansko škofijo in jo odcepil od Ogleja. Mogoče je v tem zgodovinskem dejstvu iskati povezave njegovega naslednika s

Koprom. Papež Pavel II. izhaja iz beneške patricijske rodbine Barbo, katere ena veja se je naselila v Istri in pridobila posesti na Kranjskem. Potomka slovenske veje te rodbine, Livia Reden Barbo, ki se je med drugo svetovno vojno z gradu pri Sentrupertu pred nasiljem umaknila na Dunaj, pa naj bi hranila tudi pečatni prstan papeža Pavla II. Škofijski arhiv hrani tudi zanimiv obrednik iz leta 1640, ki je bil natisnjen v Rimu v latinici v “ilirskem jeziku”. Običajno za starocerkveno slovanščino je bilo namreč pisanje v glagolici, ta obrednik, ki je bil v rabi v celotni Istri, pa je bil napisan v latinici. Mašna knjiga je prevod rimskega obrednika Pavla V., ki ga

je naredil Bartol Krašič. Slovansko bogoslužje je bilo v Slovenski Istri močno prisotno in je popolnoma

izginilo šele po letu 1880 zaradi nacionalnih pritiskov. Mogoče najbolj zanimiva dragocennost pa je skoraj dva metra dolg, ozek zvitek, popisan s koptsko pisavo na papirusu, ki je nastal v Etiopiji. Z njim so se varovali slabega. Kdaj je nastal, ni jasno, kakor tudi ne, kaj na njem piše. To je pojasnila Nada Čibej, direktorica Pokrajinskega arhiva

Najstarejša matična knjiga

Koper, ki razstavo gosti in zvitek skrbno hrani. Verjetno ga je v

Istro zanesel kak mornar, razmišlja Čibejeva, ki je o pomenu zapisa že začela poizvedovati pri nekaterih strokovnjakih na Bližnjem vzhodu. “Imamo bogato dediščino, na katero smo upravičeno ponosni”, je povedala ob odprtju. Pokrajinski arhiv bo razstavo imel v gosteh do 8. aprila,

Etiopski zvitek

nato pa bo pot nadaljevala po drugih slovenskih mestih, tudi v Novo Gorico, organizatorji pa si jo želijo postaviti tudi kje v zamejstvu. Na odprtju je bila večkrat omenjena prostorska in finančna stiska mnogih arhivov. Koprski pokrajinski arhiv, ki je po besedah Čibejeve manjši, s kakimi šestimi kilometri gradiva, je prenapolnjen. France M. Dolinar je omenil, da bi morali v javnosti, ki velikokrat ne ločuje med knjižnico in arhivom, vzbuditi čut odgovornosti, da gradivo ohranimo za namcem: “Hranimo slovensko, pa tudi svetovno dediščino. To je spomin naroda, na katerega moramo biti ponosni”. Dolinar meni, da arhivska dediščina, skrita v depojih, propada, ker zanjo ni posluha in ker se zanjo ne najdejo sredstva, da bi jo ohranili. A pri tem premalo naredimo tudi sami, je ocenil Dolinar in kolege spodbudil, naj več pozornosti nameניהo promociji arhivskega gradiva v javnosti.

Tino Mamić

Sv. Križ / Slomškov dom Proslava ob dnevu slovenske kulture

Letošnja Prešernova proslava v Slomškovem domu v Svetem Križu je imela bogat trodelni program: slonela je na pisani besedi, likovni umetnosti in glasbeni točki. Proslavo je uvedla študentka stomatologije v Ljubljani Lea Samba, ki je na klavir zaigrala Lisztovo Slavček in Etida opus 1 št. 2 v a-molu, nato pa še glasbo iz filma “Amelie” Yanna Tiersena. Po uvodnih pozdravih p. Rafaela Slejka v imenu župnije Svetega Križa in predsednika Slomškovega društva Igorja Sedmaka je sledila predstavitev knjige Goriške Mohorjeve družbe *Ptiče kvatre* Danijela Čotarja, ki jo je uvedla prof. Majda Cibic. Avtor uspešne knjige *Domače sirarstvo za zabavo in zares* se v tej knjigi predstavi kot občuten in duhovit opazovalec življenja v naravi, še posebej naših ptic. Poleg naravoslovnega opisa predstavi vsako ptico z njeno življenjsko zgodbo in s polno mero zdrave ljudske modrosti, ki je bila pri Slovencih vedno vezana na dogajanje v naravi. Avtor dodaja anekdote in osebna doživlja iz mladostnih dni. Sam je povedal, da je naravo vzbudil že v otroštvu, navdušil pa se je predvsem za ptice zaradi njihove nedosegljivosti in skrivnosti. Knjigo mojstrsko dopolnjujejo še akvareli Mateja Susiča. Nato je bila na vrsti likovna umetnost. Zakonca Irena Gašperšič in Kristofer Bogdan Meško sta slikarja, ki sta se spoznala kot študenta na Akademiji za likovno umetnost v

Ljubljani, katero sta sklenila leta 1992 oziroma 1993. V svojem ustvarjanju ostajata zvesta klasičnim slikarskim in grafičnim tehnikam, kot so oljno slikarstvo, jedkanica in akvatinta. Tudi z motivi se nagibata h klasiki in se torej spopadata s klasičnimi problemi, kot so portret, figure, figuralne kompozicije, krajina, tihožitje, ne izogibata pa se niti simboliki in fantastiki. Predstava sta se z izborom slik, ki gledajo z notranjimi očmi na zunanji svet: ta pa večkrat sloni na hitrem tempu današnje družbe. V zadnjem delu proslave, ki pa ni bil nič manj pomemben kot ostali, je nastopila jazz skupina Lolita. Nastopili so Primož Simončič (saksofon), Iztok Vidmar (bas) (oba sta tudi ustanovna člana skupine) ter Uroš Srpcič (bobni). Lolita je nastala leta 1987, deluje pa na področju instrumentalne glasbe, v kateri se spajajo prvine jazz, rock in balkanskih ritmov; temeljni pristop pa sloni na skupinski improvizaciji. Tako je bilo tudi v Križu, ko so zaigrali tri skladbe iz zadnjega albuma “Uantauantauantana”, in sicer istoimensko Uantauantauantana ter Luna in Pikalapokkala. Likovna razstava Irene Gašperšič in Kristoferja Bogdana Meška v Slomškovem domu bo odprta do konca meseca februarja s tem urnikom: ob petkih in sobotah od 17. do 19. ure; ob nedeljah od 11. do 12. ure ter od 16. do 18. ure.

Matej Kosmač

Kdo si želi prevzeti javne odgovornosti?

Dan kulture in intelektualna elita

Bilo je približno pred dvema letoma. Tedaj smo se v domači vasi oziroma bolje rečeno kraju, v katerem prebivam, odločili, da se bomo ob stoletnici rojstva poklonili spominu rojakinje in pisateljice Branke Jurca, ki se je rodila maja 1914 v Koprivi na Krasu. Sam sem ob tej priložnosti predlagal, naj se po njej imenuje tudi vaška ulica oziroma klanec v bližini hiše na bližnjih Brjah, kraja, iz katerega je izvirala njen oče. Spominjam se, da se je ob tem razvnela precej žolčna polemika z žaljivimi toni najprej na račun pokojne pisateljice, potem pa še na podpisanega predlagatelja, ki je s kulturo in književnostjo očitno imela bolj malo opraviti. Razlogi za nasprotovanje (s strani le enega posameznika oziroma peščice njemu podobno mislečih) so namreč bili povsem ideološkega značaja, povrhu pa še uvoženega, saj se Primorci v času fašizma in druge svetovne vojne nismo pretirano delili med “vaše” in “naše”, ampak smo brez večjih pomislekov podprli tistega, ki nam je obljubil spremembo krivične zahodne Rapalske meje. Zanimivo je tedaj bilo, da je omenjeni “nasprotnik”, potem ko je “izgubil” svojo bitko, saj so prisotni vaščani na sestanku tako rekoč soglasno sprejeli in podprli predlog o postavitvi table, začel podpisanega napadati in žaliti (preko mailing liste, s katero se

v vasi obveščamo), da se prišteva med intelektualno elito. Karakteristike, s katerimi bi se kot član

omenjene elite mogel ‘ponašati’, so po njegovem bile, da obvlada dva jezika, v njih pa zna le štet, in to samo od ena do deset in nazaj. K sreči se je nato stanje kmalu umirilo in čez približno dva meseca smo lahko mirno izpeljali prireditve ter se tako ob prisotnosti pesnika Cirila Zlobca in kopice drugih gostov ter obiskovalcev spoštljivo poklonili spominu pisateljice, ki v vasi sicer ni dolgo živela, saj je njena družina odšla iz Primorske zaradi fašističnega pritiska, cele generacije, med njimi tudi moja, pa so zrasle z branjem njenih knjig.

Toliko o lastnih izkušnjah z be-

sedno zvezo, ki jo omenjam v naslovu. Sam seveda ne spadam med intelektualno elito in se vanjo tudi ne prištevam, drugače bi imel stalno in dobro plačano službo na kakem prestižnem inštitutu oziroma fakulteti. Večina nas ‘navadnih smrtnikov’ namreč živi popolnoma različno življenje, predvsem na področju dela oziroma zaposlitve, ki je, vsaj za zdaj, kljub vsem študijskim in poklicnim naslovom, še vedno začasna in s kratkim rokom trajanja ter možnosti načrtovanja. Slovensko javnost pa je prav pred kratkim pretresel škandal, v vrtincu katerega sta se znašla dva ministra Cerarjeve vlade, in sicer Dušan Mramor, ki je le malo prej prejel nagrado za najboljšega evropskega finančnega ministra leta, poleg njega pa še ministrica za šolstvo Maja Makovec Brenčič. Za oba se je namreč izkazalo, da sta dobivala neupravičen dodatek za stalno pripravljenost, ki, denimo, pripada policistom, gasilcem, reševalcem in tistim, ki rešujejo človeška življenja. Katerikoli komentar je seveda popolnoma odveč, kar pa najbolj bove v oči, je dejstvo, da so si take stvari privoščili predvsem pripadniki že imenovane (ne samo od podpisanega, temveč tudi od glavnine slovenskih medijev) intelektualne elite. Pred časom pa so v javnost pricurljale na dan tudi novice o plagiatih raznih magistrskih nalog in doktorskih disertacij, s katerimi si je marsikdo pridobil prestižne in očitno zelo laskave akademske naslove. Kar me ne samo kot človeka, ampak tudi kot izobraženca v tem pogledu najbolj boli, je predvsem dejstvo, da prihaja do takih

dogodkov in dejanj, s katerimi ljudje na najvišjih funkcijah diskreditirajo ne samo sebe, ampak celotno svoje okolje, predvsem na področju, ki bi moralo izstopati po svoji etičnosti. Pomislimo le na to, da smo Slovenci med zadnjimi v Evropi dobili svojo univerzo, po prvi svetovni vojni namreč. Dolgo časa smo namreč med sosedi veljali za neizobražen in nekultiviran narod, ki je vsaj eno stopnico pod razvitejšimi. Zadnji dogodki žal napeljujejo prav na to. Očitno je namreč, da si je akademska elita nekako morala razdeliti denar, ki bi drugače pripadal fakultetam (kako je že z zaposljivostjo mladih raziskovalcev oziroma begom možganov v tujino?), za to pa so iskali najbolj enostavno možnost. Kaj boljšega kot dodatek za stalno pripravljenost, ki pripada reševalcem – tem, ki vsak dan na cestah in avtocestah tvegajo svoja življenja za drugega, policistom – tistim, ki morajo vzdrževati javni red in mir z do kraja dotrajano opremo in zastarelimi vozili, da o begunski krizi sploh ne govorimo, gasilcem – ki so ob lanskem zledolomu delali tudi po več dni zapored, da so ljudem le omogočili spet normalno življenje... Mediji so v zadnjem času razkrinkali še celo vrsto takih in podobnih neupravičenih načinov uporabe javnega oziroma davkoplačevalskega denarja. Zaradi previsokih plač je namreč pred časom ‘odletelo’ tudi vodstvo Družbe za upravljanje terjatev bank oziroma t. i. slabe banke. Pri vsem tem se zastavlja le eno vprašanje. Kje so torej med nami poštenei ljudje, ki bi bili željni potreban si upravljanje države oziroma javne odgovornosti?

Primož Sturman

Predsednika Pavšič in Bandelj sta se sestala s predsednico SSG

Predsednik SKGZ Rudi Pavšič in predsednik SSO Walter Bandelj sta se odzvala na povabilo predsednice Slovenskega stalnega gledališča Brede Pahor, da bi skupaj ocenili zdajšnji položaj v slovenski kulturni ustanovi. Skupaj so preverili tudi možnosti ureditve lastnine Kulturnega doma in njegovih potrebnih obnov ter njegove uporabnosti.

Vsi so se strinjali, da je treba resno razmisliti o lastninskem vprašanju in preveriti možnosti za prenos od zdajšnje imovinske družbe na drugo raven ter pri tem preveriti alternativne možnosti. Zasledovati je potrebno cilj, da bodo lahko v Kulturnem domu računali na javno finančno podporo za preno, saj je zob časa močno načel to osrednjo tržaško kulturno ustanovo.

Ob dejstvu, da potekajo resne priprave za ureditev in večjo upo-

rabnost narodnih domov pri Sv. Ivanu in v ul. Filzi ter Stadionu 1. maja, je potrebno, da bodo v prihodnje potekala redna usklajevanja med raznimi subjekti. Pri tem bo morala sodelovati tudi družba Dom, ki je sedanja lastnica Kulturnega doma. To usklajevalno delo naj privede do primernih rešitev za vse štiri centre, po zgledu Tržaškega knjižnega središča.

Tako Pavšič in Bandelj kot sama predsednica SSG so soglašali, da mora postati Kulturni dom središče dejavnosti in ponudb, ki presega zgolj gledališko dejavnost, čeprav mora ta ostati središčna. Podprli so idejo o valorizaciji prostorov v ul. Petronio tudi za umetniško-likovno dejavnost, predvsem v smeri dela in potreb društva za likovno umetnost KONS. Srečanje je nudilo priložnost za oceno zdajšnjega stanja v gledališču in sprememb, tudi statutarne narave, ki bi zadostile potrebam, ki jih zahteva zakonodaja ter sama dejavnost gledališča.

Nenavaden sprehod ... Kulturni praznik z Ivanom Robom

Vsako leto si ob slovenskem kulturnem prazniku še močnejše kot sicer zaželim, da bi kultura Slovence povezala v trdno skupnost. Od kar je 8. februar v Republiki Sloveniji državni praznik, posvečen kulturi, ki naj bi z državno proslavo in dela prostim dnevom dobil še večji pomen, vsako leto znova ugotavljam, da nam tovrstno praznovanje ne daje večjega občutka povezanosti. Prenos proslave na TVS je pač premalo, da bi v posamezniku vzbujal narodni ponos in občutek pripadnosti skupni kulturi, zato marsikateri slovenski državljan razume 8. februar predvsem kot dela prost dan, namenjen počitku ali športni dejavnosti.

Sprašujem se, ali bomo Slovenci v svoji zavesti kdaj presegli delitev na državo, ki jemlje, in domovino, ki kot ljubeča mati nesebično daje, kot je protislovje država: domovina duhovito ubesedil Ciril Kosmač v Pomladnem dnevu. Prepričana sem, da nas niti idealna država, če bi jo kdaj imeli, ne bi odvezala osebnih dolžnosti do domovine, ki ji pripadamo. In lahko smo ponosni, da se ves mesec, ne le v Republiki Sloveniji, ampak povsod v zamejstvu in svetu, kjer živijo zavedni Slovenci, vrstijo kulturne prireditve, s katerimi izražamo svojo pripadnost, še več, vsako leto iščemo nove in nove načine za praznovanje. Poleg obiska različnih javnih prireditev si vsako leto omislím

tudi svoje osebno praznovanje. Navadno si izberem temo, povezano s slovenistiko, kjer sem še vedno najbolj doma. Ob prvi obletnici smrti prijateljice in nekdanje sodelavke, slavistke in anglistke Darinke Kovšca, roj. Humar v Vrtojbi (11. 10. 1932 – 6. 2. 2015), sem se zavedela, da je nekaj dni za njo Prešernov dan, 12. 2. 1943 pa je bil v Ligojni pri Vrhniki ustreljen pesnik Ivan Rob, rojen 17. 8. 1908 v Trstu. Resnici na ljubo naj na-

mer, skratka, vsestranski mojster besede, o katerem je Črtomir Škodlar napisal, da je *“po odkritosrčnosti, pogumu in izrazni presunljivosti primerljiv z največjim francoskim lirikom in baladnikom Francoisom Vilonom”*.

Prav zato sem svoj letošnji “praznik kulture” posvetila sprehodom po dediščini tega skoraj pozabljenega pesnika. Začelo se je z branjem diplomske naloge Darinke Kovšca, napisane na začetku petdesetih let minulega stoletja. Bila je prvo strokovno delo, na katerega so se kasneje sklicevali tudi drugi Robovi preučevalci, saj je svojo raziskavo opravila zelo izčrpno. V Uvodu svoje naloge je takole napisala: *“Najbolj hvaležna moram biti Robovi mami, ki je prebrskala po vseh svojih spominih, da je lahko odgovarjala na vsa moja vprašanja. Vendar so bili ti intervjuji z njo nekaj zelo mučnega, kajti drezala sem v rano, ki je kljub dolgi vrsti let od sinove smrti še vedno živa. Vsak stavek, ki sem ga napisala, je terjal od nje grenko solzo in po vsakem takem razgovoru se mi je zdelo, da je njen obraz dobil novo globoko gubo”*.

Ivan Rob, portret v rdečem

Kako razumeti besedno zvezo “dolgo vrsto let od sinove smrti”, ko pa je od tedaj minilo manj kot 10 let? Kljub mladosti se je Darinka vživela v bolečino žalujoče matere Ivana Roba, saj tudi njeni družini v Vrtojbi vojna ni prizanesla. Tik pred njenim koncem sta padla dva njena

Ivan Rob, naslikal Ivan Rob, v OŠ Šempeter fotografirala Jožica Nemec

brata, Lojze in Branko, zadnji med boji za Trst. Z najstarejšim bratom Kazimirjem Humarjem, duhovnikom in profesorjem, doktorjem teologije in organizatorjem skavtstva na Goriškem ter avtorjem dveh literarnozgodovinskih pregledov, ki je živel in deloval v Gorici, pa vsaj v prvih letih po vojni stiki niso bili samoumevni. Vsega tega diplomantka ne omenja, prepičana pa sem, da se je njeno diplomsko delo porodilo iz razumevanja Robovega življenja in dela, pa tudi osebne prizadetosti.

V Uvodu nadaljuje: *“Za ostale podatke se moram zahvaliti Robovim prijateljem, tako: Borisu Fakinu, Franu Tersegglavu, Ludviku Mrzelu, Urošu Kraigerju in vsem drugim, posebno pa Branimirju Kozincu, ki mi je poleg podatkov dal na voljo tudi vse Robove rokopise”*. Najbolj je presunjena ob spoznanjih o Robovi mučeniški smrti. Kot partizana Cankarjeve

brigade so ga fašisti ujeli 22. januarja 1943 skupaj z drugimi borci, že 9. februarja je bila izrečena smrtna kazen, izvršena 12. februarja v Ligojni blizu Vrhnike. V italijanskih uradnih listinah je našla podatek, da so bile njegove zadnje besede *“Chi per la patria muore, vissuto e' assai”*. Te besede so dobro poznali vsi, ki so obiskovali italijanske šole v času fašizma. Darinko Kovšca so tako pretresle, da je dve leti kasneje (16. 9. 1955) za Primorske novice napisala članek z naslovom *Kdor za domovino umre, je živel dovolj*. Zaključila ga je z

besedami: *“Tako je končal svojo življenjsko pot Ivan Rob kot človek, a med nami je ostal Rob – pesnik, satirik, humorist, ki še naprej živi v svojih delih”*.

Med nadaljevanjem sprehoda po novogoriških knjižnicah in arhivih sem ugotovila, da smo na Goriškem vzorno poskrbeli za ohranitev Robove dediščine. Tako kot so že omenjeni hranitelji Robove zapuščine, ki se jim v nalogi zahvaljujem Darinka Kovšca, kljub vojnemu času poskrbeli za ohranitev rokopisov in avtorjevih upodobitev, so kasneje dediči Ivana Roba, doma iz Šempetra, z vsem spoštovanjem in odgovornostjo njegovo zapuščino izročili NUK-u. V Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici imajo kopije le-te, Goriška knjižnica Franceta Bevka pa ima poleg kopij Robovih pisem na Oddelku za domoznanstvo vse njegove knjige, žal pa je malo, katere prve objave v periodičnem tisku, saj je Ivan Rob večinoma objavljaval v obrobni-

časopisih. Ponosni in skrbni dediči Robove zapuščine – njegov brat Ludvik in nečaki so poleg pisne zapuščine javnosti darovali tudi kip, ki ga je leta 1940 izdelal Karel Putrih, njegova fotografija je na ovitku knjige *Izbrano delo Ivana Roba* (1965). Knjiga vsebuje izčrpno študijo Viktorja Smoleja in obsežen seznam literature, v katerem navaja tudi Darinko Humar. Pri Založbi Branko je 1995 izšla knjiga *Ivan Rob, Življenje in delo*. Na ovitku je avtor v novi upodobitvi. Pesnikov nečak Ivan Rob je namreč slikar in avtor več strličevih portretov. Upodablja ga po fotografijah.

Sprehodi po Šempetru mi pomenijo posebno doživetje, saj je tu našla dom duhovna dediščina tega svobodnega vagabunda in duhovitega bohema. Ob vходу v osnovno šolo je plošča z imeni padlih, na njej so vtisnjene zadnje Robove besede (v slovenščini). V avli stoji njegov kip, ki ga je zasnoval pesnikov prijatelj Vladimir Hmeljak, v

ravnateljstvu pisarni pa portret, ki Roba kaže v polni moški lepoti. Poleg osnovne šole se po Ivanu Robu imenuje tudi glavni trg. In to kljub temu da je zaradi nesrečnih zgodovinskih razmer ta nadarjeni ustvarjalec v njem preživel le nekaj otroških let. Vendar se je rad spominjal tega zanj srečnega obdobja in ga upodobil v eni svojih najlepših črtic z naslovom *Sonce me je poljubilo*.

Gotovo pa bo v zavesti Slovencev ostal kot avtor mnogih travestij, parodij in satir, kot so *Deseti brat* (1938) in druge. Danes prav tako kot tedaj potrebujemo njegov ostri razum in kritično duhovitost. Mar niso še vedno aktualni spodnji satirični verzi, v katerih je Ivan Rob komično preoblikoval Levstikovo visoko etično sporočilo o bratski ljubezni?

Eno le potrebno je: skrbí zase, ljubi brata, toda vrzi ga skoz vrata, če za grehe tvoje vé.

Marija Mercina

Kulturni dom Gorica / Komigo 2016 Smeh je pol zdravja!

Smeh je pol zdravja, pravi pregovor, in če so to ugotovili modri ljudje v preteklosti, bo gotovo res. Temu brez pomislekov pritrjujejo organizatorji trijezičnega festivala komičnega gledališča Komigo, ki se je kot izvirni tovrstni projekt, kateremu ni para ne v Sloveniji ne v Italiji, porodil l. 2004 v sklopu Interrega Italija - Slovenija. Kljub vsestranski krizi, ki nas že veliko let tišči ukleščene v svoje trdne obroče, iz katerih seveda niso izvzete niti finančne stiske naših kulturnih ustanov, ta edinstvena abonmajska ponudba predstav in glasbenih dogodkov v slovenščini, italijanščini in furlanščini vztraja na svojih okopih. Letos že trinajsto leto zaporedoma želi razvedriti lica vseh tistih, ki vsaj za en večer želijo odpisati vsakdanje skrbí. Kot vedno sta prireditelja tega festivala, ki je že osvojil srca gledalcev različnih narodnosti na Goriškem, Kulturni dom Gorica in kulturna zadruga Maja iz Gorice v sodelovanju z ZSKD in goriškim združenjem Forum cultura. Pokroviteljstvo so tudi tokrat dali Dežela FJK, goriška očina in pokrajina, SKGZ, Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Fundacija Goriške hranilnice.

Ponudbo letošnjega festivala Komigo so predstavili na tiskovni konferenci v spodnji dvorani goriškega Kulturnega doma v četrtek, 11. februarja 2016. Na njej so spregovorili predsednik Kulturnega doma Igor Komel, Vili Prinčič, Kristina Di Dio in Franjo Korošec, ki so pripomogli k uresničitvi letošnje abonmajske ponudbe, za katero vselej vlada zanimanje. Vsako leto ima Komigo namreč kakih 200 abonentov. Kot je dejal Komel, je opazno, da se v zadnjih letih slovenski gledalci bolj redno udeležujejo tudi predstav v furlanščini, tako da je kulturni pretok kar živahen. Pravzaprav je Komelova velika želja še zmeraj ta, da bi KD postal središče ponudb komičnega gledališča in bi združeval predstave tovrstnega žanra, ki jih ponujajo slovenske, italijanske in furlanske ustanove. Vse doživljajo namreč veliko uspeha. To pa seveda nedvomno pripomore k boljšemu poznavanju “bližnjega” sosedu in njegove kulture ter tudi k sožitju med tu živečimi narodnimi skupnostmi.

Komigo 2016, ki ga omenjene ustanove in združenja prirejajo s sodelovanjem projekta Bunker 15-18 in 18. glasbenega festivala Across the border, sestavlja osem

predstav, od katerih je uvodna nagradna - za lanskoletne in nove abonente - že bila na sporedu v sredo, 17. februarja 2016, ko je v goste prišlo Kulturno društvo Grgar s slovitim Molierovim delom *Namišljeni bolnik* v režiji igralca Radoša Bolčina, člana SNG Nova Gorica. Abonmajske predstave pa se bodo začele v četrtek, 3. marca 2015, ko bosta komedijo za stare in mlade *Staro za novo* predstavila Boris Kobal in Tin Vodopivec, ki sta si zami-

slila tudi scenarij in se “sama” zrežirala. V četrtek, 10. marca, bo na vrsti glasbeni večer; ob istrskem kantavtorju Rudiju Bučarju, zmagovalcu Slovenske popevke 2014 s skladbo Ti, bosta nastopila še pevski zbor KD Darnica z Vrha Sv. Mihaela in goriški pevec Luca Brumat – večer sodi tudi v sklop festivala Across the border. V ponedeljek, 21. marca, bodo z odra zazveneale bolj resnobne strune: v produkciji Little Rooster Productions iz Krškega in režiji Roka Sande bo predstava *Ikarus – Kronološki in zgodovinski opis razmer Slovencev na Goriškem 1914-1925*, ki je nastala v projektu Bunker 15-18. V jutranjih urah si jo bodo ogledali višješolci. V ta okvir spada tudi

predstava v italijanskem jeziku *Demoghela* (produkcija Studio Giallo, Trst), ki bo na sporedu 4. aprila 2016. V režiji Borisa Kobala nosilno vlogo igra Maurizio Solda; kot je pojasnil Vili Prinčič, vnet raziskovalec zgodovinskih dogodkov iz obdobja prve svetovne vojne, se obe uprizoritvi navezuje na 100-letnico te svetovne morije. V rahlo humornem ključu skušata prikazati ta kruti čas. *Demoghela* je vzdevek 87. avstro-ogrskega regimenta v Trstu,

gledališke skupine zamislili “potujočo” predstavo, ki naj bi jo uprizorili tudi na vlaku, ki vozi po Soški dolini in po Krasu. Obleženi v avstro-ogrske vojaške uniforme naj bi gledalcem, tudi v satiričnem ključu, podajali misli in razmišljanja, ki so jih zabeležili tedanji resnični udeleženci bitk, pa tudi besedila in pesmi znanih književnikov, ki so jim vojni dogodki usmerjali literarno pero. Vse to naj bi bil nekakšen sugestiven sprehod po nekdan-

no Bronzi. Večer bo poklon tržaškemu komiku Lucianu Bronziju.

V torek, 10. maja, bodo uživali vsi, ki jim je všeč glasba slovenskega kantavtorja Vlada Kreslina. Na glasbenem večeru, naslovljenem *Če bi se midva kdaj srečala*, bosta gostji pevki Gabriella Gabrielli iz Gorice in Tatjana Mihelj iz Nove Gorice.

Letošnji spored Komigo se bo končal v torek, 31. maja 2016, ko bo Špas teater iz Mengša, v režiji Jaše Jamnika, prikazal komedijo *Čista norišnica*. V njej nastopajo zelo dobro poznana igralška imena, kot so Boris Cavazza, Boris Kobal, Gojmir Lešnjak – Gojc, Bernarda Oman.

Vse predstave bodo v Kulturnem domu ob 20.30. Za abonma petih predstav je treba odšteti 50 evrov (redni), 40 evrov (znižani), za Mini abonma (dve predstavi v italijanskem in furlanskem jeziku ter dva koncerta) 30 evrov, za vstopnice pa 15 evrov (redne), 10 evrov (znižane) in 8 evrov (študenti, upokojeanci in brezposelni). Dodatne informacije: Kulturni dom Gorica, ul. Brass 20; tel. 0481 33288; info@kulturnidom.it.

IK

v katerem je bilo baje veliko dezerterjev. Ti dve predstavi bodo uvedli kratki prizori; na oder jih po dokumentarnih besedilih iz časa prve svetovne vojne postavljajo člani goriškega Tik-Tak teatra v skupinski režiji. Poleg tega so si člani te goriške ljubiteljske

jem prizorišču soške fronte.

V četrtek, 14. aprila, se bosta furlanski in italijanski jezik prepletala v predstavi *Derby Komigo Furlanija vs Trst Sdrindule & Dario Bronzi*. Nastopila bosta Ermes Di Lenardo, z umetniškim psevdonimom Sdrindule, in Di-

Kratke

Napoved kulturnih dogodkov v Miljah

Društvo Slovencev miljske občine vabi ob slovenskem kulturnem prazniku na dva dogodka, ki bosta potekala v Miljah. V petek, 19. februarja, ob 18.15 bo občina Milje v sodelovanju z DSMO K. Ferluga in društvom Juliet priredila v občinskem muzeju Cara' razstavo solkanskega slikarja Aleksandra Pece z naslovom Vloga podob. Umetnika, ki se izraža v realističnih interpretacijah svetovne slikarske dediščine, bo predstavil Joško Vetrh. Na večeru bo nastopil Nonet Primorsko iz Mačkolj, ki ga vodi Aleksandra Pertot. Razstava bo na ogled do 13. marca med 17. in 19. uro, od torka do nedelje, med vikendi pa tudi med 10. in 12. uro. 5. marca bo v muzeju potekala predstavitev antologije prevodov Jolke Milič; predstavil jo bo Jurij Paljk. V soboto, 20. februarja, ob 20. uri bo v občinskem gledališču Verdi osrednja slovesnost ob kulturnem prazniku, ki jo bodo skupaj že šestič priredila sosednja društva KD Istrski grmič s Škofij, KD Hrvatini in miljsko društvo. Spored bodo oblikovali škofojski in hrvatinski zbor in bo poleg glasbe obsegal tudi poklon avtorjem zbirke Pesmi štirih.

Umetnina Aleksandra Pece

SZSO - Vodstvo krdela Rdeče rože je organiziralo izlet na Mašun

V nedeljo, 31. januarja, so stari volkovi krdela Rdeče rože organizirali izlet s starši. Volčiči in volkuljice ter njihovi starši smo se zbrali v cerkvi sv. Antona, v kateri je domači župnik Klemen Zalar daroval nedeljsko sv. mašo in nam podelil poseben blagoslov. Nato smo na

trgu Oberdan vstopili na avtobus, ki nas je peljal do Snežnika. Tu se dviga romantičen grad z ohranjeno originalno opremo iz druge polovice 19. stoletja. Prijazna vodička nam je vse lepo razkazala, še posebno bogato jedilnico, sobo z egiptovskim pohištvom in poročno dvorano. Izletniki smo si lahko ogledali številne razstavljene trofeje in nagačene živali, ki dajejo gradu lovski značaj. Sprehodili smo se še po okolici graščine do ribnika. Blizala se je ura kosila, zato smo šli do Mašuna pri Knežaku, kjer nas je že čakal topel čaj s slastnim kosilom. Značilnost gostišča Mašun je prav ta, da slovi po odlični lovski kuhinji. Po kosilu so naklonjene vremenske razmere dovolile, da so lahko otroci skupaj z Akeo in Kačo-Kaa izvedli skavtske igre. Vsi starši se toplo zahvaljujemo vsem, ki so organizirali izlet. / (L. L.)

Jože Horvat v Tržaškem knjižnem središču

Panonija kot pokrajina notranje biti

Dobro opiši svojo vas in opisal si svet.

Tako je nekoč zapisal Tolstoj, da bi poudaril, kako nekatere prvinske človeške dinamike, ne glede na izhodiščno geografsko lego, tičijo v duši sleherne osebe: namreč zato, ker so občečloveške in zato univerzalne. Ruskega literarnega velikana je citiral Jože Horvat (rojen v Gomilicah pri Lendavi leta 1942), slovenski publicist, esejist, časnikar, dolgoletni urednik Književnih listov dnevnika Delo, ki je svoje pero tokrat zapeljal v smer pripovedništva: ni pa se prvič spustil na literarno ustvarjalno področje, saj je že leta 1992 izdal knjigo, ki sodi v mladinsko prozo, *Bela Lendava*. Belino papirja je avtor zbirke kratkih zgodb z naslovom *Domorodje* (Cankarjeva založba) tudi tokrat napojil z barvami, naravo, pticami, tišino, ljudmi in pripovedni rojstne prekmurske pokrajine, kot se nam prikaže na poti do madžarske meje: gre za obmejni, odročen rob slovenskega ozemlja, ki se s težavo dokoplje do zavesti osrednje Slovenije. To pa je prostor neizmernih prostranosti doživeti, a hkrati zanj tudi kraj spomina in vračanja, dom njegove duše. Njegov rojstni kraj, ki ga zaznamuje opojnost prostranega, se v njegovi osebnosti spremeni v milino prežemanja obstoječega, kar se s strogega marketinškega vidika (kot je bilo slišati po predstavitvi te njegove knjige v

Tržaškem knjižnem središču na srečanju ob Kavi podjetja Primo Aroma v božičnem času) odraža v diskretni in skromni distanci do lastnega dela, zlasti pa do tržišča. Morda preveč skromnem – je bilo slišati. V tem nikakor ne gre razbrati sramežljivega odnosa do lastne intelektualne in avtorske dejavnosti, je pač zgolj zrcalo njegovega gospodarskega prizadevanja, ki verjame v moč pisane besede: če se ta koga dotika, bo dobro, drugače bo tudi prav, kar pomeni, da je avtor svoje poslanstvo vsekakor opravil.

Jožeta Horvata in njegovo delo je predstavil pesnik in kulturni delavec Marij Čuk. Predstavitev knjige je najbrž lepo uspela tudi zato, ker sogovornika dejansko pripadeta nasprotnima poloma, po osebnosti, nastopanju in rodnem kraju. V enem se preliva sredozemsko-istrski milje, v drugem pa celinsko-panonska refleksija. Čukova 'mediteranska pisana mediacija' pa je vsebino Horvatove knjige še bolj ovrednotila, saj se najbrž ravno zaradi različnosti drugega na najjasnejši način izbistri naša bit. Čuk je tako izpostavil vsebino knjige, ki se razpreda na podlagi štirih pripovedi, "dve sta blizu noveli, drugi dve pa črtici". Poleg krajskih elementov se v zgradbi Horvatove proze pojavljajo človeški liki, ki jih je pisatelj spel s poseb-

nimi in tudi svojevrstnimi lastnostmi: z njimi se avtor družijo v bifeju, kjer se plečejo spomini na nekdanji čas in se obenem prislusne najrazličnejšim prigodam. Čuk se je vprašal, ali je avtor v tej nalogi lutkar, ki vse mojstrsko upogne literarnemu diskurzu, ali pa slušatelj, ki bralcu posreduje del doživetega njegovih ljudi. "Zgodbe so med sabo različne", mu je poskušal odgovoriti Hor-

Foto damj@n

vat, "pisatelj je kruto bitje, ki mora branemu materialu 'polomiti kosti' in ga nato pretvoriti v berljivo in vabljivo obliko". Ta vaba se opredmeti v slogu, ki se mestoma tudi drži kriminalnega žanra – saj je človeški in bivanjski material prekmurskega okolja, čeprav malo poznan, izredno bogat. Bogat do mere, da zgodba bralca docela prevzame. Za

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV Večer o slovenski kulturi v Istri

Slovenci in teorija staroselstva

Na večeru Društva slovenskih izobražencev, ki je bil v ponedeljek, 8. februarja, na dan praznika slovenske kulture, je beseda tekla o staroselski kulturi v slovenski Istri. Gostje večera so bili pripadniki tovrstne kulturne omike, ki so svoje raziskovalne moči strnili v zbornik z naslovom *Slovensko staroselstvo v Istri*. Publikacijo in nekatere izmed sodelavcev je predstavila gospa Leda Dobrinja, ki je s svojim dolgoletnim delom opravila dragoceno poslanstvo osveščanja in vključevanja slovenskega istrskega avtohtonega prebivalstva v razvoj istrskega podeželja. Gostja je poleg naveze z DSI izpostavila velik doprinos tržaškega Radia Trst A pri spodbujanju in ovrednotenju slovenske istrske kulture. To je naša radijska postaja storila najprej na prizadevanje kulturne urednice Nadje Rojac, ki je med drugim predsednica krožka Beseda slovenske Istre in je na to temo imela z Novim glasom pred leti tudi intervju, nato pa z Loredano Gec, ki je nadaljevala delo svoje predhodnice in pripravila prav tako nize odmevnih oddaj. Tudi na podlagi teh oddaj smo lahko spoznali kulturno prebujanje

slovenskih Istranov. Kot je poudarila Leda Dobrinja, se je ta kulturni preporod začel po osamosvojitvi naše matične domovine. Domačini so začeli šele odkrivati slovensko-istrski milje in ga nato postavili na zemljevid slovenske do-

lavci zbornika Angel Martelanc, Duša Krnel-Umek in Andrej Šiško. Duša Krnel-Umek je svoj raziskovalni spekter v času usmerila s področja etnologije in narodnega vprašanja na temo staroselstva. Verodostojnost te teorije je med dru-

Angel Martelanc, Leda Dobrinja, Duša Krnel-Umek in Andrej Šiško (foto damj@n)

moznanske kulture. Po drugi svetovni vojni je namreč agrarna reforma uničila gospodarsko podobo istrskega človeka, kulturna revolucija pa je silila v opuščanje dotedanjih načel in z urbanizacijo je Istran opuščal svojo izhodiščno domačo govorico. V zborniku so tako zbrana dela 15 avtorjev, vsebina pa je razčlenjena na domoznanske, jezikoslovne in zgodovinske raziskave. Ob Ledi Dobrinji so za predavalno mizo sedeli še sode-

gim osnivala na podatku, ki kaže, da je med slovenskimi pisci, od protestantizma dalje vse do konca prve svetovne vojne, veljalo pričanje, da so Slovenci in posledično Istrani staroselsko prebivalstvo. Teorija, po kateri naj bi Slovenci prišli v 7. stoletju iz Karpotov in se nastanili na območju sedanjega etničnega ozemlja, je zato novejšega kova, ni pa utemeljena. Po njenem mnenju so namreč že antični viri potrjevali staroselsko teorijo Slovencev. V raznih zgodovinskih obdobjih so nas poimenovali z različnimi imeni – Veneti, Karni, Histri -, potem ko je rimski imperij podjarmil tedanja tukajšnja ljudstva (vojne Histrov so namreč trajale od 221 do 129 pr. Kr.), je šla zgodovina svojo pot. Dejstvo pa ostaja, da smo Slovenci bili na tem ozemlju pred 7.500 leti. Zato je po njenem mnenju 'latino-manija' slovenskega uradnega zgodovinskega neumestna: uradna stroka je namreč prevzela interese tujega zgodovinskega. Na isti valovni dolžini sta bila Angel Martelanc in Andrej Šiško, ki je z drugačnega vsebinskega gledišča spregovoril o zgodovini istrskega področja. Histrom – je dejal – so na

podlagi 'uradne zgodovine' gospodarili različni vladarji, v 12. stoletju je bila Istra skupno z ozemljem Benečije in sedanje FJK vključena v Beneško republiko. Vpliv se je ohranil vse do Napoleona in Ilirskih provinc: od takrat dalje je v obalnih mestih še vel duh Sere-nissime, v notranjosti ozemlja pa habsburški milje. Po Napoleonu pa je celotna Istra prešla pod avstrijskega cesarja. Šiško je nato osvetlil dinamike hrvaške selitve v Istro in ponarejanje zgodovinskih virov v zvezi s tem: "Hrvati niso imeli nobene zveze z Istro vse do 20. stoletja, niti ozemeljske stika ne", je pojasnil. Načrtno kovanje drugačne zgodovine z utemeljitvijo hrvaške prisotnosti v Istri se je začelo predvsem po drugi svetovni vojni. Zlasti hrvaški katoliški izobraženci, ki so se zbirali okrog Družbe sv. Heronima (iz te organizacije so namreč polagoma odrijnili Slovence), so v izkušnji Ilirskih provinc uvideli možnost za opredelitev t. i. Velike Hrvaške, kar pa Šiško zanika. Turški vpadi so po njegovem mnenju uničili zgodovinsko hrvaško jedro, ki se je nahajalo veliko bolj na jugu Balkana. Selitev Hrvatov na sever se je ujemala z migracijskimi tokovi, ki so jih prav tako povzročili Turki. Še več: Hrvati so si tako v času celoprilastili slovensko pisavo – glagolico. "Slovenci smo skratka na jugovzhodu našega ozemlja izgubili toliko območja, kolikor smo ga na severu domovine. A v času Jugoslavije se o tem ni smelo govoriti". Posegi gostov so v občinstvu pustili mnogo vprašanj. Morebitno sintezo odnosa, ki so ga poslušalci v Peterlinovi dvorani imeli do vsebine večera, je suvereno podal prof. Samo Pahor. "Nocoj smo slišali nekatere teze, ki popolnoma in delno odgovarjajo resnici: nekatera druga gledišča pa sploh ne držijo. In prav zaradi teh ljudje tudi prve postavljajo pod vprašaj ..." **IG**

sestavo različnih tipov svoje pripovedi je Horvat uporabil raznovrstni človeški material svojega kraja in iz tega izluščil ter literarno opredmetil tudi lika cerkvenih mož, ki pripadajo dvema različnima generacijama (Čuk je njihovo tipizacijo vzporejal s staro in mladoslovenci): prvi se oklepa tradicije, drugi pa sedanjosti v ozemljitvi človekove prisotnosti z vsemi težavami vred. Dalje: usodo grških mitov Kleobisa in Bitona, sinov Kidipe, svečenice boginje Here, si je pisatelj izposodil zato, da bi v predugačeni, skorajda groteskni zgodbi izbral za opis krutega življenja dveh bratov, katerima je mati odmerjala čas, denar, eksistenco. Čustvena razsežnost pa je zajeta v zadnji črtici, v kateri se junak zaradi samomora prijatelje v daljnem Berlinu sooča s smrtjo, predvsem pa s spomini, katerih tok simbolično poteka v domačem kraju na jasi, kjer sta svojčas oba delila mehko življenja. To spokojnost mu bo odvzela gradnja avtoceste, varno za točišče mu bodo ponudili le še spomini.

Čuk je posebno pozornost namenil Horvatovemu jeziku, s katerim se avtor postavlja proti toku sedanje ponudbe slovenske literarne scene. "Z *Domorodjem* se Horvat vrača v območje, kjer beseda še nekaj pomeni, kjer beseda še zveni", je dejal Čuk. Izraz v koncentričnih krogih vstaja v bogato metaforiko: je metafora globokega čustvovanja in literarnega uravnovešenja realnosti. "Skratka, to njegovo početje je revolt zoper to, kar se danes besedi dogaja. Horvat nenehno išče primeren

izraz, da bi misel približal pripovedi". Horvat je izhajal iz teh Čukovih misli, da bi občinstvu zaupal, kako težko je za pisatelja najti prave izraze, da stavku vlije potrebne topline, še zlasti pa, da oriše kmečki svet, ki ga danes izgubljamo. Narava je zanj še vedno prvenstvenega pomena, še danes se oplaja ob njej in ob sijajnih literarnih primerih panteističnega doživljanja stvarnosti, začenši z Goethejem in Čehovom. Prav zato se mu iznakaženje krajine zdi neodpustljivo dejanje: ni se mogel zadržati, da se ne bi obregnil ob vetrnico, ki mu kviri pogled na Nanos z domačije na Razdrtem, kjer že dalj časa živi. "Tudi primorsko-notranjsko okolje je zame očarljivo, v njem živijo dobri ljudje, ki me navdihujejo", je dejal avtor.

Na kavi s knjigo je bil govor tudi o Horvatovi študentski izkušnji v Heidelbergu v letih 1967/68, ki ga je navdihnili za vsebino knjige *Dvojni svet*, v kateri avtor opisuje doživljanje vročega obdobja študentskega vrenja (zanimiv je zlasti razmah, ki ga kot človek realsocijalističnega okolja začuti v tedanjem t. i. svobodnem svetu). Omenjeno je bilo tudi njegovo raziskovanje v zvezi z Lužiškimi Srbi, usodo katerih je na podlagi razširjenega potopisa opisal v knjigi *Lužica in njeni Srbi*. Časa v TKS pa ni bilo dovolj, da bi se poglobili tudi v Horvatove portrete 'naših' avtorjev, ki jih je pred nekaj leti zaobjel v knjigi *Navdih in besede - Pisatelji in pisateljice s Tržaškega*: prostrana panonska pokrajina je namreč preveč obširna, da se ne bi v njej izgubili ... in spet naši.

IG

NA KAVI S KNJIGO G. Jože Bajzek o postnem času

V postu razmišljajmo o sebi in svojem odnosu do družbe

Postni čas je obdobje, ki ga mora človek v pričakovanju Velike noči izkoristiti za globlje razmišljanje o sebi in svojem odnosu do družbe. Čeprav v evangeliju ni nobene zapovedi, ki bi določala post, jo je Cerkev od samega začetka uporabila prav v ta namen. Tako je povedal salezijanski duhovnik g. Jože Bajzek na srečanju ob kavi (Primo Aroma), ki je bilo na pepelnico sredo, 10. februarja. Nadia Roncelli, ki se je z gostom pogovarjala, je pou-

darila, da so duhovnika povabili prav zato, da bi nagovoril prisotne na začetku postnega časa, ki vodi kristjane do največjega

joča, čutna, nežna, je ženska. Za dobro in zdravo življenje potrebujemo, da sta obe strani razviti na pravi način", je dejal g. Baj-

Foto damij@n

praznika, praznika Vstajenja. Gost je svoje razmišljanje začel pri Trstenjakovi prisposobi, ki je izhajala iz ugotovitve, da so človeški možgani sestavljeni iz leve in desne strani. "Leva stran je akcijska, prenovitvena, delovna, je močnejša, je moška. Desna stran pa je bolj razmišlju-

zek, ki pa je hkrati dodal, da navadno dajemo večji pomen levi polovici. "To je zgrešeno, saj mora naša bit temeljiti na ravnotežju med obema, tako kot pri hoji: no, priprava na post pomeni preprosto to, da iščemo to ravnotežje". Ni treba, da se odrekamo vsemu mogočemu,

če to predstavlja del našega vsakdana (kot primer je navedel tehnologijo in odnos, ki jo do nje imajo mlajše generacije), le razvad ne potrebujemo: želodec mora biti dober služabnik, ne pa moj gospodar!

Postni čas je čas vprašanj. Med temi je nekdanji predavatelj sociologije religije na Gregorini v Rimu in redni profesor na salezijanski univerzi v italijanski prestolnici ponudil v razmislek večno temo: kdo sem in kam grem. K odgovoru lahko vodi preprosta ugotovitev, da žal večkrat raje razmišljamo o drugih, ne pa o sebi. Na podlagi svoje izkušnje, ki je v skladu s salezijanskim duhom bila usmerjena v delo z mladimi, je duhovnik ugotavljal, da je post čas, ki zahteva predvsem naše spreobrnjenje. "Vprašajmo se, kakšne odnose delamo. Ne pozabimo, da je človek bitje v odnosu. To izhaja iz naše vere, ki predpostavlja to, da stopimo v odnos z Bogom. Mi se Mu ne klanjamo, kot to počenjajo druga verstva, mi iščemo z Njim dialog. Zato se moramo potruditi, da to našo Božjo podobo, ki je 'odnosna', razširimo v občestvo, v družbo, med ljudi, s katerimi živimo", je dejal.

IG

Foto damij@n

Pred letom dni nas je zapustil g. Dušan Jakomin Njegov duh je še vedno med nami

Minilo je leto dni, odkar je škedenjski kaplan, g. Dušan Jakomin, za vedno zatisnil oči. Nanj so se z mašo zadušnico spomnili verniki iz Škedenja v nedeljo, 14. februarja. V domači cerkvi sv. Lovrenca je mašo daroval župnik g. Carlo ob somaševanju predsednika Slovenskega pastoralnega središča g. Klemenca Zalarja. G. Carlo je svojo homilijo posvetil g. Jakominu in se pri tem spomnil svojega prihoda v Škedenj. Takrat mu je g. Jakomin zelo pomagal, da bi spoznal krajevno versko skupnost. Vedno sta odlično sodelovala in tudi to je pripomoglo, da se je g. Carlo lepo vključil v domačo slovensko stvarnost. Naš veliki duhovnik je svoje življenje posvetil oltarju in slovenskemu narodu, ki ga je imel srčno rad. To je namreč očitno na podlagi njegove publicistične zapuščine, ki sega

Foto IG

na različna področja, od duhovnega, jezikoslovnega, etnografskega in zgodovinskega ter glasbenega. Bogoslužje je spremljalo petje domačega cerkvenega pevskega zobra pod vodstvom Tamare Cetin. Ob koncu svete maše se je dobri znanec g. Jakomina Boris Stopar zahvalil vsem za prisotnost, povabil je nato vse v Dom Jakoba Ukmarja, kjer se je spomin na našega 'čedermaca' nadaljeval ob prijetnem druženju, kot bi najbrž sam Dušan Jakomin želel.

V petek, 19. februarja, pa bo skupina prijateljev g. Jakomina, znana pod imenom Jaršk, priredila v Tržaškem knjižnem središču spominski večer. Spregovorili bodo Saša Rudolf, Ilde Košuta, Miha Turk, direktor založbe Ognjišče, in Irena Varnjal ter Lojze Abram. Vsak bo s svojega zornega kota osvetlil lik g. Jakomina, rdeča nit dogodka pa bo njegova zadnja knjiga, knjiga spominov *Od petrolejke do Ipada*, ki je bila z založniškega vidika prava uspešnica.

IG

Državni poklicni zavod za industrijo in obrt Jožef Stefan

Nekoliko drugačna ... Prešernova proslava

Na Državnem poklicnem zavodu za industrijo in obrt Jožef Stefan so se letos odločili, da bodo dan slovenske kulture obeležili na poseben način. Skupina mladih dijakov se je namreč v ponedeljek, 15. februarja, mudila pri nekaterih slovenskih ustanovah, da bi поблиže in na aktiven način spoznali delovanje le-teh. V jutranjih urah so tako obiskali prostore na Donizettijevi ulici, kjer so se v dveh ločenih skupinah porazdelili v prostorih Radijskega odra in Mladike. Pod mentorstvom tehničnega osebja revije in urednice Nadie Roncelli so skovali krajše besedilo na temo našega pesnika. Nato so 'v živo' pričakali impagnacijo članka. Druga skupina pa je prisluhnila besedam predsednika Radijskega odra Marjana Jevnikar-

stvom Manice Maver so v studiu RO posneli splet 'šolskih vicev', preizkusili so se tudi v sinhronizaciji risanke. Ta skupina je nato odnesla s seboj CD, ki bo pričal o njihovem trudu. "Navadno smo se v tem obdobju lotevali tradicionalnih Prešernovih proslav, letos pa so nam profesorji zaupali nekoliko drugačno in morda še bolj zanimivo nalogo", nam je povedal vodja 'časnikarske skupine', študent Andrej Žerjal.

IG

Foto IG

SPD Mačkolje

Februar je v slovenskem prostoru mesec kulture. Njenim različnim oblikam in ustvarjalnemu zanosu je posvečena prireditve, ki jo Slovensko prosvetno društvo Mačkolje prireja v soboto, 20. februarja, z začetkom ob 20. uri, v dvorani vaške Srenjske hiše. Gost večera bo slikar Deziderij Švara. Spregovoril bo o svojih likovnih stvaritvah (nekaj jih bo priložnostno razstavljenih), v katerih se posebna duhovna svetloba spaja z mojstrskim ravnovesjem med racionalnostjo in čustvi, ter o svoji bogati slikarski poti, ki se vije že skoraj šest desetletij. Program prireditve bodo sooblikovale pevke Ženske vokalne skupine Jezero iz Doberdoba, ki jo vodi Dario Bertinazzi. Lepota slovenske besede bo izzvenela v recitalu po izboru Lučke Peterlin in v izvedbi mladih članov gledališke skupine Slovenskega kulturnega kluba Jasmine Gruden in Nejca Kravosa. Utrinki literarnih ustvarjalcev, ki jim je skupna ljubezen do lastnega kraja, predstavljajo povsem prenovljeno podobo in bogato vsebino prve številke 60. letnika revije Mladika. Uvodni pevski pozdrav pa bo podal še društveni zbor pod vodstvom Mateja Lazarja. Prirčno vabljeni v Mačkolje na večer brezmejnih obzorij ustvarjanja in nešteti odtokov kulture. / (NT)

Obvestilo

Društvo Rojanski Marijin dom v sodelovanju z Glasbeno matico in Klubom prijateljstva vabi na Prešernovo proslavo v nedeljo, 21. februarja. Nastopili bodo učenci Glasbene matice, recitator Tomaž Susič, Mladinski zbor Emil Komel iz Gorice pod vodstvom Davida Bandlja, tenorist Marko Kobal ob spremljavi citer in Mladinska vokalna skupina Anakrousis, ki jo vodi Jari Jarc. Priložnostno misel bo podal dr. Renato Štokelj. Prireditve bo v Marijinem domu v Rojanu (ul. Cordaroli, 29) ob 16. uri.

Sožalje

Svetoivanska verska skupnost izraža globoko in občuteno sožalje Marku, Mirjam in svojcem ob slovesu od drage mame Hedvike Kavčič Kandut.

Darovi

Ob pogrebu mame Hedvike Kavčič Kandut daruje sin Marko 200 evrov za svetoivanski cerkveni pevski zbor.

V **blag** in hvaležen spomin na

gospo Hedviko Kavčič Kandut darujeta NN 25 evrov za svetoivanski Marijin dom in 25 evrov za Društvo Marij Kogoj.

Za Marijin dom pri Sv. Ivanu v spomin na gospo Hedviko Kavčič Kandut darujejo: Magdi in Grazia Baretto 25 evrov, Margi in Igor Merku' 20 evrov, Aleksander Rustja 100 evrov, Boži 15 evrov, Miranda Bajc 50 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: Leopold Pristavec 10, N. N. 80, N. N. 100 evrov; za patra Pedra Opeko – Madagaskar: v spomin na teto Maruško daruje Alenka 50 evrov; za mleko dojenčkom pri patru Janezu Krnelju – Madagaskar: Stana Žerjal 30 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Ob nabirki za katoliški tisk so slovenski verniki pri Sv. Jakobu darovali 100 evrov za Novi glas.

Opažanja pupe iz celinske Slovenije, ki je v zamejstvo prispela po skrivnostnih poteh ljubezni

KRASNI KRAS (1)

"Živjo, pust"! ali ena hudo resna jezikovna razprava

Spodnji zapis nikakor ni resna lingvistična raziskava, niti se ne približa antropološki ekspediciji. Je zbir vsakodnevnih opažanj "jene firbčne dicle", ki se tik za mejo privaja na novosti v vsakdanjem življenju. Zamejstvo okuša, vonja, bere in v njem pridobiva tudi vedno več sončnih pegic. Te vrstice niti niso namenjene grenkim spoznanjem o opuščanju dvojine, čeprav se po mojem ne bom nikoli sprijaznila, da se "mi poljubljamo", saj se potem vedno v strahu oziram čez ramo, kje se vendarle skriva še tretji ali tretja v paru ... Jezik je živa stvar – na Krasu je obrušen od burje kot kamenje na Žajbljevi poti.

Nedavni kraški pust mi je samo potrdil eno izmed hipotez, ki sem jo sicer na tiho pri sebi preverjala že nekaj časa. V zamejstvu, na Krasu, se slovensko govori ... malo drugače. Če sklepam po napisih na vozovih pustnega spreveda, tudi piše. Živjo, narečja!

Ko sem spoznala svojega fanta nekega jesenskega dne v Ljubljani in mi je ta v trdi kraščini (sam je sicer trdil, da se je res trudil in da ima za isto situacijo v spominu, da je govoril knjižno) razlagal strategijo projekta, katerega del sva bila, sem se v mislih rahlo hahljala. Bolj kot da bi v resnici poslušala vsebino povedanega, sem uživala v njegovi kraški melodiji, poslovenjenih italijanskih besedah, s katerimi mi je zelo suvereno razlagal časovni razpored projekta in prihodnje načrte. Kaj je povedal, se ne spomnim dobro, je pa zvenelo, kot da bi mlado vino spustila s Pohorja proti Mariboru. Žuborelo je, zvenelo je lepo, še sreča, da sem o vsebini lahko sklepala tudi iz konteksta.

Tako zelo ljuba mi je bila ta mešanica domačih izrazov, ki jih včasih skoraj ni slišati več, da sem ga prosila, naj ravnokar povedano še nekoliko podrobneje razloži. Povedal je marsikaj, a

meni so po glavi odzvanjali "barjere, bubci in vandima ... šoldi in šulni".

Bil je prvi, ki je tudi v živo zvenel kot Iztok Mlakar. V trenutku sem se zaljubila.

S selitvijo v zamejstvo sem danes postavljena pred več jezikovnih izzivov. Eno je zamejska govorica, ki predvideva precejšnjo kreativnost – je fina mešanica izrazov tržaškega pristanišča, osmic in mehkobe terana. Podrobnosti niso vedno najpomembnejše, glavno, da teče. Diši po zemlji in borovcih, enostavno jo moraš vzljubiti.

Da lažje razumem tržaško kot italijansko, moje zamejske prijatelje seveda zelo zabava. Da znam kakšno zadevo povedati kot najbolj robot mornar, pa meni osebno ni vedno v ponos.)

Starejši sosedje so mi v trgovini zatrdili, da v resnici italijanščine sploh ne potrebujem. Da lahko kupujem v lokalni trgovini v slovenščini, da lahko grem v osmico in tam funkcioniram v slovenščini, da grem k maši in poslušam pridigo v slovenščini – mar to za moje potrebe ni dovolj? Je, samo ...

Italijansko znam toliko, da lahko razumem Jovanottija po desetih ponovitvah iste pesmi, ob redkih povedih, ki jih spravim skupaj v celoti, pa dobim nekakšen filmski naglas, mešanico tistega, kar si sama predstavljam, da je križanec med Monico Belluci in Sophio Loren, po trditvah nekaterih pa bolj zvenim kot ameriški komik Chris Rock. Ugotovila sem, da me moja lenoba pri učenju italijanščine sicer nekoliko ovira pri določenih pogovorih, v drugih situacijah pa je še kako dobrodošla.

Ko me je na Proseku ustavila prometna policija, sumničavo pogledujoč mojo ljubljansko registracijo, sem jih pozno ponoči, suvereno, z zgoraj opisanim filmskim akcentom pozdravila: "Bondorno"! Niti dokumentov niso preverili, samo z vdanim vzdihom so me poslali naprej na moj cilj. Hough, govorila sem.

Pri čedajski zadrugi Most je izšla dragocena knjiga

Kaplan Martin Čedermac v italijanščini in v stripu

Pri čedajski zadrugi Most je izšel znameniti roman Franceta Bevka *Kaplan Martin Čedermac* v italijanskem prevodu sedaj že pokojnega Provansalca Ezia Martina (1921-2012). Projekt je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev dosti let tičal v predalu. Roman obravnava dramatični položaj slovenskih duhovnikov v Benečiji ob fašistični prepovedi rabe slovenščine v cerkvah videmske nadškofije iz leta 1933. Prevod je bil pripravljen že jeseni 2007, ko je uvodno besedo prispeval pisatelj Boris Pahor; v njej je zapisal, da je roman "psihološka umetnina in obnem pričevanje, do kod je segla rimska dvatisočletna kultura v fašistični interpretaciji XX. stoletja in kako je rimska kurija sekundirala osvajalnim težnjam neetičnega močnega. Vendar je treba poudariti, da čeprav je pripoved osredotočena na usodo

skromnega dela slovenskega prebivalstva, dosega obravnavana tema evropske razsežnosti, saj tako imenovanih manjšinskih entitet ni malo, kakor ni

najst dnevnika Dom izhajal v 67 nadaljevanjih med 31. januarjem 2011 in 31. januarjem 2014. Po msgr. Marinu Qualizzi, ki je napisal predgovor, bo nova knjiga "širšemu krogu bralcev omogočila, da spoznajo, kako so ti duhovniki delovali, včasih celo zelo junaško, vsekakor pa izredno plemenito v obrambo človeškega dostojanstva. Dejstvo, da je ta obramba prišla na dan na specifičnem področju krščanske vere, le še bolj poudarja pomembnost takega vedenja". "Kaplan Martin, umetniško ponazorjen na podlagi osebnosti Antona Kufola, tudi z nekaterimi potezami Jožefa Cramara, župnika iz soseščine, – nadaljuje msgr. Qualizza – je podoba idealista, ki le s težavo sprejema težko resničnost, v kateri mu je dano živeti, globoko prepričan, da veže evangelij in človeško dostojanstvo neločljiva enotnost, kakor to konkretno izražata obstoj ljudi in ozemlja, na katerem živijo. To je smer utelešenja, to se pravi vnašanja večnega in nevidnega v naš vsakdanjik, ki ni nikoli aboten za tistega, ki ta vsakdanjik živi na dostojanstven način. Martin živi za svoje ljudi in za svoj celoviti blagor, to pa združuje dve pomembni plati iste stvarnosti: osebo in zapisano besedo, v tem primeru katekizem. Človek ne more rasti brez kulture in njene zapi-

sane podobe, besede, ki postane dokument in zgodovina. Od tod Martinova ganljiva obramba slovenskih knjig s pomočjo zveste gospodinje. Ne gre za lažni ideal neumnega in verujočega

te, je minilo. Te stvari so bile, kajpada, odkrite potem, ko se je v naslednjem časovnem obdobju videla nepopravljiva škoda. Zagotovo so bila trideseta leta preteklega stoletja za Benečijo izredno negativna, tako da še danes občutimo in doživljamo njihov pogubni učinek. Dobila so varljiv videz, ki konec koncev nadaljuje s pogubnim delovanjem fašizma. Kajti nenadoma je prišlo do presenetljivega odkritja, da smo mi, prebivalci dolin, slovenskega izvora. Verjetno gre za edinstveno dejstvo v zgodovini narodov, ki ima namen zanikanja. Vse, kar jih zanima, je izbrisati samostalniki "Slovenec" in pridevnik "slovenski"! Ko bi to dosegli, bi vse bilo dobro, razen da še to, kar ostane od slovenskega narečja, prepustijo pozabi in vrtincih in naraslih vodah Nadiže".

Dandanes se po msgr. Qualizzi "nadaljuje zgodba Martina Čedermaca v drugačnih časih, ki pa imajo iste probleme, ne zaradi političnega pritiska, pač pa zaradi psevdo-jezikoslovnega kljubovanja. Ob koncu ostaja kot zgled kaplanov zaključni govor, verski in civilni zagovor, kajti obeh plati ne smemo ločiti; govor, ki vabi vsakega človeka – ne le nas v Benečiji –, naj nikoli ne razprodaja svoje identitete, kajti to je edini dokaz osebnega dostojanstva in človekove absolutne vrednosti. Vedno in povsod".

U. D.

V kratkem spominska proslava v Žabnicah

Stoletnica rojstva zavednega duhovnika Maria Cerneta

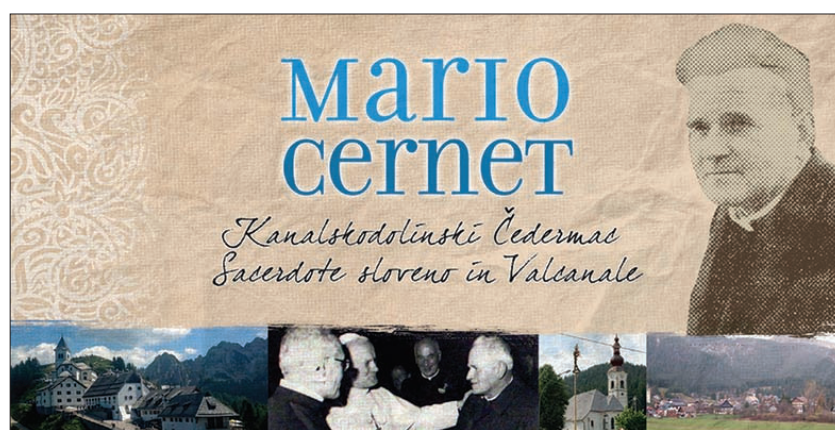
Minilo je sto let od rojstva pokojnega duhovnika Maria Cerneta, ki je bil od leta 1962 do leta 1984 župnik v Žabnicah in na Svetih Višarjah. Oško Združenje Don Mario Cernet, ki se poimenuje prav po njem, bo ob tej pomembni obletnici pripravilo spominsko slavo. V župnijski cerkvi svetega Egidija v Žabnicah se bo v petek, 19. februarja, sicer na dan pred obletnico rojstva, ob 18.30 pričelo spominsko obeležje z naslovom *Mario Cernet – Kanalskodolinski Čedermac*. Najprej bo daritev svete maše, pri kateri bosta ob domačem župniku

msgr. Dionisiu Mateucigu somaševala tudi ukovski župnik g. Mario Gariup in msgr. Marino Qualizza. Prisotnost duhovnikov, ki so Cerneta osebno poznali, bo nudila priložnost za oživitve njegovega spomina. Za glasbeno popestritev bodo poskrbeli cerkveni pevski zbor iz Žabnic, cerkveni pevski zbor iz Ukev in Višarski oktet. Prireditelj organizira Združenje Cernet v sodelovanju z Združenjem Evgen Blankin. Mario Cernet se je rodil v Črnem varhu v Benečiji 20. februarja 1916. Njegov oče je padel v prvi svetovni vojni. V mladih letih je postal prijatelj pokojne-

ga duhovnika Antona Cuffola, ob katerem se je tudi sam navzel ljubezni do beneških ljudi in njihovega slovenskega narečja. Po študiju v Vidmu je bil posvečen v duhovnika junija 1940. Dvajset let je služboval kot župnik v Topolovem, nato so ga poslali v Laze, kjer je sledil prav Antonu Cuffolu. Imel pa je težave z italijanskimi nestrpnosti iz sosednjih vasi in je bil pogosto tarča njihovih napadov. V teh zadevah pa mu domačini niso stali vedno ob strani, kar je bilo zanj zelo boleče.

V Žabnice je kot župnik prišel leta 1962 in je tam ostal do smrti. Veliko je naredil za višarsko svetišče, katerega je bil rektor, ga olepšal ter si prizadeval, da bi

slovenska kultura, je posrbel za raznolike dejavnosti, od koncertov do tečajev slovenskega jezika in zborovskega petja.

ostalo v rokah slovensko govorečih duhovnikov. Da bi se v Žabnicah ohranila

večkrat na teden hodil na dializo krvi.

Luciano Lister

Ambrož Čopi iz Bovca med nagrajenci Prešernovega sklada

Lepo obstaja znotraj nas in vtakati ga moramo v medsebojne odnose

Slovesnost ob slovenskem kulturnem prazniku je bila očitno zastavljena z levo-liberalno poudarjeno multikulturalnostjo vse obvladujočega "mreženja", ki v Sloveniji obvladuje formalne in neformalne vzvode moči upravljanja z državo. Med drugimi jeziki so slovensko himno namreč zapeli tudi v jezikih nekaterih tujih umetnikov, ki delajo v Sloveniji. Med šestimi prejemniki nagrade Prešernovega sklada je letos tudi skladatelj Ambrož Čopi, ki v svetu umetnosti blesti, "četudi" je iz podeželskega Bovca. Skladatelj Ambrož Čopi, ki je prejel visoko nagrado slovenskega kulturnega sveta, spada med zelo redke slovenske skladatelje, ki se lahko pohvalijo s tako obsežnim, raznolikim in prepričljivim opusom. V utemeljitvi nagrade je Lea Hedžet zapisala, da Čopi tudi kot dirigent, gla-

sbeni pedagog in neutrudni organizator s svojo ustvarjalnostjo navdušuje številne izvajalce ter poslušalce po Evropi in drugih celinah. Z umetniško strastjo in predanostjo glasbi pa navduhuje mlade glasbenike ter jih z nalezljivo vnemo spodbuja k predanemu kreativnemu delu. S svojo zagnano vsestransko dejavnostjo je postal ena največjih avtoritet na področju slovenske zborovske glasbe. Številne izvedbe domačih in tujih zborov dokazujejo, da sodi Ambrož Čopi med najvidnejše slovenske skladatelje vokalne glasbe. Bovški rojaki ga cenijo, ker tudi ob podelitvi tako visoke nagrade ni pozabil svojih korenin (v video predstavitvi, predvajani ob tej priložnosti), da je svojo umetniško pot začel v Bovcu in da je ponosen

za tako visoko priznanje in za vse, kar je doslej naredil za slovensko kulturo, posebej še za umetnost na

Bovškem, in z bogatim ustvarjanjem ponesel ime Bovškega v svet. V lokalni skupnosti se mu bodo zahva-

lili osebno, ko pride domov, pri čemer je pričakovati povabilo k še nadaljnjemu bogatjenju z njegovimi vse večjimi izkušnjami, kako dospeti do odličnosti v kulturni ponudbi na lokalni ravni. Na večer podelitve priznanja smo lahko videli in slišali video posnetek izjav nagrajencev in tudi Ambroža Čopija: "Mislim, da nam himna kot taka daje vedeti, da je lahko vsak svojstven in da ni nikomur nič odvzeto, če priznavaš koga drugega in njegovo kvaliteto. Velicina je v sprejemanju raznolikosti in dopuščanju raznolikosti v družbi". To pa je tudi sporočilo Prešerna. Po besedah njegovega največjega poznavalca, akademika Janka Kosa, razberemo, da Prešeren ni le največji slovenski pesnik, ampak tudi največji slovenski krščanski pesnik. Prešeren je v tem smislu nekakšen znanilec, kakšno mora postati katolištvo v 20. in 21. stoletju. Stoletju zadnjih papežev, zlasti "papeža med ponižanimi – sedanjega papeža ljubezni usmiljenja". Prešeren je globoko

iz sebe izražal to ljubezen in usmiljenje skozi gledanje Boga, mimo vseh zmot časa, kar dokazuje, da je, kljub vsemu, na koncu umrl kot kristjan. Kar je Čopi povedal v dneh po prejetju nagrade, lahko strnemo v to, da nagrado čuti kot priznanje svojemu delu na skladateljskem in dirigentskem področju. Največje zadoščenje za skladatelja je, da so njegova dela izvajana, po možnosti še v času njegovega življenja, in sprejeta tako s strani strokovne kritike kot pevec, zborovodij in ne nazadnje publike, ki ji je glasbena sporočilnost namenjena. Sam se čuti enega tistih srečnežev, ki je imel možnost srečati izjemne ljudi, sodelovati z njimi in se pri njih učiti. Svojo veličino so izkazovali skozi preprostost in iskrenost. Zato sledi temu, kar ga je pri njih najbolj očaralo. V sebi čuti notranjo nujno, da predaja svoje znanje, saj le takrat dobi v univerzumu naša osebna rast svoj namen. Obenem pa se zaveda, da se učitelj veliko nauči tudi od mladih. Njihovo iskanje in radovednost nas spodbujata, da se tudi sami nadgrajujemo in iščemo naprej.

Miran Mihelič

S politične in verske scene na Slovenskem

Še o obisku kardinala Pietra Parolina

Vsako obdobje v zgodovini terja svojo utemeljitev in razlago, da se lahko izraža in potrjuje v človekovi ustvarjalnosti in zavesti. Nemara lahko tako najbolj opredelimo tudi postni čas, ki se začne na pepelnično sredo in nas pripravlja na Veliko noč. To naj bi bil čas milosti, duhovne poglobitve in dobrih del, ki bi jih namenili potrebam Cerkev in vsega sveta. V pretežno materialno usmerjeni državi, kakršna je tudi Slovenija, ostaja Cerkev edina, ki dokazuje oziroma predstavlja tri ključne razsežnosti našega življenja. To je versko, ki pomeni molitev, socialno, ki jo predstavlja miloščina in jo sedanjí papež izredno poudarja, saj gre za našo dolžnost skrbeti za revne, ter telesno, ki jo predstavlja post. To po krščanskem razumevanju ni le zatajeval slabega v nas, ampak veliko bolj rodovitnost dobrega, ki naj bi ga v tem postnem času opravljali.

Hkrati z objavo pastirskega pisma slovenskih škofov za postni čas 2016 v tedniku Družina so se nadaljevali odmevi z obiska in pogovorov, ki jih je vatikanski državni tajnik kardinal Pietro Parolin imel v Sloveniji. Z njim se je dolgo in izčrpno pogovarjal Ernest Petrič, odgovorni urednik slovenskega katoliškega tednika Družina. Kardinal je pojasnil, "da je bil razlog za njegov obisk v Sloveniji odprtje in blagoslovitev

nove Apostolske nunciature. Dogodek je pomemben zato, ker dokazuje, da v odnosih med Cerkvijo in državo lahko pride do napredka. Ocenjujem, da so ti odnosi dobri, ne bi rekel, da so slabi ali negativni. Mislim tudi, da sporazum med državo Slovenijo in Svetim sedežem o pravnem

položaju Cerkev ostaja temeljni sporazum, ker priznava pravni status katoliške Cerkev. Predstavlja osnovo za nove sporazume, ki jih predvideva njegov 14. člen. Slovenska škofovska konferenca je že opozorila na nekatera prednostna vprašanja Cerkev, ki jih je treba rešiti. To so duhovna oskrba posameznih kategorij oseb, še posebej vojakov, vprašanje katoliških šol, vprašanje davkov na cerkvene nepremičnine, ki so namenjene bogoslužju in verskim dejavnostim. So še druge zadeve, a se mi zdi,

dobro države. Večkrat imamo občutek, da nekateri mislijo, da Cerkev išče privilegije, toda Cerkev ne išče privilegijev. Cerkev je najprej v službi katoliške skupnosti in nato v službi vseh, zato je tudi ureditev medsebojnih odnosov v korist vsakemu človeku in vsej družbi. Željo Cerkev po spo-

razumih moramo torej razumeti prav v tem smislu". Odgovorni urednik Družine Ernest Petrič je visokega predstavnika Svetega sedeža spomnil, "da je morala Cerkev na Slo-

venskem v zadnjih letih iti skozi hude preizkušnje zaradi finančnega zloma mariborske nadškofije. Tudi Sveti sedež je posegel v to dogajanje, in to s sprejemom odstopov nekaterih škofov. Kardinala je prosil, naj slovenskim vernikom izreče kakšno dobro željo in spodbudno misel. Gast je odvrnil, "da gre zdaj zadeva v pravo smer. Cerkev pridobiva ugled in zaupanje, zato pričakujemo, da bo v tej smeri tudi nadaljevala in končno zadihala v miru". V nadaljevanju pregleda doga-

janja v Sloveniji v prejšnjih dneh navajamo dogodke, ki naj bi bili resnično pomenljivi in aktualni v tem našem večnem "soočanju med gluhi". Eden od najbolj znanih in razmišljajočih predstavnikov opozicije, prof. dr. Vasko Simoniti, je prepričan, "da se na Slovenskem že nabira potrebna kritična masa, ki bi lahko pripeljala do političnih sprememb v bližnji prihodnosti. Če bo obstala Evropska unija in sledila svojimavezam in pri tem vztrajala, se tudi za slovensko prihodnost ne gre bati. Ugledni zgodovinar in politik je našo javnost tudi opozoril, da je sedanja oblast v preteklih treh letih poskušala v državi uvesti določene oblike mehke diktature. Kakšna naj bi ta diktatura bila, ni pojasnil. Med novostmi, ki so jih koaliciji podrejena javna občila zamolčala, je tudi ta, da se je evropski poslanec iz vrst SDS oz. Evropske ljudske stranke Milan Zver zavzel za postavitev v prostorih evropskega parlamenta spominskega obeležja žrtvam komunističnega nasilja v Sloveniji. K podpori za svoj predlog je povabil vse evropske poslance. Obeležje v poslopju evropskega parlamenta v Bruslju bi spominjalo na več kot 200.000 žrtev komunističnih pobojev med drugo svetovno vojno in po njej v Sloveniji.

Tednik Demokracija je poročal, da bo 1. marca pričela delovati, se pravi tudi oddajati, nova slovenska Televizija. Imenovala se bo Nova 24TV. Po mnenju dobršnega dela naše javnosti zdaj v Sloveniji nimamo verodostojnega TV programa, ki bi na stvaren in pošten način javnost seznanjal s tem, kaj se zlasti v Sloveniji v resnici dogaja.

Marijan Drobež

Večer pod Čavnom

Poklon velikemu Šturcu

Stoletje po začetku soške fronte, ki je globoko zarezala v kolektiven spomin Vipavske doline, so se v Šturjah pri Ajdovščini spomnili na svojega rojaka, znamenitega duhovnika in pisatelja Alojzija Novaka (1881-1967).

Duhovnik Novak je tesno povezan z mestom ob Hublju, ki je po deželni meji razdeljeno na dve župniji: Šturje in Ajdovščino. Novakov rod izvira iz Šturij. Tri leta tik pred izbruhom prve svetovne vojne je bil Novak župnik v Ajdovščini.

Napisal je slovit *Črniško kroniko*, ki je vzbudila veliko zanimanje med bralci in zgodovinarji. Kroniko je skupaj z ajdovskim rojakom Dragom Sedmakom uredil novogoriški zgodovinar in izjemen poznavalec obeh svetovnih vojn Renato Podbersič. Kot gost 16. Večera pod Čavnom je Podbersič predstavil lik in delo Alojzija Novaka. Kronika je izšla pri Goriški Mohorjevi v dveh delih. Kot zanimivost naj omenimo, da je bil med ustanovitelji Mohorjeve prav Novak. Pred leti (1992) je izšla in bila razprodana *Črniška kronika* za obdobje druge svetovne vojne. Tej je sledila *Črniška*

zvest do konca življenja. Duhovnik je postal leta 1905 in bil poslan v Solkan. Študij je nadaljeval na Dunaju, vendar ga je na željo škofa prekinil in prevzel službo ajdovskega župnika. "Za tiste čase je bilo nekaj povsem običajnega, da so duhovniki iz Kranjske, pa tudi iz Moravske in Češke, prehajali v primorske škofije. Tako je tudi Novak iz ljubljanske prešel v goriško škofijo. V prvem letu vojne je prišel v Črniče, kjer je ostal skoraj tri desetletja. Življenjska pot se mu je iztekla po vojni na italijanski strani meje, kjer je bil goriški kanonik in štandreški dekan.

Podbersič je opisal Novakov odnos do Italijanov, ki je bil izrazito omaloževalen. Imenoval jih je Lahi in jih ostro kritiziral, posebej po italijanski zasedbi Primorske. Zaradi vse večjega fašističnega pritiska je z leti svoje zapise v kroniki precej omejil. A vendar je v zadnjem kroničnem zapisu (1930) povsem jasn. Omenja otroke "v uniformah laške balile", ki so peli italijanske pesmi v cerkvi: "Tako gre korak za korakom do poturic". Piše tudi, da je bil njegov šturski rojak Filip Terčelj konfiniran. "Mi tu smo iz-

kronika za čas prve svetovne vojne in let po njej. Dobro leto po izidu je tudi ta knjiga skorajda že razprodana, kar kaže na veliko zanimanje Primorcev za krajevno zgodovino.

Podbersič je orisal Novakovo življenjsko pot. Dolgoletni črniški dekan Alojzij Novak je bil kot sin uradnika rojen v Trnovem pri Ilirski Bistrici, saj je njegov oče Filip delal v davčni upravi. Zaradi očetove bolezni se je družina vrnila domov v Šturje, kjer je Alojzij obiskoval ljudsko šolo. V arhivu župnijskega urada hranijo podatke o Novakovem rodu (na fotografiji je vpis poroke Alojzijeveh staršev v Šturjah, kjer najdemo tipične vipavske priimke Repič, Semič in Mikuž). Bogoslovje je študiral v Gorici, kjer se je vključil v goriški duhovniški, kulturni in socialni krog, kateremu je ostal

gubili vse. Gospodarsko se nam kaže polom, narodno so nas ubili. Versko še životarimo", nadaljuje Novak. K pisanju kronike se je vrnil šele nekaj let kasneje, ko se je začela druga svetovna vojna. Zakaj, ni povsem jasno, ugotavlja gost večera civilne iniciative Čaven Renato Podbersič.

O prvi svetovni vojni se vse več govori in piše, je povedal Podbersič. Tudi v zaledju nekdane fronte je vse več spominskih in zgodovinskih zbirk. Povabil je vse, ki so napolnili dvorano Marijinega doma v Šturjah, naj doma pobrskajo po podstrešjih, saj se tam gotovo skriva še ogromno zanimivega gradiva. Kot primer je navedel evropsko spletno zbirko Europeana. Tam je več fotografij Šturca Franca Repiča, ki se je na avstrijski strani boril na Sabotinu.

Tino Mamič

Posledica lanskega žleda

Lani so posekali 6 milijonov kubičnih metrov lesa

Gozdarji so lani v slovenskih gozdovih posekali 6,03 milijona kubičnih metrov lesa, kar je nekaj manj kot v rekordnem letu 2014, kažejo podatki Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS). Glavna razloga za velik posek v zadnjih dveh letih sta sanacija posledic žledoloma in napada podlubnikov. Obnova gozdov po ujmah večinoma poteka po naravni poti.

V skupni količini posekanega lesa v letu 2015 predstavljajo iglavci 65 odstotkov, listavci pa 35 odstotkov. Skupna količina posekanega lesa v letu 2015 pa znaša 95 odstotkov možnega poseka v slovenskih gozdovih po gozdnogospo-

darskih načrtih oziroma približno 70 odstotkov tekočega letnega prirastka lesa. Obseg poseka v zadnjih dveh letih - posek v letu 2014 je znašal 6,36 milijona kubičnih metrov - je precej višji, kot je bil v letih prej. V 90. letih, ko je ZGS začel delovati, je bil posek letno okoli dva milijona kubičnih metrov, v zadnjem desetletju se je nato številka letno približala štirim milijonom kubičnih metrov, v zadnjih dveh letih pa se je zaradi žleda in lani tudi zaradi lubadarja posek še povečal, je ob predstavitvi lanskih podatkov, ki bodo dokončni konec februarja, v Slovenj Gradcu

ob robu licitacije vrednejšega lesa povedal direktor ZGS Damjan Oražem.

"Posek v zadnjih dveh letih prostorsko ni lociran tako, kot si gozdarji najbolj želimo, ampak ta masa je tista masa, ki jo slovenski gozdovi lahko trajno nudijo tako na eni strani lastnikom kot tudi industriji, ki je zainteresirana za najrazličnejšo predelavo lesa", je še dodal Oražem.

Glede na skupno količino drevja, predvideno za posek v letu 2015, je dve tretjini predstavljal sanitarni posek, slabot tretjino pa negovalni posek. Pri sanitarnem poseku pa je bila več kot ena tretjina poseka posledica napadov podlubnikov.

Revirni gozdarji so zaradi napadov podlubnikov za posek lani označili 2,15 milijona kubičnih metrov lesa, od tega so lastniki la-

ni posekali 1,8 milijona kubičnih metrov.

Večina obnove gozdov po katastrofah poteka po naravni poti. "Stari sestoj mora sam poskrbeti za svoj naraščaj, gozdarji pa usmerjamo razvoj tega naraščaja in oblikujemo zmesi po drevesnih vrstah, kakovosti in podobnosti, da iz tega v od 80 do sto letih nastane odrasel sestoj, ki ga bo možno spet izkoristiti", je za STA pojasnil Oražem.

Le v nekaj odstotkih pa gozdarji naravi pomagajo z umetno obnovo. Poškodovane iglavce bodo tudi glede na predvidevanja klimatskih sprememb, ki bodo za smrekko v Sloveniji v prihodnje manj ugodna, nadomestili večinoma z listavci, predvsem bukvijo, gradnom in plemenitimi listavci, del pa bo zavzela tudi smreka, ki je ekonomsko gledano danes najbolj zanimiva drevesna vrsta, dodaja Oražem.

Kozmetika je med njenim šestletnim vodenjem ostal in utrdil položaj tržnega vodje na področju krem v Sloveniji. V začetku leta 2007 je Ri-

Združenje Manager je za življenjsko delo nagradilo Cvetano Rijavec

Menedžerka s prepoznavnimi poslovnimi rezultati

Prejemnica priznanja za življenjsko delo na področju menedžmenta za leto 2015 je Cvetana Rijavec. Primorka Cvetana Rijavec "sodi med slovenske menedžerje s prepoznavnimi in prebojnimi poslovnimi rezultati, ki so jih dosegla podjetja pod njenim vodstvom", poudarjajo v Združenju Manager. Kemijska inženirka po izobrazbi in ljubiteljica kulture je dala velik pečat razvoju slovenskega gospodarstva.

Rijavčeva je kariero začela v Šampionki Renče kot tehnolog v razvoju in vodja kontrole kakovosti. Po 10 letih je prestopila v ajdovski Fructal, kjer je napredovala od vodje kontrole kakovosti v tehnično direktorico, pri 39 letih pa je prevzela vodenje družbe. Fructal Ajdovščina je postal njena velika poslovna ljubezen. Kot predsednica uprave se je spopadla z eno najtežjih nalog: z zagotavljanjem obstoja podjetja po osamosvojitvi, ko

je družba izgubila večino svojih nabavnih in prodajnih trgov ter velik del proizvodnih kapacitet. Po uspešni sanaciji je postal Fructal največji slovenski predelovalec sadja, prisoten na več kot 18 svetovnih trgih.

Po prodaji Fructala Pivovarni Union je Rijavčeva odstopila kot predsednica uprave in vstopila v kozmetično panogo; prevzela je nalogo preoblikovati Lekovo kozmetično enoto v samostojno podjetje. Lek

javčeva prestopila v Ljubljanske mlekarne, kjer ji je v dveh letih uspelo s preoblikovanjem blagovnih znamk, racionalizacijo poslovanja in podvojenim izvozom skoraj 13 milijonov izgube Ljubljanskih mlekarne pretopiti v dobiček. V osmih letih uspešnega predsedovanja je uspelo Rijavčevi umestiti alpsko mleko kot eno najbolj zaupanja vrednih slovenskih blagovnih znamk.

Leta 2013 so bile Ljubljanske mlekarne prodane francoskemu Lactalisu, dve leti kasneje pa se je Rijavčeva poslovala z menedžerskega parketa. V času pester kariere je Cvetana Rijavec opravljala številne funkcije. Bila je članica

Združenja evropskih mlekarjev, upravnega odbora GZS in upravnega odbora interesnega združenja živilske industrije pri GZS. Osem let je predsedovala sekciji menedžerk pri Združenju Manager, bila je svetnica v Državnem svetu. Izborna komisija, ki je izbrala nagrajenko, so sestavljali Tomaž Berločnik, Franjo Bobinac, Igor Hafnar, Sebastijan Piskar, Melanie Seier Larsen, Sonja Šmuc in Aleksander Zalaznik.

Dosedanji prejemniki priznanja so Danica Purg, Stojan Petrič, Cvetka Selšek, Niko Kač, Milan Matos, Zlatko Kavčič, Tone Turnšek, Tone Krašovec, Bruno Korelič, Miloš Kovačič, Jože Stanič, Janko Kosmina in Marjan Prelc.

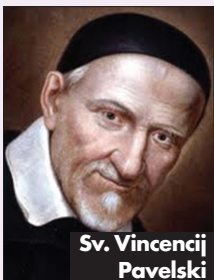
NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (4)

Mariza Perat

V tem času je imela nena-
vadne sanje. Znašla se je v
domači cerkvi. Pri oltarju je
maševal neznani, sivolasi du-
hovnik. Na poti iz cerkve
domov se je Katarina, vedno
v sanjah, ustavila pri bolni-
ku. Ob bolniški postelji je
znova ugledala neznanega
sivolasa duhovnika. Hotela
je zbežati, duhovnik pa jo je pro-
dorno pogledal in dejal: "Moja
hči, negovati bolnike je dobro de-
lo. Zdaj bežiš pred menoj, nekega
dne pa boš srečna, ko boš prišla k
meni. Bog ima s teboj posebne
namene. Ne pozabi tega!"

Leta 1829 je Katarina odšla v Cha-
tillon, kjer je njena svakinja vo-
dila zavod za plemkinje. Nekoč je
obiskala usmiljenke, ki so živele
v bližini. Tedaj je na steni njihove
sprejemnice opazila sliko.
"Saj to je vendar tisti duhovnik,
ki sem ga videla v sanjah"! je pre-
senečeno vzklila.

Povedali so ji, da je to sv. Vincen-
cij Pavelski (1581-1660), ustano-

Cerkov sv. Vincencija Pavelskega v Parizu

prenesli v katedralo Notre Dame, dne 25. aprila 1830 pa v cerkev sv. Vincencija v Parizu. Slavnosti se je udeležilo 800 usmiljenk. Med njimi je bila tudi Katarina, ki ji je bilo tako dano, da je slavnost od blizu doživela. Naj tu dodam, da so srce sv. Vincencija Pavelskega v času revolucije hranili v Turinu, leta 1805 pa so ga prenesli v katedralo v Lyon. Od leta 1947 se hrani v relikvijariju v ulici du Bac v Parizu.

Prišel je tako 18. julij 1830, ko je v noči med 18. in 19. julijem novinka Katarina doživela prvo Marijino prikazanje. Sama piše, kako jo je nekdo poklical: "Sestra. Sestra"! Zatem nadaljuje: "Pogledala sem v stran, od koder je prihajal glas. Zagledala sem belo oblečenega, od štiri do pet let starega otroka, ki mi je rekel:

"Takoj pojdite v kapelo! Presveta Devica vas pričakuje!"

"Kaj pa, če me kdo sliši"? sem pomišljala.

"Ne bojte se", mi odgovori otrok. "Ura je pol dvanajstih. Vsi trdno spiyo".

"V spremstvu otroka, ki je izžareval svetlobo, sem odšla proti kapeli. Vseposod so gorele luči. Ko sem prišla do kapele, se je otrok s prstom dotaknil vrat in ta so se odprla. Kapela je bila razsvetljena kot za Božič pri polnočnici. Pokleknila sem, otrok pa je ves čas stal. Tako sem čakala, ko je otrok nenadoma vzklil: "Sveta Devica! Tu je!"

"Zaslišim kot šumenje svilene obleke", nadaljuje Katarina, "nakar na evangelijski strani oltarja zagledam Božjo Mater. Sedla je na stol, kjer je navadno sedel rektor, ko nam je govoril". Ta stol je danes nameščen ob desnem oltarju pod kipom sv. Vincencija Pavelskega. "Pokleknila sem pred Božjo Mater ter ji zaupno položila roke na kolena. Nisem vedela, koliko časa sem tako klečala pred Sveto Devico. Ko je odšla, sem opazila samo nekaj, kar je počasi izginjalo v isti smeri, od koder je Božja Mati prišla.

"Odšla je"! mi reče otrok.

Napotila sva se iz kapele po isti poti, po kateri sva prišla. Tudi tokrat je bilo vse razsvetljeno. Otrok je ves čas hodil na moji levici. Obdajala ga je svetloba. Mislim, da je to bil moj Angel Varuh. Ko sem se vrnila v spalnico, sem zaslišala, da je ura v zvoniku odbila dve".

/ dalje

Podvig najmlajših skavtov Volčiči in volkuljice iz Gorice na lovu

V soboto, 13. februarja, so se najmlajši člani Slovenske zamejske skavtske organizacije zbrali popol-
dne pred svojim brlogom, da bi se napotili po sledih hudobnih opic, ki so si prilastile njihove Mojstrske besede. Že na vratih skavtskega sedeža je volčiče in volkuljice čakalo sporočilo opic, ki jih je vabilo na lov na zaklad. Otroci so si torej zavijali rokave in se lotili naloge, brez katere bi do svojih Mojstrskih besed ne mogli priti. Pot jih je najprej vodila do parka Coronini, kjer so našli drugi namig. Tako so se volčiči in volkuljice odpravili še do Pevskega parka, od tam dalje še do Mladinskega doma. Tam jih je čakalo zadnje sporočilo zlob-

nih opic, ki je najmlajše člane SZSO razočaralo: na cilju niso našli tistega, kar so iskali, temveč so se morali pripraviti na

boj. Ko se je stemnilo, so se opice vendar prikazale. Na dvo-

rišču Mladinskega doma so se volčiči in volkuljice začeli boriti proti nasprotnicam in jih z veliko mero poguma in z zvi-
jačo, predvsem pa z jasnim ciljem pred sabo, tudi premagali. Tako so bile opice prisiljene vrniti Mojstrske besede pravim lastnikom.

Volčiči in volkuljice so svojo zmago praznovali s tabornim ognjem, med katerim so se izkazali v raznih smešnih prizorih. Naslednjega dne so se udeležili sv. maše pri šolskih sestrah, ki jo je daroval g. Bolčina, nato so v prostorih Mladinskega doma nadaljevali z najrazličnejšimi dejavnostmi – načrtovali so, kako bodo razveselili bližnjega in kako bodo napredovali na poti svoje osebne rasti.

Čas, ki so ga volčiči in volkuljice preživeli skupaj, je bil čas zabave, med katerim so se utrdile med letom spletene prijateljske vezi; bil pa je tudi čas pomembnih odločitev in sprejemanja novih izzivov, preizkušenj ter odgovornosti.

Nika Cotič

Odprto pismo Juriju Paljku

Dragi Jurij, ne zameri mi, da se šele zdaj oglašam, popravljala sem krtačne odtise pesniške zbirke Josipa Ostija *Vse ljubezni so nenavadne / Tutti gli amori sono straordinari*, ki bo izšla spomladi v Salerno, vmes sem prevajala kampanjsko zamejskemu pesniku daljšo pesem *Ecce homo* in obenem razpošiljala levo in desno vabila na drugo predstavitev svoje dvojezične pesniške antologije, o kateri je nedavno tekla beseda tudi na straneh jubilejne številke Novega glasa.

Za Stojana Kureta si me vprašal, ali je bila prevedena v slovenščino pesem Pier Paola Pasolinija *Il brivido*. Po mojem ne, ker drugače bi se je prav gotovo spomnila, v tistih domačih zbirkah s prevodi njegovih pesmi, ki vedrijo na mojih knjižnih policah, je ni. Ker ni ravno težke vrste, sem mu jo instant prevedla, ne da bi ob strani pustila eno samo možno varianto.

Lahko pa bi jih nanizala za celo rešto.

A za pokušnjo bo dovolj.

Il brivido

Mi scosse, e mi corse
le vene il ribrezzo.
Passata m'è forse
rasente, col rezzo
dell'ombra sua nera
la morte...
Com'era?
Veduta vanita,
com'ombra di mosca:
una ombra infinita,
di nuvola fosca
che tutto fa sera:
la morte...
Com'era?
Tremenda e veloce
come un uragano
che senza una voce
dilegua via vano:
silenzio e bufera:
la morte...
Com'era?
Chi vede lei, serra
né apre più gli occhi.
Lo metton sotterra
che niuno lo tocchi,
gli chiedo - Com'era?
rispondi...
com'era? -

Srh

Prešnil me je srh in strah
mi je ledenel kri v žilah.
Najbrž je tik mene šla
v hladu svoje
črne sence
smrt ...
Kakšna je bila?
Bežnega izgleda
kot mušja senca,
neskončna senca
temačnega oblaka,
ki vse spremeni v večer:
smrt ...
Kakšna je bila?
Grozljiva in nagla
kot silna nevihta,
ki tiho, brez glasu
pomete vse neobstojno:
tišino in vihar:
smrt ...
Kakšna je bila?
Kdor jo zagleda, zatisne
oči in nikoli več jih ne odpre.
Zagrebejo ga, da se ga
nihče ne dotakne in
ga ne vpraša - Kakšna je bila?
odgovori ...
kakšna je bila? -

Kot lahko opaziš, pesnik ima rime in se tu pa tam zateče v bolj starinski jezik, da jih pričara, jaz sem se jim vnaprej odrekla, morda bi katero pri piljenju in resnejši obdelavi le našla, a vseh prav gotovo ne brez velikih sprememb in odstopov. Jaz sodim med tiste prevajalce, tega sem se naučila od naših zahodnih sosedov, ki rajši žrtvujejo formo, v tem primeru zvočnost, kot pa vsebino. Moji sorojaki na splošno, bolj zatrapani v obliko kot v vsebino, pa obratno, jo rajši sekajo mimo pomena, kot bi... žrtvovali rimo, pa čeprav včasih za lase privlečeno. Obe kategoriji morata obvezno kaj žrtvovati, kakšna tretja možnost jima ni dana. Jaz osebnost kot Italijani rada objavljam prevode skupaj z izvirniki, da bralci točno vejo, pri čem so in kaj so dobili v zameno. Veliko naših prevajalcev - s to ali ono pretvezo - pa se izvirnikov zraven še najrajši otepa, šteje jih za balast, ki prevedeni pesmi prej škodi kot koristi, kar ni sploh res, morda škodi nam prevajalcem, ki smo tako bolj prozorno, dandanes bi rekli transparentno, na ogled in so tudi kozli, ki jih včasih streljamo, skoraj nevidni. A povrniva se k temu naglo prevedenemu *Srhu*: Tudi brez rim zveni še kar lepo, le priznaj.

/ dalje
Jolka Milič

Paritetna komisija Država - Dežela

Gabrovci: posebnost FJK še vedno sloni na narodno-jezikovni raznolikosti

"Slovenska manjšina je skupaj s Furlani in nemško govorečo skupnostjo glavni steber, na katerem moramo še danes vztrajati v prizadevanjih za zaščito in utrjevanje posebnega statusa avtonomne dežele FJK", je poudaril deželni svetnik SSK Igor Gabrovci na avdiciji deželnih članov paritetne komisije Država-Dežela v torek, 9. februarja. Komisiji predseduje nekdanji poslanec Ivano Strizzolo. Deželni člani paritetne komisije so pristojni komisiji deželnega sveta poročali o razvoju odnosov z Rimom in o

prihodnjih izzivih, ki jih bo predstavljala posodobitev tudi deželnega statuta FJK v sklopu predvidenega izvajanja ustavne reforme. "Na nedavnem posvetu v poslanski zbornici glede deželnih avtonomij smo lahko slišali programe in jasne besede predstavnikov Tridentinskega Gornjega Poadižja in Doline Aoste, ki jasno izpostavljajo narodno-jezikovne manjšine kot

ključen dejavnik avtonomije, medtem ko pri nas marsikdo še vedno filozofira, da temelji naša avtonomija na nekaterih zgodovinskih in gospodarskih razlogih", je dejal Gabrovci in pozval kolege k večjemu pogumu tudi pri postavljanju zahtev v zvezi s priznanjem večjih pristojnosti v šolstvu: v tem okviru naj bi se torej okrepili tudi izobraževanje v manjšinskih jezikih ter poučevanje le-teh v večinskih šolah.

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRRESO

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travniki 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tehnik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 16. februarja, ob 14. uri

Preproste stvari so najlepše

Svoboda pod masko

“Pust je za otroke res nekaj imenitnega. Za otroke sicer..., za odrasle ne vem, rekla bi, da je samo pijančevanje”. Tako je o pustu razmišljala prijateljica Ina v nedeljo popoldan, medtem ko smo v Cinci Marinci v Kobaridu, mi ob kozarcu žlahtnega, ona ob kavi, ker alkohola ne mara, čakali na maske. Kot otrok sem imela pust rada, pa čeprav nekako s priokusom žalosti in razočaranja, saj sem bila vsako leto le gledalec brez maske. Doma namreč nismo imeli denarja na pretek, mama pa je odločila, da je pustna obleka tisto, pri čemer je najbolj pametno privarčevati. Pa čeprav je bila šivilja in mi je po večini sama šivala krilca in srajčke. Morda je bil vzrok njene izbire razočaranje, ker se z očetom nista razumela in že dolga leta nista pustovala ali hodila na ples. Tako imam še sedaj tiste črno-bele skupinske slike iz vrtca in osnovne šole, kjer so vsi moji sošolci veselo našemljeni, jaz pa se kislo držim ob strani v črnem predpasniku. Doma vseeno nisem nikoli nič rekla. Vzgojili so me tako, da nisem smela prositi in moledovati. HOČEM je že zdavnaj umrl v vojni, je vedno govorila moja mama. Veliko resnice je bilo v njenih besedah, saj je pripadala tisti generaciji, ki so ji mladost požrla težka leta fašizma, pomanjkanja in vojne.

Tako mi je iz otroških let ostala ta gromozanska želja po pustu in pustni zabavi. Po maskah, ki napolnijo vsakdan in ti podarijo svobodo, da si to, kar si želiš. V najstniških letih sem si sama pripravljala pustno obleko. Pri nas doma smo namreč še vedno po-

grešali denar. Največkrat je bil to očetov modri delovni kombinezon in njegovi veliki, gromozansko veliki delovni čevlji, enkrat pa doma narejena Pierrotova maska. Pierrota imam rada, ker je žalosten in vesel hkrati. Kot smo v življenju pravzaprav vsi. V vsakem trenutku je razlog za žalost in obenem razlog za veselje. Razlog za obup in razlog za upanje. V maskah pa iščemo predvsem sebe. To, kar smo na dnu duše, in to, kar bi radi bili. Zato sem si vsako leto ob pustu narisala pege na lica. Če me vprašate, kaj mi ni všeč pri moji zunanosti in kaj bi najprej spremenila, vam bom še danes odgovorila, da bi rada imela pege. Pege in rdeče lase.

Vem, da sem v študenstkih letih zelo nestrpno pričakovala pust. Verjetno tudi zato, ker naj bi maske odganjale zimo in prinašale pomlad. Pomlad pa imam od nekdanjega rada. Kot bi se odprla vrata iz teme proti soncu. Kot bi naši dnevi dobili novo luč. Pomlad je nasmeh leta in upanje v življenje. Kot vsi mladi pa sem pust še najbolj pričakovala zaradi zabave in norenja. Spominjam se, kako me je bilo strah, da bi ravno na pustni torek zapadel sneg in bi me, zaradi poledenelih cest,

starši ne pustili na ples. V tistih letih smo namreč študentje komaj sedali za volan, jaz kasneje, nekatere moje prijateljice prej. In starši se niso, ne vem kako zanesli na našo spretnost. Iz tistih dolgih noči imam živo pred očmi natrpane plesne dvorane, polne zatohlega zraka, glasbe in vina. Pust je bil čas za ljubezen in zaljubljenost, za sanje in načrte. In še sedaj imam

tem se nekako ni izšlo. Nekoliko zato, ker si lahko popolnoma sproščen samo s prijatelji, ki jih poznaš od mladosti, nekoliko zaradi alkohola. Dogajanja, katerega cilj je pijanost do nezavesti, ne maram. Prva sem, ki rada spiye kozarec ali nekaj kozarcev v družbi prijateljev. Samo kozarec zares dobrega vina v družbi zares dobrih prijateljev. Tega pa, da bi zlivala vase

neko alkoholno tekočino, samo ker to počno drugi in ker je taka navada, tega ne. Veliko mojih sovaščanov se je pritoževalo, da je ob pustu preveč pijančevanja. Meni ni bilo od tega, da bi pojem zabave zamenjala za občutek popolne otopenosti in dočakala pepelnico s težko glavo in razbolelim želodcem.

V Benečiji me je že prvo leto zamikalo, da bi pogledala, kako tu pustujejo. Že nekaj

dni po novem letu sem namreč v petnajstdnemiku Dom prebrala zanimiv zapis o zgodovini benečanskega pusta, radovednost pa so v meni vzbudile še slike različnih tradicionalnih mask, ki so jih moji novi prijatelji objavljali na Facebooku. In tako sem se tu, v teh dolinah, kjer je preteklost še vedno živa, prvič srečala z belimi, z rožami okrašenimi blumarji, s pisanimi “pusti” in s številnimi figurami, ki vsako leto poživijo zimsko sivino skoraj neobljudenih hribovskih vasic. Priznam, da me je ta preteklost, ki

čudežno kljubuje času, očarala in da me je spet zaneslo v tisto magično pustno vzdušje, ki so ga baje doživljali naši predniki. “Tako preprosto in lepo”, so beneško pustovanje komentirali prijatelji s Krasa, ki sem jih letos povabila na ogled naših mask, “dovolj je star par gozdarjev, nekaj pisanih trakov, dotrajane vile in dobra volja”.

Skromnost je res bistvo tukajšnjega pusta, ki bi se po izvirnosti in lepoti lahko kosal s ptujskim kurentovanjem. Od nekdanj sovražim potratno denarja. Kar strah me je, če pomislim, koliko tisočakov porabijo vsako leto v Miljah za šivanje oblek in pripravo vozov. Za sprevod, ki ga potem, če samo zaslutijo dež, prenesejo na postni čas ali celo daleč na pomlad. Ko je vsega konec, ti čudoviti vozovi, ta kup denarja, gnijejo neke na dežju in razpadajo. Veliko drugih in otrok pa bi si z njim izboljšalo življenje.

Od nekdanj me je, pri praznikih, kot sta pust ali novo leto, najbolj motila razsipnost. Rakete, vozovi, obleke, denar. Razsipnost pa je vedno povezana z velikimi množicami, s spektaklom, kjer ni več prostora za človeka in pravo zabavo. Veliko denarja pomeni veliko ljudi. V množici pa je vedno težko najti svoj prostor.

Povsem drugačna so pustovanja tu v Benečiji ali v sosednji Soški dolini. Maske po stari tradiciji, nekaj iz lesa, nekaj iz tega, kar najdemo v naravi, nekaj dodamo še iz odpadnih materialov. Domačini in nekaj prijateljev. Vse se vedno konča z zakusko, z družabnim srečanjem. In je veselo, zares preprosto veselo. Morda velja tudi za pust to, kar velja za vse v življenju. Preproste stvari so najlepše. Res najlepše. Nobenih množic in nobenega razkošja nam ni treba, nikoli. Nekaj oblek s podstrešja. Nasmeh in nekaj prijateljev. To je zastoj.

Suzi Pertot

Zgodovinski lik Borove košarke

Bloudkova plaketa Renatu Štoklju

Na Brdu pri Kranju je bila v ponedeljek, 15. februarja, vsakoletna podelitev Bloudkovih nagrad in plaket, ki predstavljajo v Sloveniji najvišje državno odlikovanje na področju športa. Priznanja nosijo ime po inženirju Stanku Bloudku (Idrija 1890 – Ljubljana 1959), osebnosti, ki je v veliki meri vplivala na razvoj slovenskega športa. Bil je sam aktiven športnik, predvsem pa nato konstruktor letal in športni organizator, ki je zaslovel zlasti po načrtu skakalnice – velikanke v Planici, ki je po njem poimenovana. Nagrade podeljujejo že od leta 1965, torej polnih 50 let (letošnja podelitev je bila 51.). Že od vsega začetka je bil Odbor za podeljevanje Bloudkovih priznanj zelo pozoren tudi na Slovence zunaj meja države: v tem vidiku izmenično pridejo na vrsto – praviloma za prejem plakete, medtem ko je nagrada najprestižnejše odlikovanje – zamejci iz Avstrije in Italije.

Tokrat se je v bogato zlato knjigo naših dobitnikov plakete vpisal tržaški košarkarski delavec Renato Štokelj. Letnik 1952, po poklicu družinski zdravnik, je vse od ustanovitve pred natanko 50 leti zapisan košarki in Košarkarskemu klubu Bor, ki je prav lani (priznanja se nanašajo

na leto 2015) obeležil visoki jubilej. Leta 1965 je kot srednješolec prvič stopil na Stadion 1. maj, ki je nato postal dobesedno njegov drugi dom. V Borovo košarkarsko družino se je vključil takoj za prvimi pionirji, najprej kot igralec, nato kot trener in še zlasti kot športni delavec. Pri KK Bor sodeluje še danes, ko posveča svoje najboljše energije mladinskemu pogonu in novačenju prepotrebnih sredstev za društveno dejavnost. Od lani sicer formalno ne sedi več v odboru.

Foto Damjan

Od leta 1995 do 2005 je bil predsednik kluba in v tem obdobju se je članska ekipa povzpela vse do državne C1 lige, kar je bil za klub tekmovalni vrhunec. Štokelj je bil sredi 90-ih let tudi pobudnik akcije 'Rešimo Stadion 1. maj', ko so z vrsto dogodkov in nabirko med

donatorji začasno rešili in posodobili objekt pri Sv. Ivanu v Trstu. Zanimivo središče, ki je pomembno ne le za športno dejavnost pri nas, pač pa tudi za slovensko šolsko populacijo v Trstu, bi danes, po 20 letih, potrebovalo spet nekaj podobnega... Kakorkoli že, Renato Štokelj je bil letos med 12 prejemniki prestižne plakete, predlagalo ga je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji (dogodka se je udeležil tudi predsednik Ivan Peterlin). Odbor za podeljevanje

Bloudkovih priznanj, ki mu predseduje legenda slovenskega športa, olimpijonek Miro Cerar, je podelil tudi tri glavne nagrade. Vročili so jih rokometni trenerki Marti Bon, dolgoletnemu predsedniku Nogometne zveze Slovenije Rudiju Zavrlu in moški odbojarski reprezentanci, ki je osvojila srebro na evropskem prvenstvu. Slavnostni nagovor na prireditvi na Brdu je imela pokroviteljica pobude, ministrica za izobraževanje in šport

Maja Makovec Brenčič. Nagrajence, tako vrhunske športnike kot zanesenjake, ki ne trudno delajo v ozadiju, je postavila za vzornike, ob katerih naj se navdihujejo mladi. V dvorani je sedel tudi predsednik republike Borut Pahor.

Ob sv. Valentinu

Podarite si ljubezen

Naslov je iz reklamnega spota, pa vendar mamljivo nagovarja slehernika, ki pred TV-ekranom preživlja vsaj nekaj svojega časa, zroč v program SLO TV. Seveda je reklama kot nalašč za valentinovo. Ne morda za staro slovensko gregorjevo, ko se ptički ženijo in vabijo k pomladni ženitvi ves svet. Morda bi morali biti kdaj bolj pozorni na to, česa nam mediji ne povedo, kot na to, kaj nam pravijo. Zdi se, da nam je povsem mimogrede uspelo zamenjati kar nekaj praznikov. Ko so se v zgodovini zamenjevale religije, so se ljudje še dolgo krčevito držali svojih starih navad, obredov, praznikov; nova sodobna religija potrošništva in ateizma pa brez posebnih krčev uspeva prevrednotiti vse naše običaje. Ker so sodobne informacije največkrat dezinformacije in deformacije, sploh ne opazimo, kako hitro se svet spreminja, seveda tudi z našim lastnim konzenzom, saj ob svojem nezavedanju nam ne uspe ne agirati ne reagirati.

In 'podarite si ljubezen' seveda enako sodi v perfidni nagovor, v mavrično vibracijo, ki nas poučja in usmerja v uspravno ugodje. Ne morda – podarite ljubezen, kar je sicer samo po sebi pleonazem, saj ljubezen ne more biti drugega kot dar, zato je čisto dovolj, da rečemo: Ljubite! Ljubimo!, temveč točno to – 'podarite si ljubezen', torej podarimo ljubezen sami sebi. Res je, da poznamo navedek 'Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe', vendar nam je uspelo iz te osnovne premise ustvariti vzorec za samozagledanost, egocentričnost in egoizem, kot da je ostal le en del poslanice – 'ljubi samega sebe'. Kakšna prepričanja nam sploh

zrcalita etos modernosti in sodobna kulturna volja? Ali nam je res že uspelo zamenjati lux za luksuz, kot je spomnil Aleš Debeljak, in ljubezen, srečo, za ugodje? Saj 'podarite si ljubezen' cilja le na slastne čokoladne praline, termalni oddih s sproščujočimi masažami, novi model bleščečega udobnega avtomobila ... in smo spet tam – enako prazni kot prej, nepotešeni, nesrečni, v lovu za drugo čokolado, drugačno masažo in drugim avtomobilom. In ljubezen? Mar nismo pravzaprav v lovu na ljubezen? Nekam smešna premisa, mar ne? Ljubezni se ne da loviti niti deliti, temveč samo množiti. Bolj ko ljubimo, več ljudi ko ljubimo, več je ljubezni.

Spomnim se prijateljce z edin-cem, ki je vneto zatrjevala, da ni hotela imeti več otrok, ker je želela vso svojo ljubezen podariti le enemu, misleč, da je ljubezen kos torte, ki je je, na več delov, kot jo razdeliš, vse manj za posameznega aspiranta. Kako zmotno in tragično! Včasih si naš egoizem nadene res pisane maske, celo maske vzvišene ljubezni. A ljubezen sama po sebi je tako zelo preprosta, da jo v našem hlastanju za ekotičnim zlahka spregledamo, obenem pa najtežja življenjska naloga, saj je dejanje volje in odločitve in nenehno vsakodnevno delo, obenem pa edini prestiž, za katerega se je vredno truditi. Ali kot pravi Rainer Maria Rilke, čigar 90-letnico smrti letos obeležujemo: “Tudi ljubiti je dobro: ker ljubezen je težka. Da ima človek človeka rad: to je mogoče najtežje, kar nam je naloženo, najhujše, zadnja vaja in preizkušnja, delo, za katerega je sleherni drugo delo priprava. Zato mladi ljudje, ki so začetniki v vsem, še ne

poznajo ljubezni: morajo se je učiti. Z vsem bitjem, z vsemi močmi, sklenjeni okoli svojega samotnega plahega, kvišku bijočega srca se morajo učiti ljubiti ... (Pisma mlademu pesniku.)” Ljubezen je edina vaja, ki ni nikdar končana in seveda sestavljena iz dveh dopolnjujočih se delov: erosa in agape. Oba elementa sta dopolnjujoča se: eros je strast, potrebna pri vsakem delu, ne le v spolnosti, kot si večinoma napadno predstavljamo. Delo brez strasti je navadna tlaka, kot tudi sama spolnost. Strast je navdihujoči žar, tako za umetnika kot znanstvenika, tako za kmeta kot rokodelca, za učenca in učitelja ... Obenem pa ravno strast proizvajava vse negativizme tega sveta: ljubosumnost, nevoščljivost in sovražstvo, saj je obrnjena v naše jedro, razcveta lastno srčiko biti. Če je erotična ljubezen predvsem čustvena in v njej prek drugega iščemo sebe, je agape predvsem ljubezen razuma in volje in z njo prek sebe iščemo drugega. Križišče/križ obeh je srečno srečanje, v katerem domuje sreča. Erotika je horizontala, ki daje polnost le ob svoji vertikali – agape. Ta je namreč usmerjena v širino, k bližnjemu, v makrokozmos; je nesebična, usmiljena, karitativna, neposredna in božanska. Ali kot pravi sveti Pavel: “Ljubezen je potrpežljiva, dobrotljiva, ni nevoščljiva, ljubezen se ne ponaša, se ne napihuje, ni brezobzirna, ne išče svojega, ne da se razdražiti, ne misli hudega. Ne veseli se krivice, veseli pa se resnice. Vse prenaša, vse veruje, vse upa, vse prestane. Ljubezen nikoli ne mine. Pre-roštva bodo prenehala, jeziki bodo umolknil, spoznanje bo prešlo, kajti le delno spoznavamo in delno prerokujemo. Ko pa pride popolno, bo to, kar je delno, prenehalo ...” Nič se ne more dodati, nič izpustiti v tem veličastnem hvalospevu ljubezni.

Ines Cergol

S 3. strani

“Čase propagande ...”

Tu, na obrobju slovenskega ozemlja, se bolje zavedamo negativnih posledic takšnih teženj. Upremo se ji lahko tako, da povsod zahtevamo visoke standarde. Navsezadnje je predsodek, da je slovenščina jezik, primeren kvečjemu za “rabuke” in pogovor s kravami, še vedno živ. Zato je ključno, da vedro in brez nepotrebnih zagrenjenosti gojimo tehtno razpravo v lepem in prožnem jeziku, da podpiramo kakovostno glasbo, se zavzemamo za kvalitetno filmsko produkcijo, da v slovenskem jeziku še naprej začnemo zanimive razprave o univerzalnih zadevah. Le na ta način bo naša kultura uživala spoštovanje pri sosedih.

Kako pa gledate na poznavanje italijanske kulture s strani Slovencev? Včasih je bilo samoumevno, da Novogoričani govorijo italijansko, za mlajše generacije to že ne velja več. Bomo v prihodnje komunicirali med seboj le v angleščini? Kakšne posledice bo to imelo na lokalni ravni?

To težnjo opažam tudi sam in se mi ne zdi pozitivna. Ideja, češ da bodo Italijani tako bolj motivirani, da se naučijo slovenščine, je utvara. Seveda, nobene škode ne bo, če bo kak nadut turist iz Severne Italije dobil od Slovencev odgovor, da ga ne razume, ko ga bo v kolonialnem refleksu odgovoril v italijanščini. Ampak širše gledano, je poznavanje italijanskega jezika in kulture za ta prostor ključen. Momlajajoča “taljanščina”, kakršna se pogosto govori na Primorskem, glede tega dela več škode kot koristi. Goriška je geografsko odprta proti zahodu in je soočena s dvojnimi izzivom: ohraniti svojo slovensko identiteto in se hkrati tesno navezati na ta prostor, predvsem gospodarsko in prometno. Italija je kljub globoki krizi še vedno sedmo največje gospodarstvo na svetu in velika večina njenega bogastva se ustvarja na območju, ki je oddaljeno do starih ur vožnje od slovenske meje. To je naš naravni prostor. Pomislimo: goriško somestje je eno od treh slovenskih mest, ki imajo lastno letališče. Ronke so bližje Gorici kot Brnik Ljubljani. Se naš turizem promovira prek tega letališča? Se promovira skupaj s Trstom? Nekaj tega je že, a premalo. Briški vinarji se tega, recimo, še kako zavedajo, problem se mi zdijo prav nekatere institucije v obeh mestih, ki še vedno razmišljajo preozko.

Kako si predstavljate sodelovanje ob državni meji, sami nismo namreč nikdar verjeli ne v “najbolj odprto mejo” niti v dejstvo, da meje ni več, še manj pa v prazno floskulo, da “so meje v glavah”?

V rečenici, da so meje v glavah, vidim precej resnice. Za ta prostor se mi zdi pomembno, da se zaveda, kako je njegova obmejnost, vključno s tragično zgodovino, zanimiva za ostalo Evropo. Sam v te kraje pogosto pripeljem prijatelje in znance iz tujine. Pred kratkim sem, denimo, v Novo Gorico privabil televizijsko ekipo iz Barcelone, ki je posnela dokumentarec o Sloveniji. Nazadnje je bila skoraj četrtina te tričetrtne oddaje posvečena Goriški, ogledalo si jo je pol milijona gledalcev. Le to pred tem sem k nam pripeljal enega najbolj znanih ameriških katoliških avtorjev mlajše generacije. Tudi on je bil navdušen. Hočem reči, da je naša dežela zelo zanimiva za tuje obiskovalce, ki jih zanimajo teme iz evropske

zgodovine 20. stoletja. Tega se zavedajo na italijanski strani, pomislite na festival e'Storia, pa na Zgornjem Posočju. Zdi se mi, da je prav v Novi Gorici to zavedanje lastne zgodovine veliko bolj šibko, kot bi si želel.

Pred leti je moja izjava na neki okrogli mizi, ki jo je priredilo

Gorica

Društvo humanistov Goriške, da je za integracijo med Gorico in Novo Gorico, tudi za boljše poznavanje, naredila več trgovina Qlandia kot pa vsi politični podpisani pod razne protokole o nameri sodelovanja, dvignila veliko prahu. Kaj menite vi?

Se strinjam. Toda po drugi strani je vzpon trgovskih središč postavila v nezavidljiv položaj mestno središče Gorice, kjer je živahnost trgovske dejavnosti v zadnjih 15 letih vidno nazadovala. To je velik udarec za mesto, ki ima dolgo in bogato tradicijo trgovine na drobno, druge panoge pa je že pred časom izgubila.

Na Goriškem smo priče spremembam, ki jih lahko skušamo razumeti tudi v luči sedanje grobe globalizacije, migrantskih tokov in ekonomskih sprememb, da ne rečem vsiljene krize, pa vendar nas Goričane izjemno boli tiho in vdano ter vidno propadanje Gorice, o sodelovanju med sosedskima mestoma pa skorajda ne kaže izgubljati besed.

Ti dve mesti sta bili dolgo nekaj posebnega prav zato, ker sta živeli ob meji. Ta je ustvarjala neko posebno dinamiko. “Švercerskega” vzdušja, ki se ga spomnim iz svojega otroštva, zdaj ni več. Gorici sta odkrili, da sta pravzaprav dve zapostavljeni provincialni mesti brez velike ekonomske teže. Ampak mislim, da je ta zavest nekaj dobrega, ker iz nje lahko zrastejo nove pobude. Kot rečeno, že sama zemljepisna pozicija dela to območje zanimivo za ljudi od drugod. V reviji Razpotja se na primer prizadevamo, da bi evropska mreža revij Eurozine enega od prihodnjih srečanj organizirala pri nas.

Prednost Gorice je, da je ohranila pomembne institucije in bi se lahko spet profilirala kot pomembno kulturno središče na stičišču slovanskega in romanskega sveta. Za to pa je potrebna določena ambicioznost, ki se pokaže v vsakodnevni odprtosti za zamisli in pobude, ki gredo onkraj rutine vsakodnevnega povprečja. To se ponekod že dogaja. Številne institucije, od SNG, goriškega Kulturnega doma, Kinoateljeja pa do Goriške knjižnice Franceta Bevka, se trudijo v to smer. Če bi vse institucije, ki obstajajo na tem območju, delale tako, kot delajo naj-

boljše med njimi, bi imeli veliko bolj živahno mesto, ki bi lahko privabilo večje zanimanje tudi od zunaj. Tu vidim velik problem v slovenski regionalni politiki oziroma njeni odsotnosti. Mestna občina ima ogromno breme, da vzdržuje svojo vlogo regionalnega središča. Razumevanje osrednjih državnih oblasti je tu skoraj ničeno. Na to že desetletja opozarja Forum za Goriško. Žal zaman. Vendar je treba vztrajati pri poučevanju tega regionalnega po-

slanstva goriškega somestja. Najbolj se bojim, da bodo še tisti glasovi, ki imajo vizijo regionalnega razvoja, potihnil, bodisi ker se bodo utrudili ali pa preprosto zato, ker ne bo generacijske prenove.

Zgodovinarji sicer trdite, da je petdeset, sedemdeset let za zgodovino izjemno majhna doba. Znani goriški zgodovinar prof. Sergio Tavano mi je pred leti zatrdil, da komunizem ni spremenil značaja goriškega Slovenca. Vaš komentar.

Vse zgodovinske izkušnje puščajo sledi. Obdobje hladne vojne je globoko spremenilo podobo teh krajev. Anja Medved in Nadja Velušček sta v izvrstnem dokumentarcu Moja meja pokazali, kaj je tisti čas pomenil na Goriškem. Na mejnih prehodih so streljali prebežnike iz komunizma, malo severneje, v Beneški Sloveniji, pa je globoke brazde pustilo delovanje organizacije Gladio. Ta tragična zgodovina nas umešča v osrčje evropske zgodbe. Govorjenje o kolektivnih značajih je sicer izmuzljivo, ampak tu mi pride na misel razlika med Gorico in Trstom. Trst je bil v prejšnjem stoletju mesto velikih radikalnih ideologij. To je odlično prikazal pisatelj Enzo Bettiza v svojem romanu Tržaška prikazen (Il fantasma di Trieste). Te so na koncu kakor izpraznile njegovo dušo. Trst je vedno imel nenavadno nihilistično nagnjenje, ki so ga ujeli mnogi od njegovih pisateljev, spomnimo le na Bartola ali Sveva. Gorica je bila po drugi strani vedno bolj prizemljena, usmerjal jo je neki zdrav življenjski pragmatizem, ki ga srečamo na primer v pesmih Iztoka Mlakarja. S tem je povezana tudi neka globoka skepsa glede velikih zamisli, posmeh na ideologije in zmagovalni odprtosti za zamisli in pobude, ki gredo onkraj rutine vsakodnevnega povprečja. To se ponekod že dogaja. Številne institucije, od SNG, goriškega Kulturnega doma, Kinoateljeja pa do Goriške knjižnice Franceta Bevka, se trudijo v to smer. Če bi vse institucije, ki obstajajo na tem območju, delale tako, kot delajo naj-

Rakasta rana slovenske in ne samo slovenske družbe je pri nas zgodovinski spomin, za katerega se je prav te dni ponovno na najvišjem političnem forumu naše dežele Furlanije Julijske krajine ugotovilo, da ni skupen, ampak je deljen, vsak ima svojega.

V zadnji številki Razpotij smo objavili kratek članek tržaškega zgodovinarja Raoula Pupa, ki govori prav o tem problemu. Pupo je strokovnjak za fojbe in istrski eksodus, pisal pa je o pomenu spomina na slovenske žrtve fašizma. To se mi zdi pomemben zgled. Zdrs v brezkrvno spominjanje “vseh žrtev totalitarizma” ne vodi daleč, ker nima podlage v konkretnem spominu. Obstajajo različne zgodovinske tragedije, prav je, da vsako od njih ocenimo in obeležimo na primeren način.

Pri tem imajo veliko vlogo institucije spominjanja. V Italiji, denimo, so muzeji še vedno nosilci patriotske dediščine. Ta ima sicer svoje zveste podpornike, ampak večini prebivalstva je tuja, ker je sterilna, prazna v svojem propagandizmu. Napaka bi bila, če bi hoteli posnemati te slabe zgled. Tak ne najbolj posrečen poskus vidim v spomeniku na Cerju, ki naj bi združil slovenski domoljubni spomin, a ostaja brez prave vsebine. V razstavnih prostorih opazimo tudi spogledovanje z znanstveno nevzdržno venetko teorijo. Kot pozitiven protiprimer bi izpostavil Kobariški muzej. Tam se razstava na empatičen način navezuje na lokalno zgodovino. Seveda je to lažje, ker je prva svetovna vojna manj problematična tema od dogodkov v drugi

Nova Gorica

svetovni vojni in po njej. Toda če se spustimo po Soči navzdol, ugotovimo, da so prav ti dogodki ključno zaznamovali prostor. Nova Gorica je bila zgrajena kot socialistično mesto: polemike okoli napisa na Sabotinu ali spomenika na Okroglici kažejo, da še nismo našli načina, kako se spominjati tistega obdobja. Prevladujeta nelagodje in posnemanje preživelih vzorcev, ki so za sodobno demokracijo družbo pogosto pregrobo in tudi žaljivi. V pluralni družbi takšna poenostavljanja rojevajo odpor, s čimer gojenje javnega spomina izgublja svoj pomen in postane orožje za politično obračunavanje. Čase propagande bi morali zamenjati časi kritičnega premisleka.

Tu je predvsem naloga zgodovinarjev, da ponudimo bolj niansirano sliko preteklosti. Žal, se večina umika iz dnevnih polemik o teh vprašanjih. To je sicer razumljivo, po drugi strani s tem odpirajo vrata demagogom. To govorim tudi samokritično, čeprav z drugega vidika: sam sem se o teh temah namreč oglašal predvsem kot državljan in politični komentator, kot zgodovinar se vanje še nisem dovolj poglobil.

To mislim ob priložnosti nadoknaditi. Le z bolj samozavestnim nastopom generacij, ki imamo do teh vprašanj bolj distanciran, toda še vedno živ in empatičen odnos, bomo lahko vzpostavili trdnejšo kulturo spominjanja. Zame jo je najbolje povzel češki filozof Jan Patočka, ko je pisal o “skupnosti pretresenih, a neustrahovanih”. To je po mojem naloga zgodovine – da odpre prostor refleksije o preteklosti, pokaže njene tragične zmote, strese naše vesti in nas utrdi v določeni etični zavezi. To je tudi zavest o pripadnosti skupnosti, ki je šla skozi te izkušnje. Iz nje lahko požene korenine zdrav patriotizem, v obmejnih prostorih pa tudi spoštovanje do izkušnj sosedov.

Nad Slovenci stalno visi Damoklejev meč te pogubne razdeljenosti, ki ga lahko grobo imenujem “problem sprave”.

Ideja sprave je nastala vzporedno s prehodom v nov sistem. Režim je sestopal z oblasti in mu je bilo zato še kako v interesu, da si na teh stopnicah ne zlomi vratu. Sprava ni bila le plemenita ideja, temveč tudi neki quid pro quo. Komunisti naj bi priznali svoje zločine, nasledniki žrtev pa naj bi se odpovedali maščevanju. Oboji so se zaveze držali na pol. Priznanje pobojev ni preprečilo nadaljnjega slavljenja režima, ki jih je zagrešil, antikomunizem pa je postal vedno bolj revanšističen. Večina državljanov pa se je na te spore veselo požvižgala. To je razumljivo: v vsaki dobi želijo ljudje predvsem živeti. Toda prej ali slej se nerazrešena vprašanja glede preteklosti vrnejo na plano. Podobno se v zadnjem desetletju dogaja v Španiji.

Mislím, da ta vprašanja nikoli ne bodo rešena. Vprašanje je, na kakšen način jih puščamo odprte. Ali kot travmatično izkušnjo, ki nas vodi h kritičnemu razume-

prečiti, razen v primerih, ko gre za poseg v dostojanstvo drugih ljudi in skupin. Toda institucije civilne družbe bi morale dajati glas kritičnim in poglobljenim pogledom, ki so edini, iz katerih se lahko zares kaj naučimo.

Kakšno vizijo imate za Goriško?

Oblikovanje vizije je predvsem naloga za politike oziroma voditelje. Sam lahko podam le določene premisleke kot angažiran opazovalec. Imamo kompaktno urbano območje z več kot 60 tisoč prebivalcev. Že po demografski teži ima vse možnosti, da bi postalo tretje središče v Sloveniji, ne zmora pa zaživeti niti kot regionalni center svoje širše okolice. To je zato, ker ekonomsko stagnira, kar se kaže v izseljevanju mlade populacije. Te težnje mi, kot dejavni meščani, ne moremo spremeniti. Morali bi se zavedati, da lahko dekadenca nekih mest traja zelo dolgo, tudi stoletja. Toda to ne bi smelo spodbuditi resignacije, temveč zelo premišljeno in dosledno osredotočanje na tiste vidike, ki pa so na doseg roke za revitalizacijo tega prostora.

Najprej vidim tu turizem. Zdaj skoraj že ne mine leto, da New York Times izpostavi lepote kate-rega od naših krajev, od Brd in Krasa do Vipavske doline. Tu je še vedno težava mesta, ki ne zna prevzeti vloge regionalnega centra, se ne obnaša kot središče turistično izjemno zanimive regije. Novinar New York Times je npr. napisal, da je Nova Gorica postsocialistični monstrum, v katerem se nihče pri zdravi pameti ne bi hotel ustaviti. Krivično, ampak mesto bi se moralo bolj potruditi, da razdre ta mit. Prav zaradi svoje preteklosti je mesto potencialno zelo zanimivo. Toda mora delovati kot živ urban center in brez številčne mlade populacije je to

težko. Zato se mi zdi ključna univerza. Tu bi morali preseči osebne zamere, ki ovirajo izgradnjo kampusa v Novi Gorici. Tako rekoč edini vzvod za preboj, ki ga imajo mestne institucije na dosegu roke, je sprememba Gorice v središče znanja, priznано v širši regiji. Za oba cilja je treba investirati v to, da mesto postane kulturno privlačno in zanimivo za inovativno mlado kader. Potenciali so in marsikaj se dogaja, toda politika bi morala dosledneje zasledovati ta cilj. Pomembno pa je, da se tega zavedajo tudi domačini, saj brez te zavesti ne bo sprememb. Toda kot pri vsem, je tu dovolj neka kritična masa.

Pa vi osebno: bi se vrnili v Gorico?

Ugotavljam, da se vse pogostejše vračam v domače kraje. Ko me vabijo na razne dogodke, ima pri meni Gorica vedno prednost kot drugi kraji. Z Goriško skušam ohranjati redne vezi. Sem nekakšen lokalpatriot. Kljub temu se mi zdi bolj realno, da bom kariero nadaljeval kje na tujem. Seveda bi rad pustil trajnejšo sled na tem območju, nekaj vrnil svojem kraju. Ampak to ni odvisno od mene.